

D 5289

საქართველოს სსრ მიუცნიერებათა აკადემიის
კ.კუკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტი

ა კ . კ ე ი მ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი

მასაღები XVII საუკუნის 11 ნახურის აღმ.საქართველოს
სამხედრო ისტორიისათვის

/მორიგე ლაშქარი/

საფისერტაყიო შირშია, წარმეგენილი ისტორიულ
მიუცნიერებათა კანდიდატის სამიუცნიერო
ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელძღვანელი: ისტ.მიუცნ.კანდიდატი
ნ.შოშიაშვილი

საქართველოს
საბჭოთავო
სამართლებრივი
სისტემა

	Ե Ն Ո Ւ Յ Ն Յ Ո Ւ	1 - V
I.	Երկրագլուխի լատիներեն թարգմանություններ	1 - 34
II.	Երկրագլուխի լատիներեն լեզու	35 - 76
	1. Երկրագլուխի լատիներեն լեզու 1755-1773թթ.	35 -
	2. Երկրագլուխի լեզու /1774թ./ Երկրագլուխի ստանդարտացումը	40 -
	3. Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի լեզու /լեզու- նորոգումը և նորոգումը; Նորոգումը և նորոգումը նորոգումը/	65 -
	4. Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի լեզուի ստանդարտացումը	71 -
	5. Երկրագլուխի լատիներեն լեզու	75 -
III.	Երկրագլուխի լատիներեն լեզու	77-103
	1. Երկրագլուխի, Երկրագլուխի և Նորոգումը Երկրագլուխի լեզու-Երկրագլուխի և Նորոգումը- Երկրագլուխի	77-
	2. Երկրագլուխի, Երկրագլուխի և Նորոգումը	91-
	3. Երկրագլուխի	97 -
IV.	Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի լեզուի լեզուի և նորոգումը և նորոգումը լեզուի լեզուի	104-129
V.	Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի լեզուի լեզուի Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի	139-180
	1. Երկրագլուխի և նորոգումը	141-
	2. Երկրագլուխի	160-
	3. Երկրագլուխի-Երկրագլուխի, Երկրագլուխի	167-
	4. Երկրագլուխի լեզուի լեզուի լեզուի և նորոգումը Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի լեզուի լեզուի 175-	
VI.	Երկրագլուխի լատիներեն լեզուի լեզուի լեզուի	181-205.

ძოკრები

გ ე ქ ს ტ ი ს ი კ ე ტ ი ს 2 -

I.	1756-1773წწ. ძოკრები მიწის რეფორმის შესახებ	4 -17
II.	მიწის რეფორმის განხორციელება	18 -59
	1. ნოქია /1738-1772 წწ./	18 -
	2. მრეწველობა	36 -
	3. უსწავლო	40 -
III.	"განაჩენი მიწის მფლობელების რეფორმისა"	51 -63
IV.	ძოკრები მიწის რეფორმის განხორციელების შესახებ	64 -315
	1. მიწის რეფორმის აღწერის შესახებ	64 -
	2. მიწის რეფორმის პირობები	68 -
	ა/ ქვემო ქართლი	68 -
	ბ/ ზემო ქართლი	70 -
	გ/ ქსნის საერო მთავრობა	141 -
	დ/ აჭარის საერო მთავრობა	151 -
	ე/ ქადაგი	163 -
	ვ/ კახეთის საერო მთავრობა	176 -
	ზ/ კახეთი	177 -
	ა/ მიწის რეფორმის პირობები და პირობები:	
	ქვემო ქართლი	232 -
	ქადაგი	235 -
	3. აღწერის განხორციელების პირობების შესახებ, მიწის რეფორმის განხორციელებისა და მიწის რეფორმის მიხედვით მიწის რეფორმის განხორციელების შესახებ	243 -
	4. მიწის რეფორმის განხორციელების შესახებ განხორციელების პირობები	254 -
	5. სხვა სახის მიწის რეფორმის შესახებ მიწის რეფორმის განხორციელების შესახებ	261 -

6.	მოწიგობა სხვადასხვა მიზნით განაგონსუ - ფრენის წიგნები	262 -
7.	მოწიგობის საბაძეობი ადრეული მეფის გამომცე - ნება აწიგნეწიის მსაბუწმანის	272-
8.	მოწიგობის საბაძეობი ადრეული მეფის გამომცე - ნება წმანეწიის	272-
9.	მოწიგობის დაბაწვიის წიგნები	294-
10.	მოწიგობი დაკრეწეწმანის წიგნები	310-
V.	მოწიგე ლაწეწის მწმანიბაწი	316-327
VI.	მოწიგე ლაწეწის ქვესაბეობები და მოწიგეწმანის გამომ- ცენება სხვადასხვა მანიწმანეწიის	328-346
1.	მეწიბეწე, მცველი	328-
2.	მოწიგე-წმანეწი	333-
3.	მოწიგეწმანის გამომცენება სხვადასხვა საწმანეწი	342-
VII.	მოსაბეობის სხვადასხვა სოწიბეწი მეწიის მანიწ- მანეწეწმანის მოწიგე ლაწეწის	347-360
VIII.	მეწმანეწი მოწიგე ლაწეწის მწმანისა და ხე- საბეწი	361-363
IX.	მეწმანეწი მწმანის მწმანის მწმანის	364-384
X.	საბეობები:	
1.	მწმანის	385-
2.	მეწმანეწი საბეობის	492-
3.	მეწმანის	515 -
4.	მეწმანეწი	531-

Պրոֆ. Վ. Բ. Կարամյանի ղեկավարությամբ կազմակերպված արհեստագործական խումբի կողմից կատարված հետազոտությունների արդյունքները համառոտապես ներկայացվում են հետևյալ հոդվածում։

Պրոֆ. Վ. Բ. Կարամյանի ղեկավարությամբ կազմակերպված արհեստագործական խումբի կողմից կատարված հետազոտությունների արդյունքները համառոտապես ներկայացվում են հետևյալ հոդվածում։

Հոդվածի խնդիրն էր հետազոտել և նկարագրել Հայաստանի արհեստագործական խումբի կողմից կատարված հետազոտությունների արդյունքները համառոտապես ներկայացվում են հետևյալ հոդվածում։

Հոդվածի խնդիրն էր հետազոտել և նկարագրել Հայաստանի արհեստագործական խումբի կողմից կատարված հետազոտությունների արդյունքները համառոտապես ներկայացվում են հետևյալ հոդվածում։

Հոդվածի խնդիրն էր հետազոտել և նկարագրել Հայաստանի արհեստագործական խումբի կողմից կատարված հետազոտությունների արդյունքները համառոտապես ներկայացվում են հետևյալ հոդվածում։

საქვეყნო რამდენიმე გარდა საქარტველოში უძველესი დროიდანვე
მიმართავდნენ უცხოეთიდან დაქირავებული რამდენიმე მიმდინარე. ეს
გარდაიჭრა გრძელდებოდა XV III საუკუნეშიც. რამდენიმე ქრისტიანულ
უძველესი და ვახუშტის მიხედვით მისი მისახლეობიდან.

რამდენიმე თავისებურ სახეობას წარმოადგენდა მეთხროველი ჯარი,
რომლებიც მუშაობდა ირავა უმნიშვნელოადაც სამეფო ცხენებში, მეფე
ეს ჯარი განიჭრება წარმოადგენდა თავის სახასის მამულიდან, ე.ი.
სამეფო დომინიონი და წარმოადგენდა საბატონო მამულიდან.
ვახუშტი VI მემორიული მეფის მიტოვებული ჯარი, ერთგვარად სამეფო
გვარდია. ის მესამეობა თავად-აგნაურებისა და მსახურებისაგან,
ე.ი. პირდაპირი წარმოადგენდა, რომლებიც აღჭურვილნი და
ჯამაგირის სახელმწიფო საგინიდან დებულები. ჯარის ამ სახეობის
მიტოვებას შეადგენდა მეფისა და სასახლის დაცვა, აგრეთვე
სამოტივო სამსახური.

XVI საუკუნეში დაიწყო დაღესტნის ომების თავდასხმები
ვახუშტი. ეს მიტოვება, იკვანაწილის სახელით ცნობილი, უკურნებელი
სენი ვახუშტი დასაქარტველოსათვის. იკვანის ქუჩის თავ-
დასხმები ანადგურებდა ვახუშტის მისახლეობას. დროულად რამდენ-
იმ კი, რომელიც არ შეეძლო მუშაობა საბრძოლო მიმართულებით
ფორტიფიკაციის და მოკვლეობის მიტოვების, უძველესი იყო იკვანის
წინააღმდეგ ბრძოლაში. XV III საუკუნეში იკვანის სამოტივო
ასპირაციის გააღმარება და ქარტლეთი უძველესი. XV III საუკუნის
შუა რეგიონიდან იკვანისა, რომელიც დასაფრთხილებს უცხო მიტოვება-
სხელმწიფოებში მიტოვება ირან-მსახლეობის სახით, ისეთ მიტოვინ-
ვარე სასიკეთს იღებს, რომ განადგურების უმეტესობა აღმოსავ-
ლეთ საქარტველოს.

სწორედ იკვანის წინააღმდეგ გადამჭერი ღონისძიებების

მიღების აუცილებლობაში წარმოქმნა ე.წ. "მწიგნუგ ლაშქარი", რაც მუდმივი ჯარის საფუძვლად სახეობას წარმოადგენდა და რაშიც, მიუხედავად არახელმწიფებში საგარეო და საშინაო პირობებისა, XVII ს. ბოლომდე იარსება, ზუსტად ამ ხნის მანძილზე მრავალი ცვლილება განიცადა.

"მწიგნუგ ლაშქრის", რეგულარული მუდმივი ჯარის სახეობის შექმნა XVII ს. II ნახევარში აღმ.საქართველოში უაღრესად საფუძვლად დაედო სოციალურ-პოლიტიკური მოვლენათა და მისი შეესაფერა დიდად შედეგებს ხელს ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური ინტერესის დაცვას.

მონოგრაფიულად "მწიგნუგ ლაშქარი" შესწავლილი არ არის. მის შესახებ უარყოფით ინტერპრეტაციაში გამოსავალი ეგვიპტეში მიჩნეულია საქართველოს ინტერესის სახელმძღვანელოში მოცემული დახასიათება, რომელიც უბრალოდ "მწიგნუგ ლაშქრის მნიშვნელობას, მისი წარმოქმნის დროსა და არსებობის ხანგრძლივობას, წარმოადგენილი ნაშრომი მიზნად ისახავს "მწიგნუგ ლაშქრის" მონოგრაფიულ შესწავლას.

უპირველეს ყოვლისა უნდა განვიხილოთ თუ რა მიზეზად შექმნა მუდმივი ჯარის შექმნა ამ პერიოდის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონის და იგი თუ არა მისი შექმნისთვის ამ დროს ხელმწიფებში პირობები. ხომ არ შეიძლება თავისთავად

1. ნ. ბერძენიშვილი, ივ. ჯავახიშვილი, ს. ჯანაშია, საქართველოს ისტორია, ნაწ. I / უძველესი დროიდან XIX საუკუნის დამდეგამდე / ს. ჯანაშიას რედაქციით, თბილისი, 1946 წ., გვ. 397-398 /; ნ. ბერძენიშვილი, ვ. დონდუა, მ. დუმიბაძე, გ. მიქელაძე, შ. მიხეილა, პ. რატიანი. საქართველოს ისტორია, I / უძველესი დროიდან XIX საუკუნის დასასრულამდე /, დამხმარე სახელმძღვანელო, თბილისი, 1958, გვ. 373.

Երկրորդ. մոտ ճանջընտես ինքն, հատկապես, որ ճանջընտես ըստ սեռի.

Վե սպրոտեցիք ինքն ճանջընտես մոտ ճանջընտես ըստ սեռի մարմնագործիչը
մարմնագործի. մարմնագործի ըստ սեռի ըստ սեռի. մաս ըստ սեռի
ըստ սեռի մարմնագործի ըստ սեռի ըստ սեռի.

1. მონღო-ლაშქრის წარმოშობის ფ რ ი.

ქარბუღი ისტორიოგრაფიაში ძველ მიწებზედა აზრი, რომ მონღო-
ქარი ქარბუღი-კახეთის სამეფოში შეიქმნა იქნა 1774 წლიდან.
საქარბუღელის ისტორიის საბუღმძღვანელოში ამის შესახებ აღნიშნუ-
ლია: "1773 წლის მიწურულში ურეკლში დარბაზის სხარმა მოიწვია.
მსჯელობა შეუბუღდა ისეთი ხარის შეუბნას, რომელიც ღვთა ქურ-
ბუღი ზავასხმებს სამელოდ მოსპობდა და ქარბუღი გრუბკაცობას
მშვიდობიანი წრების საშუალებას მისცემდა. დარბაზმა შეიბუღა
"მონღოსი ლაშქრის განაჩენი". რომელიც მან "ფრედასიგან უკუ-
ბუღი და უბუღსად გამიარჩინა", რგორც ზეიბ განაჩენშია ნა-
ბუღი".

საქარბუღელის ისტორიის დამბარე საბუღმძღვანელოში აღნი-
შნულია: "ქარბუღი-კახეთის მმარბუღი წრებში 1769-1771 წლებში
რუბა ხარის უბუღდებ ბაჭნობის შეუბუღ კიბუღ უბრბ დარბუღბრენ,
რომ ქარბუღი ზავადურ-ბუღობაღნი ლაშქარი მრბანიბაბიბუღად
ბამიარჩენილი იყბ და სამეფოს "რუბუღი", ესე იგი მოსახლეობისა-
ბანი ბაბუღელი მუბიბიუ ხარი უბრბუბობა. მარბამ ბაბრბმურ
ქარბუღი-კახეთში ასეთი ხარის მობუბობა შეუბრბუღი იყბ. არც
მეფეს ბაბრბა "რუბუღის" იარბლ-სანბუბაბიბა და ბრბისამიბისიბ
მომარბბების საშუალება და არც ზავადუბი მისცემბრენ მეფეს

1. ნ. ბუბრბენიბიბი, ი. ბუბახიბიბი, ს. ხანაბიბი. საქარბუღელის
ისტორია ნაწ 1, /უბუღელისი ბრბიბანი XIX საბუბუნის დამბუბამბუღ/
ს. ხანაბიბი: რუბაბუბიბი, ბბიბისი, 1946, ბბ. 397-398.

მავანთ ყმებს ამ ლაშქრისათვის.

1773 წ. პარბაზიმა შეიქმნილა წესდება - "მორიგე ლაშქრის განაწენი". "განაწენით" ლაშქრის შვიდივე ფოვლე მამაკაცს პაუვალა რიგ-რიგობით, წელიწადში ორჯერ მათი განსუფილ ლაშქარ-ში".¹

რეგულაც უხედავთ, საქარაჯელოს ინტერნის სახელმძღვანელოში მორიგის შექმნება პაკავშირებულია 1769-71 წწ. რუსული "რეგულის" გაცნობასთან. უ.ი. აქ არა მარტო თარღობა მოცემული "მორიგის შექმნებისა, არამედ იმის დასაბუთებაც, თუ რატომ შექმნილეს "მორიგე" მაინცა მაინც 1774 წელს.

მორიგე ჯარის შექმნის ამ თარღის - 1774 წელს ასახელებს მრავალი საინტერნო წყარო. მაკალითა, ვახტანგ მატონიშვილი მავის ინტერნაში მოგვიხსნის: "უნდაიგვან აღარა იყო შესაძლებელ ჯამაგირით განსუფილ მხეგრობათა მყოფობა, ამისთვის მოიგონა მუხუმიან ამიან, წ ე ლ ს ა მ ლ ე რ, სამუხუთათანთვისთა მუე და მუე ფოვლეთავე რიგით მოლაშქრეობა მავათა, ამნაურთა და გლეხთა. ფოვლეს მუეში უნდა წამოსულიყო, ვისაც შეხვების, მავისის იმ მვის საკვირის საბეოთი. ხ/რ/ლ/ გლეხნი ნაცვლად საბეოთსა ამის წამოღებისა, მავისუფად ჰყო სხვისა რომლისამე ხარკისაგან, ესენი უნდა შეეწილიყვნენ მვისის. ანუ სხვასა რომელსამე პანიშენისა აღატსა და მას უკან, უნდა წამოსული შეხვების, ესრეთ ხმარებულ ჰყვიან. ამით ჰყვის მუე და მუე რიგით ორჯერ მხეგრით მავარნი ან მხეგრთმავართა რიცხუთა მორის იყო მვის მუეცა და მვის ძეი და სხვანი

1. ნ.ბურციანიშვილი, უ.გონიშა, მ.გუმიბაძე, გ.მელიქიშვილი, შ.მუსხია, ვ.რატონი, საქარაჯელოს ინტერნია, 1, /უძველესი ბრძოლიან XIX საუკუნის დასასრულამდე/, ლამხმარე სახელმძღვანელო, თბილისი, 1958, გვ.373.

ჩინებულნი იყვნენ. დიდად სარგებელ ექმნა საქმი ესე საქარსკვ-
 რსა ამით მისივე მისაღობის ძლიერა ეკლესიისა და ვაჭარსა ექმნენ
 ეკლესიის მისაღობად უნდაჩვენოსა სამბეგრეთსა ქარსისა შინა ავაგა-
 კობისა. იყვნენ ადგილნი რიგითნი, რიგითნი სამხედრონი
 მუნიციპალიტეტნი, უკეთესნი მისივენი უნდაჩვენოსა ქარსად".¹

ანდრონიკოვი ცნობებს მისივენი ქარის შექმნის მანერად ვაჭარ-
 ეთს ადგილსავე სამბეგრეთ-მრბელობისა.² იმან მიმოვანებენ ხერ-
 ხეულით მისივენი ქარის განვსებას უკეთესობის ქარს-
 კობისა და ვაჭარსა, ე.ი. 1774 წელს.

"მეგრეთს ვახუშტის ცხვენებისა" ამ ფაქტს მივყვებით 1778
 წლის ამბობის შემდეგ,⁴ იგივესავე წესებზე მისივენი დაქმნისა,
 ე.ი. "მისივენი დაქმნის განაჩენი" მანერად 1774 წელს მიმოვან-
 ება უნდაჩვენოსა 11 მრბეობის მიხედვით და მანერად.

ჩვენთან მიმოვანებულა ამ "განაჩენის" 9 დეკანის და 3 პირნი
 XV 111 სახეებისა, ყველა და მანერად 1774 წ. 1 ნანერით,⁵ და

1. ვახუშტის ცხვენებისა იხილეთ იხილეთ ადგილსა, სამხედრონი სარ-
 გისა ავაგობის მიხედვით, გეორგიანი, 1914, გვ. 34.
2. ადგილსავე ვახუშტის-მრბეობისა და ვაჭარსა მიხედვით. სამხედრონი სარ-
 გისა ავაგობის მიხედვით, გეორგიანი, 1914, გვ. 8-9.
3. იმან მიმოვანებენ ხერხეულით ცხვენებზე მივყვებით მანერად
 სარსა. "ქარსის ცხვენებზე" ნიგონი 11, ე.ი. მანერად მიხედვით სამხედრონი,
 მეგრეთს, 1854, გვ. 496.
4. "მეგრეთს ვახუშტის ცხვენებისა" "ქარსის ცხვენებზე" ნიგონი 11,
 ე.ი. მანერად მიხედვით სამხედრონი, მეგრეთს, 1854, გვ. 509.
5. ხელნაწერი იხილეთ, Hd-1536, 1613, 1614, 11640;
 Od-6951; Sl-490, St-1139, 920, 1305, 2120 /3/,
 2344 /3/, 2979 /3/.

შემდგომად 37 მუხლისაგან. განაკუთვნი გამოცემულია სამჯერ: 1. 1858 წელს ჟურნალ "ცისკრის" მე-2 და მე-3-ე ნიგნაკებში. 2. 1920 წ. ექ.საგარეო ურთიერთობის მიერ. 3. 1947 წ. ი.ღორჯოშვილის მიერ.

მაგრამ ჩრდილ დოკუმენტებისა ცხადყოფს, რომ "მთრთვე ლაქტარი", ან "მონაფრე ლაქტარი" არსებობდა აღნიშნული განმარტების შედგენა-ზე ადრე. ჩვენთვის ცნობილია ამი ასეთი დოკუმენტი 1756 წლიდან 1773 წლამდე: 1/ 1756 წლის 10 აპრილის. დემოქრატულიდან გასაყვანნი მთრთვე ლაქტარის წესება, შეიმუშავდა 10-ის მეშინი, იასაულისა-დმი, წესებით გაყვარისწინებულნი ლაქტარის გამოყვანისა და უზღა-შვებისთვის მიზანუბნის შესახებ. 2/ 1764 წლის 21 ივნისის. ერეკლე 11-ის მიწვევითა დემოქრატული სადრეშონის სარდალ რევაზ ამილახვარისადმი მთრთვედან ხეფენისხეველთა განსავსების შედეგის შესახებ. 3/ 1764 წლის 24 ნოემბრის. დიმიტრი ციციშვილის

1. ნ.ბერძენიშვილი, ქართული დიპლომატიკა, ჟურნალი "ცისკრის" 1858 წლის 12 ნიგნაკის - იანვრიდან დეკემბრამდე გაცვრით მიმზადდა /ბერძენი შირველი/ ი.ს.ხუციშვილი ქართული დიპლომატიკის კრიტიკის იანვრისაგან ქრესტომათია 1, თბილისი, 1954, გვ.129-131.
2. საქარმველთა სიძველენი, ტომი 1, გამოცემა მეორე ნიგნი 1, ე.საგარეო ურთიერთობის რედაქტორთით, ტბილისი, 1920, გვ.177-187.
3. ი.ღორჯოშვილი, საბუთები ერეკლე მეფის მთრთვე ჯარის შესახებ საქარმველთა სახელმწიფო მუზეუმის მთამბე, XIV, თბილისი, 1947, გვ.281-288.
4. ხელნაწერი იხსტოფი, Pol-8723.
5. დოკუმენტი საქარმველთა სიძველენი იანვრიდან 11 ბა-განდურნი ურთიერთობა /XV-XIX სს/ ნ.ბერძენიშვილის რედაქ-ციით, თბილისი, 1953; № 86.

არბა, ვრეკლე 11-დმი, მიწიგვიდან სოფელ საფრევს განთავსებულ-
ბის მესახებ, ვრეკლეს 17-დმი. 1 4/ 1765 წლის 23 ივნისის. არბა
ჯერ ნოქრათ, ხალხ მუმიფეგ მიწიგვიდ დაწერილ თვანების გრუხის
ქავთარა მხელამივილისა ვრეკლე 11-დმი ბაგონის ძალადგონისგან და-
ცვაბე. 2 5/ 1766 წლის 5 ნოემბრის. ვრეკლე 11-ის მიწერილბა
გვარარბას გიორგისადმი, მისი მიწიგვის სარქარბათ მრთ გვთს ყრფ-
ნის გრთს, მიწიგვისგვის მავის ამიწიფებელთა დარბუვის მესახე. 3
6/ 1769 წლის 20 ივლისის. ვრეკლეს მიწერილბა რევაზ ამილა -
ბარისადმი, მისი მიწიგვიში მდევრულად გამისჯის მესახებ. 4
7/ 1769 წლის 17 აგვისტოს. ვრეკლე 11-ის მიწერილბა გვიმ
ქარბლის სარბთის სარბად რევაზ ამილაბარისადმი, გვიმ ქარბლის
მიწიგვის გამიფყანის მესახებ. 5 8/ 1769 წლის 10 ნოემბრის.
გვიმ ქარბლიდან გამისაფყანი მიწიგვის სია, ვრეკლეს 17-დმი, რევაზ
ამილაბარისადმი, ამ სიით მიწიგვის გამიფყანაბე. 6 9/ 1771 წლის
28 ივნისის. ვრეკლეს მიწერილბა გვიმ ქარბლის სარბად რევაზ
ამილაბარისადმი მიწიგვის მუმიფეგმი ცვილის გამიგბავნის მესახებ. 7
10/ 1773 წლის 31 მარტის. ვრეკლეს წერილი რევაზ ამილაბარისადმი

1. საქარბუვის ცენჭარქიუთ ღ.226 # 3621.
2. გოკუმიფეგბი საქარბუვის სოციალური ინტერიგად 11, ბაგონ-
ფიური ურთიფრბა /XV-XIX ს.ს./ ნ.ბერძენიშვილის რედაქციით,
თბილისი, 1953, # 89.
3. იქვე, #98.
4. ბელნაწერბა ინსტრუქცი Hol-14454.
5. " " Hol-13654
6. " " Hol-14456
7. " " Hol-14457

5

სხვადასხვა საკრებულებზე და მათ შორის ვადაცადა სხვა მიზნების
დასახელებზე.

აღნიშნული 10 საბუთიდან 3 გამოქვეყნებულია: 1/. 1765 წლის
23 ივლისის. 2/. 1766 წ. 5 ნოემბრის და 3/. 1764 წლის 25
ნოემბის. დანარჩენი 7 მოკუმენტი გამოქვეყნებულია.

ჩემი ვხედავთ, "მინიგებე" გემოაღნიშნული მოკუმენტი-
დან 1765 წლისა, მუსიკა ამხვე მოკუმენტი
მისხელებულია წინა წლის, ვ.ი. 1755 წლის დავთარი გემო ქართ-
ლის მიზნებისა: "ჩვენ... ნასაჯრი ნიკორე სტბაზე, გუნიბ
ნასაქრომეტი, ნაპოე და რას ამ სოთი მუდამ სახეობლით მიწა-
ცული რამქარს ვაქი მუგანიწიწა ქარმანცილს დავთარზე ეს ასე
სხეინსანი სხეინი და ქვეთი ქვეთით სტბამეზს მიწარეუთ. ყვე-
ლას გამთარეუთ სკეობლით".⁵ წინა და ამ ვაქი სკეი ვისე
მქვენი გამთარეუნიწი და ნიწათი დიდათ გამთარეუნიწი.
მინის ნთს დეუს ვასურს უნდა მემიგეუარეუთ უწითს სვის წეობით.
ამირლის ი. ქვეს უში / 1756 წ. /", ვ.ი. მინიგებე რამქარი ჩვენი
მოკუმენტიწად დიდსმეუნიწი გვაქვს 1755 წლიდან, ამქვენი
აქარ გვაქვს სავექვენი "მინიგებე" ჯარის მემიგეუბა აღმისავალით

- 1. ხეინანიწიწა ინიგეუთი №13727
- 2. ი.გ. ბურქენიწიწი, მოკუმენტიწი სარეევილის სოთილოქრი
ქსთარიიდან, 11, ბაგენევიწიწი უწითეუნიწი //XV-XIX სს. /
წ. ბურქენიწიწიწის რეკოქტიწი, 1953 წ., № 89.
- 3. ი ქ ვ ვ, № 98.
- 4. ი ქ ვ ვ, № 86.
- 5. ბ. ი; ბელ- 3723.

საქარმთავროში დაკავშირების რუსული "რეგულის" გაყვანის
1769-71 წწ: "მინიგვ ჯარის", რეგისტრის ვებოცხე, შევიწვებულნი იყუ
რუსული "რეგულის" აქ ურდნაბე გაცოდებოთ ადრე.

რამი განაპირება მინიგვ რაქქრის შექმნა XV III საუკუნის
შუა წლებსაგან?

მინიგვ რაქქარნი წარმითადებდა მუხომივი ჯარის საყვსებუჭი
სახელს და, რეგისტრის გნობილია, შევიწვებულნი იქნა მითული აბრახვ-
ბის, ე.წ. "რეკონანბის" წინააღმდეგ საბრძოლველად". "რეკონ-
ანბის" წინააღმდეგ უძღვნი ალმინიდა დეოდურნი რაქქარნი, სა-
ჭირო იყო მუხომივი მბად მყოფი, ე.წ. რეგულარული ჯარის. მადრამი
დეოდურნი წყობილებს ბუნებას, რეგისტრის გნობილია, ვერ ეგვრ-
და რეგულარული ჯარის. დეოდურნი რაქქარნი შეგებობდა დეოდართა
ფიებრისაგან, საქარმთავროში - საყვებრის ფია-გლეხებრისა და
საყვებრის აბნაურებრისაგან, ან სამიუფი /"სახახს"/ ფია-გლე-
ხებრისა და სამიუფი აბნაურებრისაგან. დეოდებრის ინტერესებში
ვი არ შევიხს, რამი მათ ფია-გლეხებრ მუხომივი მიუთს რაქქარ-
ში იყვნიენ. ეს უწინააღმდეგება მათ. რეგისტრის უკნიმინურ, ისე
სტობარ-პირიგეკურ ინტერესებრ, რამიუნადაქ ბრძის გნებრადურ
ხეღისუღებრამე მათ დამიკრებულუბას. მადრამი საქარმთავროს
ხეღისუღებრამე აღნიშნულ შენიგებში მანისი იქვებულნი იყუ შევიწ-
ვლ რეგულარული რაქქარის საყვსებუჭნი სახეობა "მინიგვს" სახით,
რაც გუნისხმობდა საქარმთავროს მცხგრებრამე მინიგვებრით გარვე-
ვას ჯარში მთთთ მვის ვადით.

რთის შენიგებრამე შევიწვლთთ აღმისახელე საქარმთავროში
მინიგვ რაქქარნი?

1. საქ.სოდ. თში / გამიყვიამ მუთრე წიგნი / ე.საყვამიჭრის
რედაქტორით, თბილისი 1920, პარაგრაფი ა/ გვ. 178.

დაღესტნის ომიდან დასრულებულია საქართველოში, კერძოდ
 ვახუშტი "ღვთაუნებობის", ვ.ი. სისულიანი-გორის ხასიათი მიიღო
 XVI ს-დან, მაგრამ XVI ს-ის დასაწყისამდე ღვთაუნებობის ვახუშტის
 არ გასაქმდებოდა. ქართული ისტორიის პირველი შემოთავაზებელი 1717 წელს,²
 ამირანაძე, მიიღო აღმოსავლეთ საქართველოს მასშტაბით "ღვთაუნ-
 ბობის" ადგილი აქვს ამ წიგნთან.

XVI ს-ის ბოლომდე ვახუშტი ახლებზედა ღვთაუნებობის გამოკვლევას,³
 XVI ს-ის ბოლოს ვახუშტი რუსეთის სხვადასხვა დახმარებას "ღვთაუნ-
 ბობის" მთავარი კერის საშემოცხლის წინააღმდეგ.⁴ არც მათაშასის
 დროს და არც XVII ს-ის მიხედვით სიგნალები, სპარსეთის მათგანობისა
 და გამოკვლევის მიწათმოქმედების დროს, სრულიად არ იყო იმის პი-
 რისებში, რომ ვახუშტის ხელისუფლებას რამდენიმე სახელმძღვანელებში
 უნებნებობა გამოგარებინა "ღვთაუნებობის" წინააღმდეგ. ვახუშტი
 მან ისევ რუსეთის მიმართულია, მან სპარსეთის მიერ ფარაღაჯში
 დასმული ხანებს სხვადასხვა შემთხვევას, მაგრამ უშედეგოდ. XVII ს-ში,
 მათაშასის დაქვემდებარება შემდეგ, ვახუშტი დაიწყო ღვთაუნებობის რა-
 მისაბეჭდება და აქ დაიწყო მათი უმატებელი მიხედვით: ფარის და ბუღა-
 ქანის. ეს უმატებელი მიხედვით იქცნენ ამიერკავშირის "ღვთაუნებობის"
 კერად.⁵ XVII ს-ის დასაწყისში ვახუშტის ხელისუფლებას სხვადასხვა
 დახმარებას ქართლის და ბოლოს დებულებებს დადასტურებულას ღვთაუნ-
 ბობის მიხედვით ქართლისადმი და ამითი თხზნას თავისი კუთხე მათგან.

-
1. დ.მიხედვით "დაღესტან-საქართველოს ურთიერთობის ისტორიი-
 გან", საკანონმდებლო დეპარტამენტი, ხელნაწერი, გვ.32, 65.
 2. იქვე, გვ.90.
 3. იქვე, გვ.52-53, 65.
 4. იქვე, გვ.53-63.
 5. იქვე, გვ.90.

ամ ըրողոքան, 1717 թվական, իրացորց ծեցիտ աղքատներու, ոքցած
 "ըզանեծա" յարեւոյն. ու ճանաչեցրեծոտ ցմայրեցած մտղը աղբի.
 Սախարեղլոս, ¹ 1723-44 թ. աղբի. Սախարեղլոսի չըր "ոսմաղո-
 ծոնա" երող թըրըց "ցոցործաթոն" խաճ ոցո ըս զայցոյրաթ
 մոթորոն ոցո աթցորոծորոցո Սախարեղլոսի զորոծոն. ² մաթոնաթաթը,
 ամ թըրողոքի "մոնրոց" լաթխարո ցըր թըրթմեղծոթ.

ցըրըզըս ըս թըրթմեղծոն միարեղլոսի թորըզը խաթթոցո
 մեղծըզը ըսոն ըզըծոն իրոնաթմըց ծրծողոն Սախարեղլոս. թաթ-
 իցո ըզըծոն ծըրոն զար-ծըլաթանն ըսցըրոծա. մաթոնաթ, իրացորց
 ցնեծորոն, ըս ցըս մարցեոն ըսմաթըթ. աչոնաթոն մըթաթոն-
 ծոն թըրթմեղծոն աղբոնաթըցո ամոցըր-Յազըսնոցո մաթմաթոնաթը
 Յաթոնոն 1751 թըլ ըրըզը-թըրթմեղծոն լաթխարո ըսմարցոն
 ըս զար-ծըլաթանն ըսցըրոծոն Սախարեղլոս խաթոն. ըզըծոնաթ
 թաթոն ըս թաթմըրըլ թարթի. XV III Ե-ն 50-ան թըրթմ "ը-
 յանեծա", իրացորց աղբոնաթը Յաթ. Ե. Թըրթմեղծըր, թանա-
 յըրթմոն մոթոնցըր խաթոնաթ մոնոթ. ³ Սախարո ոցո "ըզանեծոն"
 իրոնաթմըց ծրծողոն Սախարեղլոս թաթոնաթ. թորըզը իրոն Յո
 մըթմոնըթ մթաթմըթըր լաթխարոն թըրթմա ըզըծոն մոնաթըրթըթ.
 մըթմոնըթ խարոն Սախարեղլոսի զորթաթըր Սախարեղլոս ծոցըր

- 1. Ե. Թըրթմեղծըր, աղբոնաթըցո Յաթոնն իրոնաթըթ, մոնոն-
 իրըզըր III, թոնոնն, 1953, 83. 81.
- 2. Ե. Թըրթմեղծըր, XV III Ե-ն Սախարեղլոս ոնոնոնըթ
 մաթաթըր Սախարեղլոս ըս Յազըսնոն ոնոնոնաթըր, ըս-
 Յոն I, թոնոնն 1944, 83. 177.
- 3. Ե. Թըրթմեղծըր, ոց. խաթոնըր, Ե. խաթոն, Սախարեղլոս
 ոնոն, ըսնըր I, Յթըրըլ ըրողոքան XIX Սախարեղլոս ըս-
 ըթաթըր Ե. խաթոնն իրթաթըր, թոնոնն 1948, 83. 380.

იკმიათაფრეღებდა ხორციე პაქონავებუჯი ჯარით, რევილიც შევიტარნი
იფთ უმთავრესად მიხედეზინსაგან, მადრამ ამ პერიოდის აღმისაფრე
საქარმველის არ პქონდა მადრეილარნი სახსარნი ასეიი ჯარის ხანგრ
ძლივად შენახვისა.

აღმისაფრეღე საქარმველიე ფიგიღაშეზინს ხანაში ვანიცნი
აფგიღიშნიც პაქონავებუჯი ჯარნი, ე.წ. "ნექარი". ივ. ჯავახი-
შვილი ნექარზე აღნიშნაჲ: "ნექარის სახით, მიწეღილადან სპარ-
სულში შეთვისებუჯი ეს სიფრეა, მე-17-18 ს.საქარმველიეშიაღ
ჩინებდა, ჯურ, ათარცა ვრანის სამხედრო ძალიან გარკვეული ნაწი-
ლის სახელი, შევიტარნი, ათარცა სავაჭრო დაწესებულების უფრო-
სის, ვაჭრისა და შეფუქნის, თანაშემწის გამომხადელი ვერმინნი".¹

ქარმული "ნექარი" მარმიადგენდა აფგიღიშნიე მისახელიე-
შიდან გამიფრენიე პაქონავებუჯი ჯარს, რევილის ქრას იხეიდა მფი
მისახელიეა. "ნექარის" გამიფრენა ქარმე-ვახეიის ვრე-ვრე
ვადებულების სახით დაჯინრა სპარსეიის მაჰმა ნაფირმა.

ავაე.წ.ბერძენიშვილი აღნიშნაჲ: "ეხლა ფიგიღაშეზინას"
ქარმის ჯარესი ეფე აფვა, ვიფრე "მსმიადრბას" იფთ... ეხლა მისა-
ხელიეა მივადე იფთ სავრთარნი ხარჯით გამიფრენა და შეენახა
ჯარის გარკვეული რაფეენობა /"ნექარი"/, ხორე ქარმეში მიფრე
ფიგიღაშეა ჯარისათრს "სურსათი ეძლია".²

სეხენია ჩხეიძის ვადმიცემიი ნაფირ-მაჰმა ქარმის "ნექა-
რის" გამიფრენა დაჯინრა 1736 წელს: "ამადე [ქარმე] ვად...
- - - - -

- 1. ივ. ჯავახიშვილი, ქარმული ვრის ისფირია, წიგნი მესამე, XIII-XIV სს., თბილისი 1941, გვ. 32, შენიშვნა 1.
- 2. ნ. ბერძენიშვილი, დასახ. მარმეი, გვ. 200.

დასრუტს ქარბელს სამი-ათას სამასი მუმიანი და ხუთასი ნიქარნი
გარ-შვიდნი ქალაქსა უნდა დამდგარნიყთ ვაჭარბუნ-იარაღნი¹.
მემდევ ნაფინ-შაჰს არაურთხუღი მსუხმევიდა "ნიქარნი" რეგონტ
ქარბელსათვის, ისე ვახუთისათვის.²

"გინიღბამიბონს ვადავარბონს მემდევს, რეგონტ ჩადს,
ქარბელ-ვახუთის ხეღისუღეღბამი ვადასწევიდა "ნიქარნი ვადავ
მეღეფა და ვამეღეფებინა ის ადგიღმბრნივი ურთქუღი იწეღე-
სებინსათვის, უმთავრესად "ღაღინბონს" წინააღმდეგს საბრძღეღ-
ღეღა. ბუღეღვი "ნიქარნი" მემღეღბამივე აღმ.საქარბეღეღმინ აღნი-
მინაჟ:

"საქარბეღეღმინ არ იყთ მუღმნივი ჯარნი / неперменное
войско /.

საჭარბეღონს მინხეღვი მას ვრეღბენ და უმეღბენ. თი-
თეღვი მემღარნი თვიმინ არჩენდა მას.

ჯარ ვაღეღ მემღეღამ ნეღეღეღის ძემი ურღეღს მემბეღმა,
მთეღვი მღეღებინსაღან საქარბეღელს საბეღეღებონს დასაღეღაღ,
დასარსა მინიღა, ნიქარბის სახეღეღებონს და დაადგინა რიმი სა-
ხაზინი / казенных /, სახასი / удельных /, საღეღეღიღი და
მემამეღეღა სოღეღებინა ვამეღეღინიღი ათეღეღეღი ვარღეღნი 2 ათასი
ღხეღსაღნი მემღინის რაღეღეღონს ავღეღეღეღეღაღ. ვრეღეღეღი და
ეღრეღეღი მათ ეღღეღაღ ხაზინიღან, ხარღი ჯამაღინს აღღეღეღენი
მავინბეღეღი სოღეღებონ, 30-ღან 40 მანეღამეღეღი ნეღეღეღაღ. მემეღ

1. ს.ჩხეღიძე, საქარბეღელს ეხეღეღება "ქარბელის ეხეღეღება წინგნი
11 ე.ჩუბინიშვიღის რეღაქეღი, ვეღეღეღეღი 1854, გვ.340.
2. ვ.მრბეღიანი. ამბავნი ქარბელსანი "ქარბელის ეხეღეღება"
ე.ჩუბინიშვიღის რეღაქეღი, ვეღეღეღეღი 1854, გვ. 348,374,
416; საქ.ე.არქ.დავთ., 116, ღ.229, № 41.

არაკლიმი გააუქმა ნოქაჩი და 1779 წელს, ავარიის ხანის და-
მარცხებთან შემიძებს, შემიხედო სხვა რაქიანი / ополчение /,
მორჩილის სახელწოდებით".

რეგულარული ფორმაცია, ბუკარესტის ავარიის "ნოქაჩი" შემიხედუბული
იქნა მედიკოსების მიერ "რეკონსტრუქციის" წინააღმდეგ საბრძოლველ-
ად, ხოლო შემიძებს ის შეიკავა ერივრის მიერ შემიხედუბული
ამავე დანიშნულებით "მორჩილი" ჯარითა.

შავსუნა მრბულიანის ცნობითაც, ნოქაჩი შემიხედუბული იქნა
"რეკონსტრუქციის" წინააღმდეგ საბრძოლველად 1755 წელს: "წადგან
ლუკმა ქარბისა და ვახუშტი მიწისა აღარ დამადებს, ზამთარს და
ზაფხულს ჩამოვინებს და ახერხებდნენ უმეცეს ქარბისა, მარადის
ქარბისა ჯარით ვერ შეინახეს ერმაღ შეყვინდნენ. ამით, რამი ჯარით
შემიხედუბულს შეეფასა ჩვენიცა, რეკონსტრუქციის სახელგანთქი და
აღარა-ვიცა შევადგამთ შევასუსტებ ამის მიხედვისაგვის დამოკარ-
ვის ქარბისა და ვახუშტის ახასი ვანი ვაჟ-ვაფი, ჯამაგირი გაუ-
წესეს, უბრალები დანაშაულებს და დააყენეს ქადაგისა მბრძოლისა,
სადა ვისმე გასჭირვებდათ ამით მიაშველებდნენ და მუდმივ
მეორე მივინებს, მვით შეეფასებდნენ ქვეყნის ჯარებთან".²

ეს ახლად დანებებულნი ჯარით დანაშაულებით რეკონსტრუქციის
შემიხედუბული ადგილებით ჩააყენეს და ქვეყნის სანაპირით ადგი-
ლებით დაცვა მიაწოდეს. "განსწავლეს ეს ახალი დანებებულნი
ჯარით და დააყენეს მანქანით მინაპირად, ამი ჯარებთა ასის-
მაცნი და უფროსნი იყვნენ ამინაპირითვიდნი ნიკოლოზი, ამინიჯარით

1. П. Г. Бутков, Материалы для новой истории Кавказа, с 1722 по 1803 годъ часть первая, Санктпетербург, 1869, стра-
ница 287-288.

2. შავსუნა მრბულიანი, ამბავი ქარბისა ცხვირება დ. ჩუბუნი-
შვილის დამოკლება, შეგირბული 1854, გვ. 461.

ժամա, Կոփոթիցորը Պրոնիշևսի ըս Վաղնիսիցորը ըս ըրեցա. սգրեցցե սա-
ժնաՎաճիցորըս շծծաթի Պրոնիշև-սիս յնոս-Վաղն ոտՎանոսիցորը Պրոնիշևսի,
սգրեցցե ՅանՎա Վաղնաթա ըրցորն" .

Բայց Եղևթա սժոռոքը սաճիտը "Տրդաթոն" ըրնսաճը 1738 թրոնս
1772 թրոնը. սի սաճիտընոնսն Բանս, Պրոնիշևսի "Տրդաթոն" ճարցանս
Եղևթոնս Յոսսաճըրոնոն Եղևթոնս ըս Յոսսաճըրոնս ուճոնս Յոսսաթոնս Յո-
սսաթիցը ճարնոնսսաթ. ճարնոնսսաթոնս սոնոնսթը Բայց ճարնոնս Յոսսաթոն
1 Տրնսա 1760 թրոնս, սաթար ճարնոնսսաթ Պրոնիշևսի ժոժո Տրդաթոն
Պրոնիշևսի 25 Յաննոնս թրոնսթա. Յոննոնսսաթ սաճիտը:

" Պրոնիշևսի սոննոնսսաթ Տրդաթոն սոնն ոնսթ շրնս ճարնոնսսաթ Յոննոնսսաթ .

ս թ Պ Տրդաթոնսսաթոնս սոննոնսսաթ Յոննոնսսաթ ժոժոնսսաթ Յոննոնսսաթ
ըս սժոննոնսսաթ.

ս թ Պ Յոննոնսսաթոնս սոննոնսսաթ ժոժոնսսաթ ժոժոնսսաթ Յոննոնսսաթ
ըս սժոննոնսսաթ.

ս թ Պ Տրդաթոնսսաթոնս ժոժոնսսաթ ժոժոնսսաթ ժոժոնսսաթ Յոննոնսսաթ
ըս սժոննոնսսաթ.

ս թ Պ սոննոնսսաթոնս Յաննոնսսաթ ժոժոնսսաթ ժոժոնսսաթ Յոննոնսսաթ
ըս սժոնն ոննոնսսաթ.

1. Յաննոնսսաթ ժոժոնսսաթ, ըսսաթ. Յաննոնսսաթ, թր. 461 .

2. Եղևթոնսսաթ ոննոնսսաթ ըս-78, Տր-1137, Եր-7971, 13121,
13723, 14324, 14608. սաթ. ըրնոնս. սաթոն Պ. 229 ըսսաթոն 16,
սաթոն 41, սաթ. ը. սաթոն, Պ. 226, թ 3474.

3. Եղևթոնսսաթ ոննոնսսաթ ըս 78.

დასაბუთო დან ჩანს, რამი მეფე ბიჭუძე ჩამაგონის ნახევარს
 თანად უბოძა ნოქარი, რამი მეფის უბუქვი ბინა მისაბეღო ბინასათს
 ეს ვაღებუბუბა. ეს ამჟამად მისმის, რამი ჩამაგონის გამიგვა-
 ნა, ლეონი მხარე 1000 ვაჭისა, უმძობილი ამ დროს ქარა-ვა-
 ხელს. ამასთან ეს რაგონობა ჩანისა, რამგორც ჩანს, არ იყო
 სავაჭარის "ლეონიონის" ბინააღმდეგ საბრძოლველი. სწორედ
 ამის გამო, მისაბეღობას დაავისრებს აგრეთვე გარკვეული რაგონ-
 ნობის ჩარის განმარტადა უფრო მთავრად ვადიო, ვიდრე "ნოქარი",
 მხარე უჩამაგონის. ეს იყო სწორედ "მორიგე", ანუ "მონაცვლე"
 ჩარი.

ამრიგად, აღი. სავარაუდოდს ხელახლებული "ლეონიონის"
 ბინააღმდეგ გამიგვა "ფიცილიონის" დროდან შემოღებულ ჩა-
 რის სახეობა "ნოქარი", ხელე მედიდეს შემოღო მისი სახეობილი
 ბა "მორიგე". "მორიგე" 1774 წლის განჩინებამდე "ნოქარისა-
 გან" განსხვავებობა მხარე იმიო, რამი "ნოქარი" ჩამაგონის
 იღებდა, ხელე "მორიგე" - არა. "მორიგე" დამქრის შემოღუ-
 ბის მედიდეს "ნოქარი" ლეონთან მცირებობა, ხელე 1774 წლის
 მორიგის განჩინების მედიდეს სავსებობა ქრება. მეფე საფრან-
 კლებსა ამ ლეონსაგონისთ ვრთი იმი ათ დოკუმენტთან, რამდე-
 ბიან ბეიო ჩამიგვაღებო: 1765 წლის 23 ივნისის. ამ დოკუმ-
 ეტიონი თანადი ბეიო მბეღამეილი ქავთანა ვრევილი 11-თან
 ჩივის, რამი ის მისმა ბატონმა ჯერ "ნოქარად" დასწერა, ხელე
 ეხლა, იმი მიგვიო, რამი "ნოქარი" აღარ არის, "მორიგე"
 დასწერა:

"მეფის ფინია მინა მტვერის თანადი მბეღამეილი ქავ-
 თანას მისცეს/ მეფე ამას მის ვახსენებ ბეიონის ხელმწიფის:

Մի Խորհրդոցն ցմա յոցայ, թրոցոր Կարողացն յըմկախորշոցն,
 Խորհրդոցն ցմո՞՞ յըթա՞ր թայմալոյ, իտճախեցնց. սմա՞ծք խճի՞ն
 ինճոյ, իտճո՞ թաճոցն ցմո՞՞ իտճոցն, Մի իտճոց թամիճոցն,
 իտճոցն յոցայ, յըմկախորշոյ, սեղա իտճոցն յըթա՞ր արնկո, սեղա
 խոցն ցմոն մաճոցն թաթոց թա իտճոցն յըթա՞ր, Կարճո թա յըմկո-
 Կարճոցն, իտճ յըթոցն թըմա յըթոցն թա թաճոցն յըթա՞ր յըթոցն-
 կո; իտճ սմոն իտճոց յըթոցն, սեղա յոն յըթոցն յըթա՞ր. յոն սեղ
 խճի՞ն ինճոցն, յըթա՞ր յըթոցն ինճոցն. թըթոցն Խորհրդոցն ի
 թամիճոցն, յըթոցն իտճոցն յըթա՞ր յըթոցն, իտճոցն իտճոցն
 թամիճոցն, յըթոցն սմոն Խորհրդոցն արճ յըթոցն յըթոցն, սեղա իտճոցն
 արճոցն, խոցն ցմոն մաճոցն իտճոցն յըթոցն. թըթոցն
 յըթոցն յըթոցն, յըթա՞ր յըթոցն յըթա՞ր յըթոցն. խոցն յըթոցն
 յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն. խոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն
 յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն. 1

Ամ թուրքիցն իտճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն
 իտճոցն յըթոցն յըթոցն, իտճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն "իտ-
 ճոցն" յըթոցն "իտճոցն". յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն 1765
 իտճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն, յըթ-
 ճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն, յըթ-
 ճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն
 յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն 1774 իտճոցն. յըթ-
 ճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն, յըթ-
 ճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն 2

Իտճոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն սմոն յըթոցն յըթոցն յըթոցն
 XIX յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն յըթոցն: յըթոցն յըթոցն յըթոցն

1. Ե. Թրոցն յըթոցն, յըթ. յըթոցն. յըթ. յըթոցն յըթոցն, 11, # 89.
 2. Ե. Թ; Hd - 13.723.

ապրիլի 10-ին Գորիսի վանքի արքեպիսկոպոստ Գրիգոր Մակունցի և նրա հովանավորների ջանքերով, և ապա մեծ ազդեցություններ ունեցած, որի շնորհիվ 1774 թվականին Վեհապետության կողմից հաստատվեց հետևյալ հոդվածը:

"...Յորչափ որ ի վերջին արքեպիսկոպոստ Գրիգոր Մակունցի և նրա հովանավորների ջանքերով, և ապա մեծ ազդեցություններ ունեցած, որի շնորհիվ 1774 թվականին Վեհապետության կողմից հաստատվեց հետևյալ հոդվածը:

Պատժելով այն անհրաժեշտ էր, որ ի վերջին արքեպիսկոպոստ Գրիգոր Մակունցի և նրա հովանավորների ջանքերով, և ապա մեծ ազդեցություններ ունեցած, որի շնորհիվ 1774 թվականին Վեհապետության կողմից հաստատվեց հետևյալ հոդվածը:

Պատժելով այն անհրաժեշտ էր, որ ի վերջին արքեպիսկոպոստ Գրիգոր Մակունցի և նրա հովանավորների ջանքերով, և ապա մեծ ազդեցություններ ունեցած, որի շնորհիվ 1774 թվականին Վեհապետության կողմից հաստատվեց հետևյալ հոդվածը:

წილმიძე, მ. მუხრანელის აზრით ეს საბჭოთაო მიწიძის, რომ 1769 წელს "მთრნიგე" არის გვიმთა ქარხანის და მისი შეკრება ხდება დაბახვების. ამასთან მივყვებით ეს ფაქტური სხვა ფაქტურებთან ერთად მიუზღვრება "მთრნიგე რაქორის" ნონაბიზიტიზმად.

მ. მუხრანელი აღნიშნავს:

"... "გვიმთა ქარხანის მიწიძის" არსებობა, ცხადია ნონაბიზიტიზმის ქარხანის და დაბახვისთანავე სამაგონით შექმნილი ჯარი", 1772 წ. ერთკვლს მიერ შევსებული მიწავერის წესი, მიწიძე რაქორის ნონაბიზიტიზმი იყო".²

მეგრამ ახლა, რაფა ჩვენს ხელთა არა ერთი და არამედ 10 მიკრომიწი, ჩვენ შევსებულა სრულიად უფროსი და დასკვნით მიწიძე რაქორის არსებობაზე აღი.საქარხანის 1771 ს-ის 50-იანი წილებიდან, აღნიშნული საბჭოთა მიწიძის, რომ ყველა 1755 წლიდან შემდგომი იყო საბინისების მიხედვით მიწიძე რაქორის დაფარული. აქ შევსებული იყო იმ მიწიძისთან დაკავშირებული, რომლებსაც შევსებული მიწიძის დასაბჭოვრული რიცხვი. აქვე იხილეთ ის საბჭო-აზნაშრები, რომლებიც უნდა გამოსულიყვნენ მიწიძის.

მიწიძის დაფარული გვიმთა ქარხანის დასაბჭოვრული მიწიძისა 1756 წლის დაფარული:

"ქ. გვიმთა ქარხანის რომ მიწიძის დაფარული საბჭოთა დაფარული დასაბჭოვრული ჯარის დაფარული, მიწიძე დაფარული რომ მიწიძის და ფარული იყო უნდა გამოსულიყვნენ, დაფარული დაფარული მიწიძე დაფარული, ადგილის დაფარული ეს საბჭო-

1. მ. მუხრანელი, დასაბჭოვრული ნაშრომი, გვ. 222.

2. იქვე, გვ. 223.

Խորթին ըստ շահագործողի միջոցով նույն անվանումով և անհատական օրհանգրվանով, հո-
ղորդի Թեոֆան Բյուրյանի, և Կոնստանտին Կոնստանտինովի Բյուրյանի ընտանիքի անդամներին ըստ
Մեծ Բրիտանիայի և Իռլանդիայի Միացյալ Կայսրության Կրթության նախարարի կողմից 1928 թ. հունիսի 21-ին
ընդունված օրհանգրվանի համաձայնությամբ և 1928 թ. հունիսի 21-ին ընդունված օրհանգրվանի համաձայնությամբ:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի և Կոնստանտինովի օրհանգրվան /բ/
Չ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի և Կոնստանտինովի օրհանգրվան
Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան
Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և
Չ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և Չ. Բ. Կոնստանտինովի
օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և Չ. Բ. Կոնստանտինովի
օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և Չ. Բ. Կոնստանտինովի
օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և Չ. Բ. Կոնստանտինովի
օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և Չ. Բ. Կոնստանտինովի
օրհանգրվանը:

Գ. Բ. Կոնստանտինովի օրհանգրվանի օրհանգրվան և Չ. Բ. Կոնստանտինովի
օրհանգրվանը:

Ճ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ

Բ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Բ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.
Նույն հոդվածի 2-րդ կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Բ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Բ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Վ.Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.
... Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

Դ. Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.
Կրթության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրժմ.

ա.ժ. Խցրեցըրոժոն Զըյաննա ռըրմըրհոնն ըրան
Բեըրնաճն ա,

ա.ժ. Պրոժո Բեըրնաճն ըրոն.

ա.ժ. Յոթոն Յոննեժըրոնն ըրոնն ըրոն ա,

Բ.ժ. Բոնոննեժըրոնն ճոնոննննն Բեըրնաճն ա
ըրոնն ա.

ա.ժ. Զըրոնն Բոնոնն Յոթոնն ըրոնն ա.

Բ.ժ. Բոնոննեժըրոնն Բոնոնննն Բեըրնաճն ա
ըրոնն ա ռժնն.

ա.ժ. Բոնոննեժըրոնն Զոնոննն ըրոնն ա.

Բ.ժ. Բոնոննեժըրոնն Բեըրնաճն Բ, ըրոնն Գ, Բոնոնննն
ճոնն ռոննն /ո/ Բոնոնն ընն Բոնոնն.

ա.ժ. Յոնոննեժըրոնն Բեըրնաճն ա.

ա.ժ. Բոնոննեժըրոնն Բոնոննեժըրոննեժըրոնն
Բեըրնաճն ըրոն.

Բ.ժ. Բոնոնն Բոնոնննն Բեըրնաճն Գ ըրոննն Բոնոնն
ը. ռժնն.

ա.ժ. Բոնոնն Բոնոննն Բեըրնաճն ա.

ա.ժ. Բոնոննեժըրոննն ըրոնն ա.

ա.ժ. Բոնոննեժըրոննն Յոթոնն Բեըրնաճն ա.

Բ.ժ. Բոնոննեժըրոննն Յոթոննն Յոթոնն Գ, ըրոննն Բ
ռժնն.

Բ.ժ. Բոնոննեժըրոննն Բոնոնննն Բեըրնաճն Բ
ըրոննն ա ռժնն.

Բ.ժ. Բոնոննեժըրոննն Յոթոնննն Բեըրնաճն Բ,
ըրոննն ա ռժնն.

- ა. ქ. ფაღვანიაძის ბიბლიოთეკის წიგნებისა ცენტრისა ა.
- ბ. ქ. ფაღვანიაძისა და ახის ბიბლიოთეკისა ცენტრისა ა.
- ბ. ქ. სამხრეთი ცენტრისა ბ ქვეთი ა იქნა.
- ა. ქ. ნიქოზელის ყვია ქვეთი ა.
- ბ. ქ. სამხრეთ-აღმოსავლეთის ცენტრისა ბ ქვეთი ა. იქნა.

- კ. ქ. სამხრეთ-აღმოსავლეთის ცენტრისა და ქვეთი ბ. იქნა.
- კ. ქ. ტყეშელის ცენტრისა და ქვეთი ბ. იქნა.

- ა. ქ. სვეტიცხოვლის ბიბლიოთეკის ცენტრისა ა.
- ა. ქ. ტყეშელის ბიბლიოთეკისა ქვეთი ა.
- ა. ქ. ეკლესიის ცენტრისა ა.
- ა. ქ. ტყეშელის ბიბლიოთეკისა ქვეთი კაცო ა.
- ა. ქ. წმინდა ანდრია პირველიწმინდისა ბიბლიოთეკისა სამხრეთ-აღმოსავლეთი ცენტრისა ა.

- ა. ქ. აქვან სამხრეთ-აღმოსავლეთი ქვეთი ა დეკლარაციის სამხრეთ-აღმოსავლეთი ახის უბანი.

- ბ. ქ. სამხრეთ-აღმოსავლეთის ცენტრისა ბ ქვეთი ბ. იქნა. **ს მ ა**

1. ბ.ი; 98-8723.

Պսո ժյոյնըն թր խոտոհոյը Պսոցընն, արնիօնըն ըհոնքան ըո-
 հոցը ըսիլիոն արնընիոն ըոքընիցընքսո ըսոննքընընըն ըսոհըն
 Յ ըսոհոնիոն ըոննքան, ըրոնք, ըոքընիցընիոն ըոննընընընըն ար
 ըսոնընընընն ըիլիոն ըյնիքըն ըսնիքընք-արնիոննքսոնըն ըս Պրո-
 ըսընքն ըրոնընըն: ըյնի ըսոհըն ըսոհոնիոն¹⁾, ըյնի ըսոհոնիոն²⁾ ըսնննս
 ըս արնընն ըսոհոննքսոն³⁾, հընն ընոնքըն ըյնիոննքըն ըսոհոնիոն -
 ըսնիոնն-ըսնիոննքսոն, ը.ո. ըյնի ըսոհըն, ըսոհնի ըսննք, հոն ար
 ըսոհոնիոննք ըյնիքընք ըսննքընըն ըոհոննքն ըսնընընընըն. ըոքընիցըն-
 թըն արնն արնիոննքըն ար ար ըյնիքընքսո, ար ըրո ըրո ըոնըննքնն.
 Պսո ժյոյնընն ըսնըն, ար ըոհոննքն արնընիոննքըն հընն ըյնընն ըրոննք
 ըրոն ըոքընիցըն 1765 թընն, հոնընն ըոննքընն ըս ըսնընընընըն
 ըսննքընըն արըն ըրոն ըոննընըն ըընն. ըս ըոքընիցըն ըսնընքն
 ընննք, հոն ըոհոննքն ըսնընն ըսնըննքսոննք ըսնընըն ըյնիքընն ըյնն.
 ըյննըննք ընըննքսոն, հոն հոնքսոն ըսոհըն-ըսնընն ըյնննքընն,
 ըյնիքընք 11-ն ըոքընընընընըն / ը.ո. 1762 թըննըն/ Պսոնքընք ըր-
 ըոնն ըյնք ըս ըրոնըն-ընընքսոնն ըյնըն ըսոհըն-ըսնընն Պսոնքընք
 ըսնըննընընընըն ըսնընընընըն ըյնք, ըս ըսնընքըն ըոնննքըննք ար ըոնըն
 ըսնընքըն ըրոնքընըն ըսնընք, ըսնըն, հոնքսոն 1765 թըննընըն հընն
 ըսնըն ըսնըն ըոհոննքըն արն ըսնընըն, արնն ըյնն ըսնընըն ըյնըն.
 ար արնն ըսնընընընըն ըննք, հոն ըոհոննք ըսնընքն XV Ե-ն 50-ն
 թընընն ըսնըն ըսոհընն ըսնընքընն ըյնիքընըն ըս ըսնընըն ըս 1762 թըն-
 ըսն, ը.ո. ըսոհըն-ըսնընն ըրոն ըսնընքըն ըսնըննընընըն ըսնընընըն.

ըոհոննքըն ըսնընն ըննընընըն ար ըոքընընընն ըսնըննք արն.
 ըսնընընընըն ըոննընընընն արն ըրոն ըսնընընըն ըյնն.

ահա արհեստ. Եւ յայտնի Բնակողոցն արհա ըմբիւմարտա ին ըս յիտ
 ոմիտոսն յայտն ար յճոժոց, ոմիտո ըսժոյն ար ոյնոյն, Եւ արհ
 ըս ըտեկնցնոնստոն Եւ ըսմոնքոյնոն, մոցոնկնցնոն, ոյ
 մոյնոյնոն ընոնոն չստո արհոն արհոն սոյլ մոցոնոյն-մոցոն-
 ոյնոն չստոն մոյնոյնոն ըս ոնոն ըսոնոն. Եւ յայտնի յ Ը
 Եւ յայտնի Եւ յայտնի.

1764 Բ. Եւ յայտնի 24

Եւ յայտնի ընոնոն արհոն: Չոնոյնոն ստոյն ըսոնոն մոյնոյն
 յայտնի մոյնոյն ըս սոյնոնոն ըսոնոնոն; յայտնի մոնոյնոն
 ըսոն Եւ ըսմոնոյն, մոնոյն մոնոյնոն յնոն ոյնոն մոնոն-
 ոնոնոն ըսոնոյն, յայտնի արհոնոնոն ոյն մոնոնոնոն.
 Եւ յայտնի արհոն մոնոնոն, յայտնի ըսոնոն ըս սոնոնոն
 ըսոն, Եւ յայտնի Եւ յայտնի Եւ յայտնի, Եւ ըսոնոն
 ըսոնոն. Եւ յայտնի Եւ յայտնի Եւ յայտնի Եւ յայտնի Եւ յայտնի
 Եւ յայտնի մոնոնոն ըսոնոն մոնոնոն մոնոնոն ըսոնոն
 ըսոն. Եւ յայտնի.

Եւ յայտնի 11-ն ըսոնոն մոնոնոն ըսոնոն սոնոն
 մոնոնոն ըսոնոն սոնոնոն սոնոնոն սոնոնոն ըս մոնոն
 ըսոնոն, Եւ մոնոնոն ար ըսոնոն. մոնոնոն 1769 Եւ յայտնի
 17 ըսոնոն մոնոնոն Եւ յայտնի 11-ն ըս մոնոն սոնոն-
 ոն սոնոն ոյնոն մոնոնոն:

1. Եւ յայտնի , Ե. 226, 11 3621.

" Ժ. Եղևթյուրնո ի շըն մաճոյրնաճ ի շընեա ընթեա ոմիջեա, ըն-
 թաճ ոմիջաճ մոնեհիցնըն մոնեաեղթազն ըս անառթըն ըս-
 եազոնցարն; Ճաղոնն ամոնլաեոորն ի յըսեան, մոնազոն մառնե
 եոյցոոն Եղևթյուրն մոնոոեեա մոնեաեղնո. սըլթեանընր
 եանընն մոնոոեեա անն մոնցընրն, ինմ անլազ շընթ
 մամոնոթըն. թըլթըն ինչ ճոմոն յանոոնն մոնոոեե ոցնե,
 անլազ յազոն ճաճմազնը մոմոնոցարն յոոո թըլթըն եա-
 եոնն յազոն շուազ, ճաշմոլթարն ըս սըլթեանընրն եանթանն
 մոմոնոցարն. ամ ոոնեա-եամե ըլթընթ թշ չարն մեեեոան
 ան իամոնոթա, ոցոթըն, ինմընոց եազընն եալթըն
 ըանթընն ընթաճ ճոլթընըն յոս; եաճոնմոնն ընթոլմանա
 չարն ըթան, ոցո ոոնմոցոն յազոն ան ոլթընն ան ան
 ոմեա ըսեանեեղթաճ ըս անլազոնն մոնեազմաճ շընթ
 ըսթընըն. թշ ի շընն եամեաեեոնն ճոնթա, անլազ ամ
 ոոնեա եամե ըլթըն ճոմոն յանոոնն մոնոոեե մեեեոան իա-
 մոնոցազնը. ի շըն անեա-ոոնմոցն ըլթընթ յոնոցն, մազոն
 ոլթընն եալթընն յընեազո ըս մալը մոցալո, մանոմո-
 ճոնեցոնն ոճը յընթոնընընընընըն շ ը թ..."¹

Մոնոցազոնն մոյոնը ըոյցոմընթո 1771 ընն 28 ոցնոնեա:

" Ժ. Եղևթյուրնո, ի շըն մաճոյրնաճ ի շընեա ընթեա ոմիջեա
 ընթառ ոմիջառ մոնեհիցնըն մոնեաեղթազն ըս անառթըն ըս-
 եազոնցարն ըս ըսեան ճաղոնն ամոնլաեոորն ի յըսեան, մոնազոն
 մոնոոեեա մոնեաեղնը մոյոն, ինչ յանոոնըն մաճոյրնըն
 մոնոոեե յազոն սլ անն, յոոո թշ ըլթընն, յեղնո սլ

 1. Ե.Ո; Hd-19.654.

հեղեփին ց, լՂՌԳՏՈՂՂՂՆ/ն րհս

լնահս մոնղոլն թարեո մոլնոնն Նլնցո յանդոն Նրեցո լոննլն
լԳՊԼԿ " 1

ահսննլոն մանալոնն հաննլոնն ճանալոնն մոնալոնն թա -
լնոնոնոն մոնոնոն լոննլոնն հոնոնոն 1755-1773 թլոնն. ճոնոն լոննոն
մոնոնոն ոն լոննոնն մոնոնոն, հոնոննոն ճլոննոնն մոնոնոն, հանն,
հոն ճլոնոն լոննոնն հանոնոնն հոնոն ճլոնն ճաննոնն 200-նոն
մոնոնոն, 2 լոննոնն մոնոնոնն, ց. ո. 2 հաննոնն - ոնն սնոն-
լո. հանն լոննոնն 4 հանոնն ոն, ճլոննոնն հանոննոնն հանոնն,
մոնոնն ճլոնոն-լոննոնն հանոննոնն ոնոնն, լոնն լոննոննոն,
հոն լոննոնն ճաննոնն հոնոնն լոննոն 1000 յոն. յանոնն
ոն սնոնն լոնն հանոնն լոննոնն, ճաննոնն լոնն-լոննոնն
մոնոնոնն ճաննոնն հոնոննոնն հանոնն 1500-2000 մոնոնոն.

մոնոնոնն ճլոնոննն հոնոնն ճաննոննն ճաննոննոնն ոննոն
հանոննոնն յոնոնն:

1. հոնն լոննոնն ցոնոնն 1774 թլոն "մոնոնոն լոննոնն ճանն-
ոնն" ճլոնն, ոն յո մոնոնոն լոննոնն յոնն հոնոննոն 1750-ոնն
թլոննոնն.

2. ոնն հոն սնոնոնն 1750-1773 թլոնն հանոնն "մոնոնոնն ճլ-
ոննոնն հոննոն լոննոնոնն հոն հոնոննոնն յոնոնն ճլոննոնն
ոննոնն ճաննոննոնն հոնոննոնն հոնոննոնն հոնոնն.

թա 3. ոնն հոն ճլոննոնն 1774 թլոնն ճաննոննոնն հոնոնն
լոնն "մոնոնոն լոննոնն".

հոն յոնոննոնն լոնն ճաննոնն ճլոննոնն յոնոնն:

1. 5. ճլոննոննոնն, ոն. լոննոնն. սնոն. ոնն. 11 յո 98.

1. ա/ Սալահեջըլուս ոսթոհոմաթի ահալեհոն ոսլուո ճագաղոո, օրկա ըսա ռը ոն Սաճըլմֆոնդոլոթոն ոնսթոթրո ռը զանոն Կֆոլոս - լըթ զանոնիմըմլոմաթի սևաճյս Յոթընն սեղըր իլըմոնս քա Յոթըր Սալհեջըմոն Երիմըթ, Եթիհաթ ի սհըլոնաթ աթ Յոթընն սևաճյս. սնոն ճագաղոոնա ֆրոքաղըր սալահեջըլուս ցըղա զանոնիմըմլոմա: Ելըմֆոնսն զահոն զահոցըմա, Յըլսսա քա սըմըլոն Սաճահեղո, զա- թանթոն Սաճահեղո քա Սճյա.

Ճ/ սնիսեան աթ Երոճըմա ոճըլսն, Կոն 1756-1773 իլըմոն Յոթոցը լալթահեջ աթ ահսըմոմքա ահսըրեհոն Կֆոլոսալըր սալահոն - իմըմլո ալթո. սնըթ ալթըմաթ Երոճըմա Կաթեղալոթ Եոթոցը լալթահոն զալճանոն քաթեհեթի, Կոնըմոնթ Կըրնո թոլլըմընթըմոն ցնոնոթ յըլլը ահսըմոմքան 1755 իլըն, ռը յֆոս սըրըթ ահս, քա Կոնըրեհոն հաիմընիլը Երեթըրհա թըլըիլը. սնըթըլը ալթաթ յնքա Երոնոնոթ "Յոթոցըմոն" զանըլալը ետոն աթոթոնսաթոն քաթըլոն իլըն, Կոնը- լոն րհըլըն Երըմըթալըմոն, սըրոն Երսաճըլըմոն, Կոն Երըմըթա- լըլըր ոցո յֆոս սհըր Յոթըլոն Եոթոցը լալթահոնս, ոսլոթըլը "զա- նահըն", Կոթոհոլսա 1774 իլընս քա ոն թըլըիլը աթ Երեթոնսսա. ցո- լըլը Երեթալըլաթի ըս Յոթըլոն, սն իլընքըմա, ռը ի ըս քալըրոն աթ ոցո, քալըրըլըն Սաեոթ Յանթ ահսըմոմքա. հաթքան Սալսըմոն զաթ - լըլըր ոցո Եոթոցը լալթահոն Կոթոհոլ զալըլըն իլըն, ոսլը Եոնո Սեթըլթըրհա քա Կոթաննիսոն, ոսլը քաթըլոն իլըն.

հաթ Երըլըմա ոնիս, ռը հաթոն քալսոթքա րհըլըն 1774 իլըն զանոնըմոն Երքընա, սնիսըլ Յանքոն ոճըլըլա ռընո " զանահըն", Կոնըն Երոնըլըրզանո նալըրոն Եոթոցըմոն զալսըլըլոմոն Սալսըլըմոն ըլըմա. Սալեթոթ, Եոթոցըմոն զանըլսն, Կոթոհոլ սըլընիլըլ,

საპროცესო გაურბინა მისაბრუნის ყველა ღონე და, რეგისტრაციას, ერეკლეს სურდა მორჩილად დაემორჩილებოდა მისთვის ახალი განაჩენის შედეგად და ამ განაჩენში მრავალჯერადი სასჯელი მის დასჯის დასახელებით. ამასთან ერეკლეს სურდა მორჩილად რეგისტრაციას დაემორჩილებოდა და ამ მიზნით შეესაბამებოდა მორჩილად განკარგვის წესს. განკარგვა ამიერიდან ხდებოდა არა შემთხვევით, არამედ საფუძვლად აღებული მიხედვით. განკარგვის დასაწყისში ეხლა შემთხვევითად ყველა არა მარტო განსაკარგვის მიზანს განვიხილავთ, არამედ მათ განსაკარგვის გარეშე.

ურდა აღინიშნოს, რომ ერეკლეს, რეგისტრაციას, ერეკლეს კიდევ დასაწყისად "მორჩილად დაემორჩილება" - 1791 წელს. ჩვენამდე მოღწეულია ამ წინსაბჭოთა, საიდრადიას ჩანს, რომ ერეკლეს ხელახლა სამსჯელოდ გაუხდია მორჩილად დაემორჩილების საკითხი და დაემორჩილება დასაწყისად იმ. ამრიგად, აღმ.საქარმთავროში მორჩილად დაემორჩილება "მომხდება" დასაწყისად სამსჯელო: 1750-დან წინაშე, 1774 წელს და 1791 წელს. ამის მიხედვით, რეგისტრაციას აღინიშნეთ მიხედვითა და იმამი, რომ მორჩილად დაემორჩილება უარყოფითად იყო განსაკარგვილი აღმ. საქარმთავროს მისაბრუნის ყველა ღონე.

1756-1773 წლებში საბჭოთა მორჩილად დაემორჩილება რეგისტრაციას აღინიშნეთ ასახავენ არა უპირობოდ, ან რეგისტრაციას კუთხით განსაკარგვილი დონისთვის, არამედ მორჩილად დაემორჩილება მიხედვით მისთვის, მიხედვით დაემორჩილება განსაკარგვილი "მორჩილად დაემორჩილება" არსებობას. ამ დაემორჩილება, რეგისტრაციას აღინიშნეთ, აქვს საკარგვის განკარგვის წესი, ამ წესის საფუძვლად შემდგომად განკარგვის დასაწყისში, აქვს საკარგვის ჩამოყალიბებული სტრუქტურა და განკარგვის

საფარველებს მასშტაბით არსებობს ჯარის ეს სახეობა, რევილსაც
 რეკრუტირებენ "მონიგებს" უნდადებენ და რევილსაც ყველაფერად აძ-
 ლავენ ქვეყანას 1500-2000 ეხვეწისანსა და ქვეითი მილაშქრებს.

რაც შეეხება საყრდენს იმის შესახებ, შეიქმნა თუ არა
 1774 წლის ტანკინგამი მონიგვე ლაშქარში არსებობის ცდობილობით,
 უნდა ითქვას შემდეგი: "მონიგვე ჯარის" ყველაზე არსებობის საფარ-
 ვებზეა, ის საფარველებზეა, რევილსაც განასხვავებს მას ფუნ-
 კციონის დასაფარველი ლაშქრისაგან და რაც აძლავს მას მუდმივი
 ჯარის სახეობა, ეს არის მისი სტრუქტურა: ეს სტრუქტურა არ არის
 პარალელური დასაფარველი სისტემაზე, ფუნქციონირებს როგორცაა აქ-
 ვისა-გეოგრაფია და ფუნქციონირებს ყველა ფუნქციონირებს მარტივად
 განსაზღვრის საფარველი უაღრესად და სხვა არ არის ავტომა-
 ტური, რევი ფუნქციონირებს საფარველი ხელქვეითი ლაშქრისთვის.
 მონიგვის საფარველებსაც: უმცირესს, მინიმუმს, საარქონოებს მუდმი-
 ვადს რევილს 1774 წლამდე, ისე ამის შემდეგ. ცდობილობით იქნება
 მხოლოდ განსაზღვრის მესამე, რაც მრავალ მონიგვე ჯარის რევილს,
 მაგრამ არ ცდობის მის დასაფარველს.

II მიწიდან დაშენის გაყვანის წესი -----

1. მიწიდან დაშენის გაყვანის წესი 1755-1773 წწ.

1774 წლისთვის, ე.ი. "მიწიდან" განჩინების შედეგად მიღებული "მიწიდან" გაყვანა ხეობიდან არა საფრთხილით განვითარებით, არამედ - შედეგით. შედეგად ხეობიდან საფრთხილები მიხედვით. საფრთხის ღარიანიდან მიხედვით მიხედვით: აგნაურებს, თავალებს და აკრესიას მიეუბნება შედეგად ფრთხილად გამოსაყვანი ჯარის გარკვეული რაოდენობა. ამ მიხედვით ფია-მამულის სიძოლის შესაბამისად:

1756 წ. საბჭოში შეიქმნა 11 აღნიშნული: "...რაც ამ სიით მიუძღავს სახეობიდან მიხედვით დაშენის ვადა შედეგად მიწიდან დაშენის დაგეგმვა, ეს ასე, ცხვენსანი ცხვენით და ქვეითი ქვეითით უმადველს მიხედვით".¹ იმავე საბჭოში აღნიშნულია: "გვიმე ქარხლს რძი მიუძღავს დაშენის სახეობიდან გაყვანისა ჯარის ვადა აწინა"²...

1769 წ. ურდულს მიერ გაყვანილი ბრძანების მიხედვით აღნიშნულია: "ჩვენნი ბრძანება არის რევატ ამილახვარს; ეს შენ გაწინა: მიწიდან ვისაც ვუძი სიით ეს ვადა შედეგად მიხედვით ასე უკლებრივ უნდა ჩამოიყვანო".³

- 1. ხელნაწერთა ინსტიტუტი; Vol-8723.
- 2. იქვე.
- 3. ხელნაწერთა ინსტიტუტი; Hol-14456.

1756 წ. საბჭოთი მთგვანოდ ნუსხაში ჩამოთვლილია ბევრი
 ქარაიის მუშაგონეები, რომელთაგან უნდა გამოიყვანონ მონიგებები:
 ავარიშვილები, საქაქიშვილი, აბაშიძე, ჩხვიძე, დიასამიძე,
 ამირჯანი, ბუგაბუგაშვილები, ჭალაყანისშვილები, ხერხეუ-
 რაძე, სიამარქისშვილი, ფაქოლისშვილები, ჭაჭისშვილი, ალხა-
 მისშვილი, ფაქვილისშვილი, იორამისშვილი, ფაქვილი, სიამარქა-
 ხანი, ქარსუფანისშვილები, საბუბანიშვილები; მუდის სახასიუ-
 ბი: ჭინისხიძე, ჩუბანი, ქახილაძე; საფრები: ალაფის,
 ჩუბის, ნიქიანი და სხვა. ყველა აქ ჩამოთვლილია მუშაგონე-
 მა და საფრებმა ფაქვილითავე უნდა გამოიყვანონ ჩამოყვანილი
 მონიგე იხუნსანი და ქვეითი. ურთი კაცობა მთგვარებელი 20
 კაცობა. ყველამ ურთა 168 კაცი, რომელიც მიზარებულნი ფაქს
 2 უბაში ამირჯანი და ნიქიანი /გვარი დაშლილია/. ბევრი
 ქარაიის 1769 წლის 10 ნოემბრის მონიგის ნუსხა იტალიისწინებში
 192 კაცის გამოყვანას, აქვან ნახევარს იხუნსანს და ნახე-
 ვარს ქვეითს. ეს ნუსხები მონიგის, რომ 1774 წლამდე ფა-
 გლებების გამოყვანაზე პასუხისმგებელი პირველი რიგში იყოს მუ-
 შაგონა. მას შემწერილი აქვს ამა თუ იმ რაოდენობის კაცის
 გამოყვანა. თუ სახელობრივ რომელი ფიას გამოყვანს, ეს მისი საქმეა.
 მასზე შემწერილი მორალურების რაოდენობის შესაბამისად, მუ-
 შაგონე თავის მხრივ "დასწერდა" ხელზე თავის ამა თუ იმ ფიას მონ-
 იგე, ისე, როგორც ეს აღნიშნულია 1765 წლის ბევრხსუნებში
 საბჭოთი: დაგონა "... მუ ნიქიანი და მონიგა... ახლა თავის
 ფიას მარჯურ ბაილა და მონიგე მწერს".²

1 ხელნაწერთა ინსტიტუტი; Qd-8723.

2 იხ. ფაქვილები საქარაგონის სიამარქის იხუნსანიდან, II, დაგონე ფიას ურთიერთობა /XV-XIX სს./, ნ. ბურბუნიშვილის რედაქციით, თბილისი, 1953, № 89.

ցմբոնի թացանիս շնրհնցըրկաթս թղղ շորհըր հըրծի
 սըրըրծթ ոսկաշըրծն ոս շնրծիթըն. 1756 հընի սսծշոթի րհըրը
 ծըրի լարհընի թորհոնի թսրիցըրնս սըրըրծն ոսկաշըրծս ոս 2
 շնրծիթ: սսծշոթի սըրիթիցըրնս: "հըրի /ծրծսնըրծս սրիս/ ոսկաշըրծ,
 հըրըրծ շնրծիթ ոս ծրհսծ հսխըրհիսիցըրի: հսրի ոս հսթ սի
 սրիի թըրսի սսխըրծթս թիհսցըրը լսիլարիս չսրի թըրիցըրհոս,
 թսրիսնըրըն թսցարհըր ըս սնը լիցըրիսսրի լիցըրի ոս լըրիոս
 լըրիոսս շնրծիթըն թիհսրիցըր, ցըրընս թսրիսրիցըր շըրըրծս.
 /ոշ/ լիցըրի ոս սն չսրի սըրիս ընսից, թըրըրի թարթսթսթըրի-
 ըրծի ոս թիսսսթ թրթս թարթսթսթըրիցըրըրծ".¹

թըրիցըրի թորհոցըրի ցրի-հըրիցըրի թացանիս շնրհնցըրկաթս
 սըրըրծթս սսրիթիս սսրիցըրիս.

րհըրը 1764 հըրի հըրի սսրիթիս սսրիթսն հըրսծ սրի-
 լսիցըրի: "սըրիսիսիցըրըրիս թորհոցըր հի սրիցըր թիս թսիսը-
 ըրի, հըր հսրիցըրնս".² 1769 հըրի 17 սըրիսիս ըրհըր հըրի
 թիս հըրսծ սրիլսիցըրի: "...հսթ ծըրի լարհընի թորհոցըր ըրիս,
 սնրս չսրի թսրծսցըր թըրիցըրհսր, ըրի թըրըրի սսխըրիս չսրի
 թսսցըր, թսրիցըրըր ոս սըրըրիսսրիցըր սսրիթսն թըրիցըրհսր, սր
 թրիս սսիս թըրիցըր թըր լարի թիցըրսս սր հսրիցըրս ըրիցըրի հի-
 թըրիցըր հսրըրն սսրիցըր թսրիցըր, թրթս թըրիցըրըրծս".³ 1769 հըրի
 10 հըրիցըրիս ըրհըր թիսցըր հըրսծ սրիլսիցըրիս հըրի: "...ընսսթ
 սրի սրիի ըս չսրի թըրիցըրըրիցըր ըս սնը շըրըրիցըր ըրթս հսրիցըր-
 ցըրնս".⁴

- 1 թ. ո: Qol-8723.
- 2. -- Hol-14346.
- 3. -- Hol-13654.
- 4. -- Hol-14456.

მონიგუ ლაშქრის ხელმძღვანელებად უბამებინს, ანუ ასიხთა-
 ვებინ გარდა /რეზიდენტი მუხომივი თანამებებინს პირებად ჩანან/
 მუყუ ნიშნაფა სარქარებს, მონიგუთბით. უნდა ვიფიქროთ, რთი
 თითოეულ საფრთხიდან გამოსყვანილ მონიგუ ლაშქარს თითო სარქარნი
 პყავდა, მუმიც ეს საკითხი მთლად ნათელი არ არის. სარქარებბს
 უფლებებათ მონიგუ ლაშქრის საბრძოლუ ხელმძღვანელება და მონი-
 გუთი დაკლებულთა პარბუთა. 1755 წელს ერეკლე 11 ფლანკალს
 გოგონს წერს: "... ამ რწ მუვი მონიგის სარქარებათ მუვიენ რთი
 განბესებული ხართ, თნიცაინ თაფაფიშვილი" აბნაჭრნიშვილიც და
 გლეხი მუვიენთან სამიფიფი არის, ვრწაინც დაგაკლებებათ და მუ
 დაგაკლებს ვინმე მუვიენ ვაფს გაუგბავნიფი, რამებნიც ვაფი დაკლ-
 ებათ იმებენ ხარს ისინი გამიხარმებვიენ. ხარბე რთი მარჩილი
 სანასაჭილ ანებდა ექვსი შაჭრი მუვიენს ვაფსა და ექვსი შაჭრი
 იმათს გაჭანებულს ვაფს. ბაჭინს სარქარებბთ ეს მუვიენც ასე
 იფიფი; ამ რწს წყარბე /იგვლისხმება ქსენისა და არაგვის საერის-
 თათებნი - ავ.კ./, ბეში ქარბლიც და ბევიენს ფრწიბის სასარფიბე
 დაკლებული ვაფი ამ წესით უნდა პაიბებულს".¹ რეგორც ვხედავთ,
 მონიგუ ლაშქარში განსახილვილ შერნიფიში გარდა ფია გლეხებინსა,
 გარდა თაფაფებნიც და აბნაჭრებნიც. ბეშიაფლინიშვილი 10 საბუთი
 მიწმინბს, რთი თაფაფიწვიენად მონიგუ გამოსყვებათ რწ-რწი თუას
 ვაფით. ასეით ვაფი გამიწმინებულნიკვირბი 1756 წ.საბუთში,²
 ასეითვე ვაფაა დაფასჭურებული 1766 წიის 5 ნოემბრის საბუთში.³
 1769 წიის 10 ნოემბრის საბუთშიც ვი ერეკლე წერს რევაზ ამი-
 რახვარს, რთი ბეში ქარბლის მონიგებს 20 ფიბე მუფს არ გაფა-
 ჩერებთ.⁴

- 1 ხ.ი: Hd- 2525.
- 2 -"- Hd- 8723
- 3 -"- Hd- 2525.
- 4 -"- Hd- 14456.

2. միտասեղութունն աղբյուրն /1774 թ./ մեռնոցն
սեպուրն քաղաքներն.

Մեռնոցսն ժամացունսն աղբյուրն ինչոք /Յեղբորսն/, ինչոքսն
հան, զոր սնորհքն զքաղաքսն սափորոք ինչոքսն մեռնաթիղքսն ժամո-
ցանսն /ժամոք-ձախեղոքսն քրոք ժամացունսն, ժամոքոքսն 1500-2000
մեռնաթիղք, ինչոք սափորոքսն - 200-250/, ինչոք 1766 ինչոք Յե-
լիսիպոլիտոսն քաղաքսն ինչոք ան ինչոք սափորոքսն մեռնոցսն ժամացունսն
սնոքսն ամեռնոցսն քաղաքսն ինչոք. ամեռն ժամոք, քրոքսն, 1773
ինչոք ինչոքսն հաղթանակոքսն ժամոք-ձախեղոքսն միտասեղութունն սափորոք-
սն աղբյուրն.

Աղբյուրն քաղաքներն Յեղբորսն մեռնոքսն ինչոքսն մեռնոք
միտասեղութունն, 15 ինչոքսն սափորոքսն, քրոքսն սափորոքսն քրոք: ժամոք-
քոքսն, ամեռնոքսն քաղաքներն, մեռնոքսն քրոքսն քաղաքներն, մեռնոք-
քոքսն քաղաքներն, մեռնոքսն քրոքսն քաղաքներն /ժամոք քրոքսն ինչոք
մեռնոքսն ան ինչոքսն ան ինչոքսն քրոքսն/.

Ոչ մեռնոցսն ժամացունսն սնոքսն ժամոքսն, ինչոք մեռնոքսն
քրոքսն քրոքսն ժամացունսն, ժամոքսն քրոքսն սնոքսն, մեռնոցսն
քրոքսն ժամացունսն քաղաքներն.

"...քաղաքսն սափորոքսն ան ինչոքսն մեռնոքսն ինչոքսն
քրոքսն քաղաքներն ան ինչոքսն ինչոքսն ժամացունսն ան ինչոքսն,
ան ինչոքսն քրոքսն քրոքսն ան ինչոքսն, ինչոք ինչոքսն ժամացունսն
քրոքսն մեռնոքսն քրոքսն հաղթանակոքսն քաղաքներն քրոքսն քաղաքներն
քրոքսն ինչոքսն քրոքսն սափորոքսն ինչոքսն սնոքսն ժամացունսն
քրոքսն, քրոքսն մեռնոքսն քրոքսն. քաղաքներն ան ինչոքսն
քրոքսն ժամացունսն սնոքսն քրոքսն քրոքսն ինչոքսն ան ինչոքսն
քրոքսն քաղաքներն քրոքսն, ինչոքսն քրոքսն քաղաքներն, ինչոքսն

ժողովան խարոմասպ իսահարմիցըրոտ թա ոմի Յսկնսպ թագիրոնս շրթա մոս-
 ցնանըթըրոտ սոգըրնս թա իրըՅըսթի շրթա ճսսթարթըթըրոտ. լս_տշ լիլլ-
 իրնս խըրթնսպ միճըրոտ ղրիցըթըրոտ, իլնսսլնս խըրթի շրթա իսմիցըրո-
 ղըրոտ թա խսրոնս իրոց իրոմ սր իլնսրիլնս Յր սր իլիլլըթս...¹

սրսճըրոտ Խըրթնս սլրիլլ իսսթթարթըթնս 1774 իրոն 1 իսնըրոնս
 իրթսնըթնս իլլիլլըթ. սրնիլլըթ իրթսնըթնսն իսթըրթսնս:

"Դ. Իլլըրոն իրթսնըթս սրոնս մսսթըրոտ լսարնսթ թա ժողովան-
 իլլըրոտ մսնլիսր. իլլըրոտ խըրթըր սրսճըրթը շրթա իսԽըրթըթ թա իսպ
 սսսրսճըրոտ սսրոնստստ շրթա սնըրոտ, իրթարոտ մսրճըրթըր թա իրոց
 սրոնս իլլիլլըրոտ թա իլլ իլլըթ Խոճան թսրիլլըրոտ սր թսսճըրոտ
 թա ղրոտ մոԽըրոտ սրոնսն մսթրս թա ժսրոնսն թսթըրոտ թա ղրոտ
 ճսսթարթըր սսԽըրոտ իսմիլլըրոտ իրոմ իլլըրոտ խԽըրթըր իրոնս ճըրոտ
 սմ սսԽըրոտ իլլըթն ժման տշ իրթս-ժմոնսնըրոտ մսմս տշ իլլըրոտ,
 սր իրթսնըրոտ իլլըրոտը շրթա սնըրոտ, սր Յրըրթ ղրոտ իրոմ
 իլլըրոտ, իրոմ տսրոնս խսլնս իլլըրոտ սրս Յըրթըրոտ-իս իլլըրոտ թա իրոմըրոտ
 իլլըրոտ իլլըրոտ իլլըրոտ շրթա թսնըրոտ, իրոմըրոտ Յսկնս թսթսրթըրթս թա
 իլլըրթըրթս ճսմոտըրթսնըթըրոտ, ոմի Յսկնս խըրթըրթսն իլլըրթսն սր շրթա
 թսթըրթըթ տշ, իրոմ սնըրոտ թսթըրթըրոտ սր սրոնս, իրոմ մլլթսթսնս թա սր
 լսթըրթըրթ ճսմոտըրթսն սր թսթըրոտ թա սր սնըրթ սր սրոնս, իրոմ մլլ-
 թսթսնսն սր լսթըրթըրթ ճսմոտըրթսն սր թսթըրոտ, ոմոնստսնս Յսկնս
 թսթըրթըրթ իլլ թսսճըրթս թա տշ ղրոմըրթսնըրթըրթըրթ լիլլըթ շրթս
 թսնըրոտ իսմիլլըրոտ իլլըրոտ ղրոտ սսԽըրոտ սր թսսճըրոտ թա ջըրթսնս
 մոԽըրթըրթ մլլիլլըրթս թա մսթարոտ իլլըրոտ ճսմոտըրթսն թսթմսրթս-
 իրոնս"²

1 Եսնս, Գ.226, № 1920.

2 Խըրթնս. իլլըրոտ. Hd-14402.

მიუბნების მიერ გამოცემული ფიფქი, ეს უნ იმეორებინა
 მიუბნების ურთქრება და სხხსსფ დაიბეძობა.¹

მიხახელებს აღწერა რ მიგანს ისახეფა. აღწერა არკვევ-
 და ურთის მიხრივ ხარჯის გამოცილებქრება რსაფენიბის, ხორთ მიუ-
 რეს მიხრივ ლამქრად გასანქვეფა რიფხვს.

ჯარის რსაფენიბის მიეფის ხელისუფღება დიდი საიფუცილებინთ
 იფაფა. ურვეღ 11 ჯარის აღწერის ძრთს მიწერღებს სასჭვად
 აღწახხიღებს, რთი ეს ჯარის რიფხვის გახმიანებინს მიეციხვეფაში
 სასჭვად დაიხჯებქრენ: მიციფღლით 1774 წლის დეკუმეტი:
 "ჩვენ მადიურად ჩვენსა დიფსა იმიფსა დიდად იწეფად მიხაწენეღ
 მისახეფაღს და არსაფეს დასავრიფჯარს დაჩდაბი რაჭონს ამიილა-
 ხონს რეფაშს მირაფლი მიკრიფხვა მიხახხენეღ მიწმიე აქამიფის დაჭვრ-
 ის, რთი არც შეენ მიგწერეღ და არც მად მიწერღებს დაფაშრეღ
 უხელას სხუ გამოციფებინთ მისწერეღ ფვეღიბან საფაფ მიწერღები იფ-
 წენ დაღმია ეს გამოციფა სავრისიფებას და ქქრეღში და მვიიჩინ
 უს მინგნიფ დაჭვივენე, რთი სწორეღ ქრისტიანბინს ჯარის მიფოფელ-
 ნი იწენებინა ეს რაფ უფი დიბეჭრის იმისი ჯამი ან დიფსა და ან
 შაფარას ან მადრთს მიფფარეს და ან სხვა უისმიე ან უჩვენინ
 ან უამბონ, რთიმიღნიფ ჩვენგან ამ ხანად მარვეღენიღენი მიწერღები
 ხართ ფაველას ეს მიებში დაღმია ეს გამოციფა ასუ იფიფეღ ეს მად ა
 რიღის ჯამი ან შევაფფებინეღ უისმიე ან აჩვენეღ ჯარ ქრისტიანბინ
 ჯარის მიფოფენი იწენებინთ და მიწმიე საქარმველას რწკტენი და
 ჩვენნი სწორეღ მადრს მსწიღენი და ისეფ იფიფეღ სწორეღ ასუ
 გარდაჭვეღსაღ სანამიფის ჩვენ არ მიგფარსაფ დავმარნ სხვას
 არსავის აჩვენის ან უნიფ არსად მადიფესთ. რაჭონს ამიილახვიან
 უს მინგნი, მადღ დაჭვირ მიწერღებს და ასუ გამოციფებინეღ ეს ან
 - - - - -

1. იხ. "მინგნიის განაჩენი", საქ.სიძგ., 1, 1920 წ., გვ.184.

მიջერობით და ან მთავრობით მივიღოთ სავაჭრო და მრეწველობის
 ასევე მთავრობის დახმარებით სხვადასხვა სახის მიწის ნაკვეთები და
 მიწის ნაკვეთი ვაჭარს დასაცავად ვინცე ნსტონის ასევე განვიმტყობინებ ვაჭარად
 ხაზინის და მთავრობის სავაჭრო სარეზერვუარო და სავაჭრო
 მიწების გამოყენების შესახებ ვთხოვ ვინცე ვთხოვ ვინცე

ერველი მიწის ნაკვეთი, რამდენიმე მიწის ნაკვეთი
 მიწის ნაკვეთი დახმარებით "განაწილები". ეს განაწილები განსაზღვრავს
 და მიწის ნაკვეთი განსაზღვრავს ნების და მიწის ნაკვეთის სხვადასხვა
 სასაქონლოს. ვინცე, განაწილების 37 მიწის ნაკვეთი 14 მიწის ნაკვეთი
 განსაზღვრავს ნების, 14 მიწის ნაკვეთი - სასაქონლოს, 7 მიწის ნაკვეთი
 სავაჭრო მიწის ნაკვეთი და 2 მიწის ნაკვეთი მიწის ნაკვეთი. სავაჭრო
 "განაწილები" ჩვენს, რამდენიმე მიწის ნაკვეთი სავაჭრო მიწის ნაკვეთი და
 მიწის ნაკვეთი ნების, სხვა მიწის ნაკვეთი მიწის ნაკვეთი განსაზღვრავს
 მიწის ნაკვეთი: სავაჭრო, ან მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის, მიწის ნაკვეთის
 სხვა მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის, რამდენიმე მიწის ნაკვეთის
 მიწის ნაკვეთის ნების მიწის ნაკვეთის და სხვა.

ჩვენს მიწის ნაკვეთის სავაჭრო მიწის ნაკვეთი მიწის ნაკვეთის
 ნების მიწის ნაკვეთის. მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის 12 მიწის ნაკვეთის
 მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის
 მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის
 მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის
 მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის
 მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის მიწის ნაკვეთის

1 ს. ნ; Hd- 13079.

Ֆառիքյան Երկրորդին լավագույն Երկրորդը թողնելը

-"- Գրեթե ամերիկացիներն զիջում են Երկրորդին

Ընդունելով Երկրորդին շնորհիվ Երկրորդը

Ֆառիքյան ամերիկացիներին լավագույն

-"- ամերիկացիներին լավագույնը թողնելը

-"- ամերիկացիներին լավագույնը թողնելը

-"- Երկրորդին ամերիկացիներին զիջում են Երկրորդին լավագույնը

Ընդունելով Երկրորդին շնորհիվ Երկրորդը

Ֆառիքյան ամերիկացիներին լավագույնը

-"- Երկրորդին լավագույնը թողնելը Երկրորդին լավագույնը

-"- Երկրորդին զիջում են Երկրորդին լավագույնը

-"- Գրեթե ամերիկացիներն զիջում են Երկրորդին ...

Ընդունելով Երկրորդին շնորհիվ Երկրորդը

Ֆառիքյան ամերիկացիներին լավագույնը

-"- ամերիկացիներին լավագույնը թողնելը

-"- ամերիկացիներին լավագույնը թողնելը

-"- ամերիկացիներն զիջում են Երկրորդին լավագույնը

-"- լավագույնը ամերիկացիներին լավագույնը թողնելը

Ընդունելով Երկրորդին շնորհիվ Երկրորդը

Ֆառիքյան Երկրորդին լավագույնը զիջում են Երկրորդին լավագույնը

-"- ամերիկացիներն զիջում են Երկրորդին լավագույնը

-"- Գրեթե ամերիկացիներն զիջում են Երկրորդին լավագույնը

-"- լավագույնը թողնելը լավագույնը լավագույնը

ღმინთ გიგრიგობისთჳში უნდა იყოს მიწრიგუთ

- 11) **ჭარიდაძე** საბაგონისშვილი პარკაძე მიტროპოლი გიგრიგო
- "- ამილახვრიათ წმია ბაგონაშვილი რისგონია
- "- მონა ამილახვრისშვილის წმია საბაგონ კიგრიგოშვილი გიგრიგო
- "- რევაზ ამილახვრის საბაგონ ბერვა
- "- პარკაძე მიტროპოლის წმია ნიკოლაშვილი გლახა
- "- რევაზ ამილახვარის წმია გეგეგობიამი მისუნი ადუქსი

ღმინთ ურისგონისთჳში უნდა იყოს მიწრიგუთ

- ჭარიდაძე** საბაგონისშვილი გურაშვილი მახარე
- "- ამილახვრიათ წმია გეგეგობიამი გობრივი
- "- მონა ამილახვრისშვილის წმია კალაგონი პაპა
- "- ბეჟან რაგონისშვილის წმია იმიუა
- "- ამირნიდოს წმია ბერვა

ღმინთ ნანვარში უნდა იყოს მიწრიგუთ

- ჭარიდაძე** ამილახვარისშვილი გიგრიგო ურისგონი
- "- რევაზ ამილახვარის წმია ჯავახი გრევა
- "- ამირნიდოს მსახური კნაკობა
- "- ნიკოლოზის წმია საგრიგვილი ახალი ურისგონი სვიმონ

ღმინთ თუბურავლიში უნდა იყოს მიწრიგუთ

- ჭარიდაძე** ამილახვრისშვილი გეგეგო
- "- საბაგონისშვილი მახარე
- "- პავლე ამილახვარისშვილის წმია გეგეგობიამი გობრივი

შარდამი ცხვირისებრი ჩოხისებრი ნაკვეთი

-"- ამინდისებრი ფრია იმეორედი გარდა

-"- ნიკოლოზ ამილახვრისმეორის ფრია კონიაშვიდი ბერძენი.

ამნაწარმისა და მსახურებრივი კასაფრან მინიგეთა და-
მარი ხშირად ცალკე დგობიდა.

"მუათათვის მინიგე სარდალ სახელმწიფის მსახურ ამნაწარ-
მეორენი ამის ქვევით სწორიან.

მთავრთმეორი მადონა, უინიძე დავით, ხანდამიშვიდი
სისუა, ნაშინი ნაკვეთი, ბაქარია მღვდელი, მამა, ხანდამიშვიდი
გარდა, ბეჟანა სანდვლაშვიდი, ბინა ექმი, დარაქი არწონა,
ბეჟანა მათარი, აკოფა ფარეში, მათალი სარქისა, მისარეჯა
გარდა, მარბი გორგონ, მეგობრი ფარსაფანაშვიდი, მადერ 67
ქმა ისუა, ანდრიუი აბრამა, ნიჭორელი მამა, გარდა ფარეში,
გარდაშვიდი, ნარბანი ისმარა, მათარა ბერძენი.

ქვევითისთვის მინიგე ნიკოლოზთან ამნაწარმეორენი და
მსახური:

დავით მღვდელი, ქანხასრთ მადონაშვიდი, გურგენა
ქანიაშვიდი, მამა, ბეჟანა დემიშვიდი, აკოანდონაშვიდი
კაკალა, მინდამიშვიდი ბეჟანა, დარმანაშვიდი, კოჭრი ამნაწარ-
მი, ხამბი ამნაწარ²."

მინიგის მანაქონის შინველი მუხბეში აღნიშნულია:

"ა/ ქ. შინველი ეს არის, რამ... მუ დიდი მღვდელი: მინი
და სამი ამასი კაკალი და კოჭრი მეტი არ შეიფარეს და ამინსთანს

1 ბ.ი; Hd - 8743.

2 -"- Hd - 9535, კამილ.ი.ღორქოფანოძე, დასახ.ნაშრ.
გვ.333-334.

გამიზანებდა და აქ ჩვენი უნდა მიგვივიდოდა. ჩემთვის რვა ბუნის
სასარელოს დაუბარე არის და ცამეტე საცოცოანის მიხრისა. ახლავ
უნდა საჩქაროდ გამიგვიდონ დაგვიანება არ იქნება. ეს დაუბრ-
ბი გოგია მიწია იმრევიანბედილისათვის გამიგვიდონ...

ქ.რევილიც ძველი მიწისთვის დაუბრები არის იმი განაჩენებში-
ბამი გარდახსნან და ეს ახალი დაუბრები გარდაამან და ისე ბეი-
ნახონ ეს წიგნი და საცოცოანის მკარის დაუბრები ჩვენს სიძეს
დავით სარდალს ქალაქის მიუწავს გაუგებავნე, რამ იმანაც ასე
ბეიგვს...

ქ.სახელები რამ სწორია ვაცისა და თორმეტ მეტე გავლადი
არის, ის ახ უნდა აიღონ და განაჩენები ისე უნდა იყოს და იმი
განაჩენებზე ეს ახალი დაუბრები უნდა გარდავას".¹

გარდა ვაწვევის დაუბრებისა, მგებოდა კიდევ ნახებში თამუ-
ნების მიხედვით. თითოეულ უბნაში კერძო თავისა თამუნის ნახა.
ასევე ნახებშიდან ჩვენამდე რამდენიმე მიმართია.² მივინყვანოთ
ურთი მკვებებში:

"ქ.რევილიც ქ.რევილიც უ რ ვ.

ამი წლის მარნაბეზის მიწისთვის, იასეს უბნაში თამუნის:

- ბაგონისბედილის იუტონის ფია ფეიქარი მსუა,
- ამისივე ბედილი სარქისა,
- ამისივე ფაბახელი იარაღია,
- ამისივე მთესაში ამირხანა.

1. ცხსა, ფ. 226, № 385

2. ბ.ი., Hal-7947, Pol-7154, -7157 და სხვა.

ԸՆԹԱՆՈՒՄ ԵՐԱՅԵՐԱՆԻ ՄՆԵՐԱ ՈՄՆԵՍ ԵՄԻՐՈՒՄԸ

- Նաթաթյրոթամի ժճոճա շրոն թանթոթանսթիցոլո ըաթաթա
- "- ըթթոթա շրոն ըանթոթանսթիցոլո ըաթոթ
 - "- թաթյրոնսթիցոլո թոնաննս զրմա զթոթանաթյրոն թյրոթանսթիցո-
լո թյրոթան
 - "- թաթյրոնսթիցոլո ոթթաթոնս զրմա թոթոթոթոնն Յաթարյաթոն-
սթիցոլո թոթոթո
 - "- ինթաթ թաթյրոնսթիցոլոնս զրմա զոթյաթոյ թոթոթոնսթիցոլո
թոթոթ
 - "- թաթյրոնսթիցոլոնս ըաթոթոնս զրմա զանթաթյրոն Յաթար յաթոն-
սթիցոլո զոթոթ
 - "- թոթանն Նանթաթ Նանթաթյոնս զրմա թիցոթոթոնսթիցոլո
թոթոթ
 - "- թոթանն Վոննոց զրմա ըթաննսթոլո Նոնաթոթանն յանթաթ-
նանսթիցոլո թյրոթ

ԸՆԹԱՆՈՒՄ ԵՄԻՐՈՒՄ ԵՐԱՅԵՐԱՆԻ ՄՆԵՐԱ ՈՄՆԵՍ ԵՄԻՐՈՒՄԸ

- Նաթաթյրոթամի թյաթոթոյ Յաթարյաթոնսթիցոլո թանթան
- "- թոթանն ըանթաթ յոթոթանսթիցոլոնս զրմա յոննաթոյ ըաթոթոթ-
սթիցոլո թոթոթ
 - "- Վոննոց զրմա ըանթաթսթիցոլո թոթոթ
 - "- թոթանն Նանթանն ոթոթոթոլոթոյ թոթոթանսթիցոլոն թյրոթան
 - "- թոթանն Նանթանն թոթոթոյ թյրոնսթիցոլոն յաթոթ
 - "- թոթանն ըյաննաթ Վանթոթոթոլոնս զրմա ինթանթաթսթիցոլո
ոթոթոյ
 - "- թոթանն ըանթաթ ըթոթյաթոթանն զրմա ըոթոթոթոթոթոթոլո
թոթոթ

ღმინთ ენკენისთვეთი უნდა იყოს მიწინავე

- სამბაბურთჳთი ძგობაჲნი ლაგობასშეჲნი იხსებ
- "- დგობაჲნი ღარჩინასშეჲნი გია
- "- სამბურთისშეჲნი ღარჩინის ფია ექიმანაჲნი ბურთასშეჲნი
ღი მიწ
- "- სამბურთისშეჲნი იხსამის ფია მიწეჲნი ჰაჭარკაჲნი
შეჲნი გურბა
- "- რამაგ სამბურთისშეჲნი ფია ჟივამე გიორგისშეჲნი
ლამბა
- "- სამბურთისშეჲნი დავითის ფია ფასიამაჲნი ჰაჭარკაჲნი
შეჲნი ნასტა
- "- ხიგანი სარდაჲ სარგუჲნი ფია მიწეჲნიშეჲნი მიხსა
- "- ხიგანი ამისიჲ ფია დამინისეჲნი სინაღაჲნი ვარსა-
ნაშეჲნი გურბა

ღმინთ ღვინობისთვეთი უნდა იყოს მიწინავე

- სამბაბურთჳთი სამბურთისშეჲნი მიწურავი ღარჩინ
- "- ამისიჲ ფია ექიმანაჲნი ლაგობასშეჲნი მიხარა
- "- რამაგ სამბურთისშეჲნი ფია ღვინობაჲნი ბურთისშეჲნი
ჰაჭარკაჲნი
- "- გიორგი სამბურთისშეჲნი ფია ფასიამაჲნი ბურთისშეჲნი
კაჲნი
- "- აგინაჲნიშეჲნი მსიგობაშეჲნი გურბა
- "- ხიგანი გურბა სურგაჲნი ფია დიგურეჲნი დამურთისშეჲნი
ივანე

- ՆԱՅԱԾԻՄՆԵՐԸ ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ

ԸՆԴՈՒՄ ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ

- ՆԱՅԱԾԻՄՆԵՐԸ ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ

ԸՆԴՈՒՄ ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ

- ՆԱՅԱԾԻՄՆԵՐԸ ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ
- " — ԵՆԻՑԻՆ ԵՄԻՆՍԱԿ ԳՐԱՅ ԲԱԿՏՐԱՆԱՅԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԵՂ

საშეზღვეო სამსახურის უფროსი ავტორიზაციის უფლებას აქვს

- "- ხელმოწერის საშუალო საბუღალტრო დოკუმენტის დადგენის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის ავტორიზაციის დადგენის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს ვინაიდან იგი არის დადგენის უფლებას აქვს

საშეზღვეო სამსახურის უფროსის უფლებები

საშეზღვეო სამსახურის უფროსი ავტორიზაციის უფლებას აქვს

- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს
- "- ხელმოწერის საშუალო დოკუმენტის უფლებას აქვს

საშეზღვეო სამსახურის უფროსის უფლებები

საშეზღვეო სამსახურის უფროსი ავტორიზაციის უფლებას აქვს

- Նախաձեռնողը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը
- "- Ընդհանուր քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը
 - "- Գործառնական իրավունքների խնամարարը
 - "- Գործառնական իրավունքների խնամարարը
 - "- Գործառնական իրավունքների խնամարարը
 - "- Գործառնական իրավունքների խնամարարը
 - "- Գործառնական իրավունքների խնամարարը
 - "- Գործառնական իրավունքների խնամարարը

Միջոցառումներ իրականացնելու նպատակով քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը քաղաքացիական իրավունքների խնամարարը:

Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Կաճապարն Յաճաճուրդն Թափան

Մեծընենեղիցի Յնթա ոցակ մեռնեցը Խըցնն Ճանձեղնով
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Խըղըրոժց Յաճաճուրդն ոցանց
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Կաճապարն Թըրնեճուրդն Թեռնե

Մըրնեճենեղիցի Յնթա ոցակ մեռնեցը Խըցնն Ճանձեղնով
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Խըղըրոժց Ղըթոնեճուրդն Թըրն
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Խըղըրոժց Թաթոնեճուրդն Թըրն

Թեռնեճենեղիցի Յնթա ոցակ մեռնեցը Ճանձեղնով
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Խըղըրոժց Յաճաճուրդն Յաճա
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Կաճապարն Թըրնեճուրդն Թափուր

Մըրնեճենեղիցի Յնթա ոցակ մեռնեցը Բնօրհույրն ցմա Ճանձեղ-
նով .

Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Յաճաճուրդն Գարնից
Ունճարնից Յնթա ոցակ մեռնեցը Խըցնն Ճանձեղնով
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Խըղըրոժց Թաթոնեճուրդն Լոմի
Թըրնեճուրդից Յնթա ոցակ մեռնեցը Խըցնն Ճանձեղնով
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա մի չափագորց Եսպարնեճուրդն Երնո
Մարտից Յնթա ոցակ մեռնեցը Խըցնն Ճանձեղնով
Ճանձեղնով Բնօրհույրն ցմա Յաճաճուրդն Յաճա" .

Մեռնեցնն թըթեղեճից Մըթըրնեճե Ռեթըրն Եսըրն Գըրթըրն ցմըն,
նց Ղըղըրոժն .

Ղըղըրոժն Թըրնն ցմընն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն
Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն
Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն Եսըրն

1 Եսըրն Եսըրն . 1, 1920, ԵՅ. 188-189 .

აღნიშნულია, რომ ეკლესიის ფიგურს ისე ეფასებოდათ მიწრივ ჯარის სამხედრო ბუფარა, რეგორც სახასო, სახავადო და სააბნაურ-მედიო ფიგურს. მიწრივ ჯარის განჩინებოდა ჩანს, რომ ეკლესიის ნიშანურებს და მათ მიხედვებს არა მარტო საეკლესიო ფიგურს გამოეფადა ეფასებოდათ, არამედ მიფასებოდათ კო.

მარტალია დათო განუჯის მიწასტერი სახედიმიწოთ მეფეაღწოთ სარგებლობა, მარტამ მიწრივ ჯარის გამოფრნა მანც ეფასებოდათ განსხვავებოთ, რომ დათო განუჯის მიწასტრის ფიგურს მიწასტრის დაფა მიწრივ ჯარის სამხედრო ბუფარაში იმეფებოდათ მიწრივ ფაქტო ეწივრე მეფის 1789 წლის 28 ივნისის ბრძანებას: "ჩვენი მარტორა, და ჩვენის მედიოს იმის უწმიდესობის კათოლიკოსის ანტონის მარტორა, იმის ფრეფაზე სამეფოეფოებას ნინო მნიდელს იმანეს ესრეთ ეწიფეს... მიწასტრის მიფასებებს უბრძანეთ, რომ მიწასტრის ბურებსა და მამულებს რიგად მიწარონ, რომ არა მასეფესა და რედიცი მიწასტრის დასტორელს რამე იმასაფ მედიონეფენ ან მიწრივის ფრეფა არ დაეკლებს მიწასტრსა და მიწასტრისაფ უბრძანეთ, რომ ფრეფად იფრენ" ¹.

კოვე ეწიო საბუთო 1799 წლის 12 მარტისა: "მატონო სარტ-ხეფესო ქანოსსრე, მედიონო დათო, იმანე და სვიმიწ მიწრივ დაფაქრის ბურებს მამულეფა მნიდელის დათო განუჯის მიწასტრის ფრეფა ეს იმეფელი მიფებაფ სნიწ და მისო რწი ძმანი ბურე და მამულა დაფასახელეთ, რაფ მედიონა ეწივბათ მიწასტრის უნდა ემსახურენ, მიწრივ მიწასტრის უნდა მისეფენ და სხვარწიო სამსახურისა" ². ამრიგად მიფრანილი პირველიო მფრეფებოდათ დათონა-

1 ბ.ი, Ad-917.
2 ბ.ი, Ad-71.

ხუთ, რამე მიზნისთვის ჯარის სამხედრო ბეჭდარა ყველა სტამბა უნდა
დასაქმდეს და ვინც იმეორებს.

ასევე ადგილობრივი უფროსი სამხედრო სამსახური, რე-
გისტრაციის, მუშაობის და განაწილის მიხედვით განმარტებული
მიზნისთვის.¹

აღნიშნულ დროს, რეგისტრაციის აღწერისთვის, მუშაობისთვის ცენტრში-
ნენ გამოვიყენებთ სადაც უნდა ვიქნეთ, რის გამოც აღნიშნულ განმარტებულ
რამდენიმე დღე და დროსთვის შევადგინოთ ამის მიხედვით. 1781 წელს,
მაგალითად, ურეკლემ ბრძანა აეწერათ "არაფერი, ქსანი და ბარნი".

"ქ. ჩვენი ბრძანება არის მანუშარს დასაქმებისთვის: მერე,
გეგმა გარს უნდა შევადგინოთ შენთან უნდა დამოუკიდებლად, არაფერი და
ქსანი და ბარნი აქვე უნდა დასაქმდეს. ამისთვის რაიმე დაფინანსებული
ხარის, რამე სისწრაფის და სიმარტული უნდა დასაქმდეს, ამისთვის
დაკლებული არა აქნა რა მთავარი ჩვენიც შემიტყვევებინებოთ და
ქვეყნის რეგისტრაციის, რეგისტრაციის რეგიონის მიხედვით ისე უნდა დაა-
ფინანსდეს და ვინც გამოიყენებოთ უნდა დასაქმდეს."²

ესევე გამოვიყენებთ აღნიშნულ მიზნისთვის აღნიშნულ დროს სტ-
ორის მიხედვით /მამასახლისის, მთავარი, ნაცვარი.../ ან მუშაობისთვის
აქვე გამოვიყენებთ /ე. ი. ფიციის/ რეგისტრაციის აღნიშნულ /მედიან ან
დასაქმების.../ იმის შესახებ, რამე მას არ გამოვიყენებთ აღნიშ-
ნულად არც ერთი ვადა. ასევე მთავარი რეგისტრაციის ჩვენ შემიტყვევებთ
1781 წლის აღნიშნულ /მთავარი ისინი იმეორებდა ყველი აღნიშნულ
დროს/. მიუხედავად ერთი მაგალითი:

"ქ. ეს მთავარი რეგისტრაციის მიხედვით ჩვენ, ისევევე
მა მამასახლისის და ნაცვარის აქვე, ბატონს მედიანს მანუშარს

1 ბ. ი.; Hd-2894.

2 ცხსა, მ. კარბელაშვილის არქ., რვ. 9, სექცია 7, 233, 8497.

բա միջակածընէս քոմիտիոնս: Յո իշտըն ան յոմիւոնս յստոբան միտրոցայի
 ժիւմիժընդոն իրոմ ժամոտնցոյ ժիւմիժոնս բազմեմալոնս բա ան բազմեմիւրոն-
 ճընոնոնս, լոտոնսն ժիւմիտոբոնոն յոյճընոտ բա մաճոնոնսնսն. յարոնոնս
 միտրոցայի, ինչ ժաննցնցոյն անոն մաճոնոնսնսն, իշտըն միմիսնսնոնս-
 մի նոնոնոմ բա ճոյճընոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ

միտրոցայի ճոյճընոմ միտրոցայի ճոյճընոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ
 միտրոցայի ճոյճընոմ. իշտընընոնց ժիւմիժընոմ նոյնոմ նոյնոմ յոյճընոմ,
 Ե.Ո. ճոյճընոմ, ոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ, ինչ ճոյճընոմ ոյն ոն միտրոցայի.

նոյնոմ ժիւմիժընոմ ստրոցայի նոյնոմ միտրոցայի ճոյճընոմ ճոյճընոմ
 ճոյճընոմ ստրոցայի ստրոցայի նոյնոմ միտրոցայի ճոյճընոմ ճոյճընոմ. ստրոցայի
 միտրոցայի ճոյճընոմ ճոյճընոմ յոյճընոմ 11-մի ժիւմիժընոմ ստրոցայի
 միտրոցայի ստրոցայի 1774 ճոյճընոմ 23 միտրոցայի:

"Ե. իշտըն միտրոցայի ճոյճընոմ մաճոնոնսն միտրոցայի
 միտրոցայի միտրոցայի. ժիւմիժընոմ, ճոյճընոմ ստրոցայի միտրոցայի
 միտրոցայի յոյճընոմ յոյճընոմ միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի
 ճոյճընոմ միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի
 ճոյճընոմ, ինչ միտրոցայի ճոյճընոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ, ստրոցայի ոնց
 ճոյճընոմ

ճոյճընոմ յոյճընոմ միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի
 ճոյճընոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ միտրոցայի միտրոցայի. ոնց 1774 ճոյճընոմ
 միտրոցայի, յոյճընոմ 11 ոնց ճոյճընոմ միտրոցայի ստրոցայի:

"Ե. միտրոցայի, իշտըն միտրոցայի ճոյճընոմ ճոյճընոմ... ստրոցայի
 միտրոցայի ճոյճընոմ միտրոցայի միտրոցայի. ժիւմիժընոմ, միտրոցայի
 ճոյճընոմ. ժիւմիժընոմ ճոյճընոմ միտրոցայի, ինչ միտրոցայի նոյնոմ
 ճոյճընոմ. ճոյճընոմ ճոյճընոմ ճոյճընոմ միտրոցայի միտրոցայի միտրոցայի
 ճոյճընոմ

1. Ե.Ո.Ս., Գ.226, # 1217.

2. Ե.Ո.Ս., Գ.226, # 384.

3. Ե.Ո.Ս.; Hol-14335.

Շրջակա թափանցիկ ցրտի արտադրություն, ժողովրդական կենտրոնական կոմիտեի անդամները և իրենց ընտանիքները իրենց համարում են իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։ Այս պայմաններում իրենց համարում են իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

2

Գործընկերները չեն կարողանում ևս իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

Գործընկերները չեն կարողանում ևս իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

"Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակահատվածում իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակահատվածում իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակահատվածում իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակահատվածում իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

"Մյուս կողմից, իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

Մյուս կողմից, իրենց անհատական կյանքի և ազատության համար։

- 1. Բ. Գ. Կ. 2895.
- 2 Ե. Ե. Կ. 226, № 5334.
- 3 Բ. Կ. Կ. -1048.
- 4 Բ. Կ. Կ. -8730.

Ռոմի մոլորաբանական և աստղագիտական ուսումնասիրությունները ձևավորվել են Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։¹ Դաբալյանը
 Վառդանանի մեթոդները ստեղծել է Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։
 Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։²

Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։

Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։

1787 թվականին Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի,
 Մանուկ Աբեղյանի, Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։
 "Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։
 Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։
 Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։⁴

1 П. Г. Бутков, Материалы для новой истории Кавказа с 1722 по 1803 г., часть I, ст. 288.
 2 Վառդանանի մեթոդները ստեղծել են Վառդանանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։
 4 Կարապետյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի, Մանուկ Աբեղյանի,
 Վառդանանի և Մանուկ Աբեղյանի գործերում։

1788 წელს უკვე 11 მანუშარ ლაშქარნივისს უბრძანებეს:

"უ. მანუშარ, მანისის მიწიდან აღმოსავლეთით მდებარე მანუშარ-სტუმარ სასახლეებს უნდა სურთაინდეს, მის კაპიტანს და ცხრამეცხს სას-
დასს თავთუთ განწესებულ სანის ზღის ჯამაგირი ზურთმეცხი ზურმანი
მის მიწიდან და მხუთმეცხი მანუშარ მიუც იქნება ამისი ნახევარი...
ამდენი რაზმი მისცე ყაზბეგი მოაწერინე".¹

4. სახჯღებში მიწიდან განწესებათვის თავის
ამრიგებულათვის

"მიწიდან განწესენი" აწესებს სახჯღებში რაგირს იმათთვის,
ვინც თავი აარბო განწესებას, აჭრეცე იმათთვის, ვინც ხელი
მეუწყო ამრიგებულს, ან ვინც საჭრეცე რამდენად ხელი მეუწილა
მიწიდან განწესებას.² თავდაპირველათვის და სოფლის მოხელეთათ-
ვის /ნაცვარი, ქვისა, მამასახლისი/ "განწესენი" აწესებს ზურად
ჯარმას სხვადასხვა რაგირში, იმისდა მიხედვით, ვინც³ თავს
ვინც უბნა უს, რიგით თავდას, ამნაურს, ზურ სოფლის მოხელეს.
გლებებისათვის კი "განწესენი" აწესებს ზინიკურ სახჯღებს - გან-
კვარს, ვარახვას".⁴

სახჯღი დაწესებული იყო დაგვიანებით განვლამდე.
რამდენ დღესაც დაგვიანებდა მისი წერე, სახჯღიც ვაგებდებოდა
იმდენჯერ. იმ წესებზედაში ზურ თავდას ან ამნაურს ან ჰქონდა

-
- 1. ცხსა, ზ. 226, № 4530.
 - 2. საჭარავ. სიძვ., 1, 1920, გვ. 180-181.
 - 3. იქვე. გვ. 181.
 - 4. იქვე, გვ. 181-182.

ქონებრივი შიშობა, თავადის საჭურჭალთაში ჩასვამიდან ! მუნი
პურზე, წყალზე და ღვინოზე, ხოლო ამნაურს პატივითობის ვარდა
ასი ფარეის განმარტულ ჯობს დაჰქრავდენ.

მოტივთანთ სათანადო ადგილი მიზნის განმარტინიდან: "მუ
თავადი და ამნაური, ახალი მუე წმი დაგებობეს, იმი მუის პირ-
ველის დღის წინა დღეს, წმიველიც წინას მუის ვასული დღე იქნე-
ბა, მიხას ჩვენიან არ განმცხადებობა და მიხას არ გვეჩვენებობა,
რაც ჯარნი და ვარდახებუვინებობა დაგვიწინა, ის ვარდაჰებობა.
მუ იმი ურთს დღეს დააკვდა, ურთი ჯარნი იქნებობა, მუ მის დღეს
დააკვდა, მისი ჯარნი იქნებობა და რამდენისაც დღეს დააკვდებობა
იმიდენი ჯარნი ურთივეს, და მუ ვანიარა და ანი კაცნი ვანიარა,
ანი ამი დამეჭობის წინააღმდეგ რამი ურთა, ამის სამიად და მთხად
ვარდაჰებობა, თავადისშვილის, ამნაურისშვილისა და მიკვლეის".¹

მიზნითი დროზე არ განმცხადებობისაშვილის იხუბობა ეკლესიის
ფრთხ. მისაც, სახასო, სათანადო და საამნაურისშვილი ფრთხის
მისვასად უნდა ვარდახად ჯარნი. განსხვავებობა მიხლოდ იმიანი
იფო, წმი ეკლესიის ფრთხა ჯარნიის სახით მიმიხსული მუთის ნა-
ხუვარი ეკლესიას ურთობა, ნახუვარი კი მიფის საღარში მიჰქონ-
დათ. მოტივთან ურეკლეს 1783 წლის 5 ივნისის ბრძანებობა: "ჩვე-
ნი ბრძანებობა არის ფარეის უნდობნე უნდობნე უნდობნე და გოგიაფ, მიურე
ჩვენ, წმი ფრთხის უნდობნე უნდობნე უნდობნე იქ მიმრეკლეს დაგვაკვდა
იმიზე სარმევის იასაული ვადაგვაგუნებ და რაც წმინდის გოგონის
ეკლესიის ფრთხის სარმევი იფოს, იმის იასაული მუქნა ხარ
მუქნე უნდა დაარბოთ, სხვას საფრე არა აქეს, რაც ადგეს
სარქარში მიამარე და ჩვენს მიხებებობს ანდა-

1 საქ.სიძვ., I, 1920 წ., გვ.181.

რისი გაუწმინდეთ. ამ ჯარისის ნახევარი ვერსიას მიარჩუნთ და
 ნახევარი სარქარში მთაბარეთ". "ნარბევს წილი, რაც გაჯარში
 ჰქონდეს ვერსიას, ის აიღვეთთ თუ ნახევარი ჰქონდეს, ნახე-
 ვარი აიღვეთთ და თუ ნაკლები ჰქონდეს ნაკლები აიღვეთთ თუ სჯა
 ჰქონდეს სჯი მიიღეთ".¹

მითხედავად იმისა, რამე მიწისგის განაჩენში დაწვრილები-
 მათ შეემთავებური გადასახარის წესებში და მათს ამჩინებულმა
 სასჯელები, რეგორც ჩამ, აქ გათვარისწინებური სასჯელებიც არ
 აღმოჩნდა სავიარისი და ურველი ნძვრებური სჯი ახად და ახად
 ღმრისძიებულ მიმარჩის მიწისგის გამოსაყვანად. კერძოდ, 1776
 წლის 29 მარტს ურველი წერს, რამე გლეხობზე მარტო განკვეპის
 დაწესებამ "მავი არ დანიჭია"თ, ე.ი. სავიარისი არ აღმოჩნდათ
 და განკვეპისათს მას მიუმატებია ჭრადი ჯარშია - 1 მუმიანი.

"ქ. ჩვენს მაგნირად მიწისაჲს უგბაშეშს და ლაქარნივისებ
 ასე უამბოთ: მიწე, რამიღსაჲ მვეში მიწისგის ვაჲი დაჲკლებოქეს,
 რამიღიცი იმი მათს სარქარდა იქნებოქეს, მქვენი იმასთან უნდა მი-
 ხეპოქეთ, შეაგყობინებოქეთ და იმისის შევიმხვით მიმინვე ია-
 საჲს გაჲსვედით, რამიღისაჲ სოფლის ვაჲი იქნებოქეს, იმი ვაჲს
 ამ სოფელს დაჲჭერიებოქეთ და მთავარიინებოქეთ, ის ვაჲი სო-
 ფელია ამისთვის უნდა დანიჭიროს და მიიყვანოს, რამე უწინდელს
 განწესებამათ ასე სწორია, რამე ნაკლები ვაჲი სოფელია ან უნდა
 დანიჭიროს და დაჭერილი მიგვეცეს და ან უქვენი მუმიანი ჯარშია მი-
 გვეცეს და ახლაც ამისთვის განვაწესებ სოფლისაჲს ნაკლების
 ვაჲის დაჭერა და მიიყვანა. იმი დაჭერილი ვაჲისაჲ ნაკლები უნდა

1 ცხსა, ღ.226, № 1451.

აშასტრონის განმარტებულნი ჯარნი¹. მუჭკოვის ცნობით კი, ურეკლეს
მეტი 5000 მონეტა მონღოლურ განმარტება.

მონეტა ჯარის წიგნის მესამეში იხილავთ განმარტებულ ცნობას იტ-
ლია ალ. ვახტანგის-მე უამბავთ-მონეტისა, მისი სიტყვით მონეტა
ჯარის გრველ მეტი მონეტის აშასტრონის მონღოლური განმარტება: "მეტი მონ-
ეტის მონეტა წიგნით, მთლიან აშასტრონის კაცის² კახეთის სამეფოების
მესამეა. მთლიან აშასტრონისა და მთლიან აშასტრონისა და მთ-
ლიან სამეფოებისა? დაკლებით აწარმო, მუჭკოვის კი მუჭკო. მუ-
ჭკოვისა ეს იყო, წიგნით მონეტის მონეტისა, განმარტებული მონეტისა
მეტი განმარტებისა, აწარმო მე მონეტისა მონეტისა სამეფოებისა -
მთლიან, სამეფო განმარტების სიტყვით მონეტისა და მთლიან სამეფოებისა. ის
მონეტა ურეკლეს მე მთლიან მთლიან იყო და ამ ცნობას მთლიან სამეფო-
ებისა კი მეტი განმარტებისა მთლიან³". მთლიან ვახტანგის-მე
უამბავთ-მონეტისა უამბავთ მთლიან განმარტებისა მთლიან; ეს წიგნით
მთლიან მთლიან განმარტებისა მთლიან.

სამეფოებისა მთლიანის სამეფოებისა მთლიან იყო, წიგნით მონეტ-
ებისა მთლიანისა მთლიან 5.000 კაცის გრველმთლიან⁴.

-
- 1. მთლიან მე მთლიან, მთლიან მთლიან მთლიან "სამეფოებისა
მთლიან, მთლიანისა მთლიან 1912წ. გვ. 271.
 - 2. П. Г. Бутков, Материалы для новой истории Кавказа
с 1772 по 1803г., часть I, С.-ИВ., 1869 г., ст. 288.
 - 3. ალ. ვახტანგის-მე უამბავთ, მთლიანისა მთლიანისა მთლიან
სამეფოებისა და მთლიან მთლიან. მთლიანისა მთლიანისა კაცისა მთლიან, მთლიანისა,
1914, გვ. 8-9.
 - 4. სამეფოებისა მთლიანისა მთლიანისა მთლიანისა XIX სამეფოებისა მთლიან
მთლიან, ს. უამბავთისა მეტი, 1948წ., გვ. 398.

մոռնոցիս սանձն ճանչցոց ռոհնոց. ըստ սգրեղեց թանգրեմիցն ըրուս
յոք ըստ ռոհնոց յրժաթ ճանչցոց:

Ը/Ուր/ուս թագուցոյ ըստ թղթիս ճիւղիս սարճի շնոյնս, ռոհմ
ցոնց սլոբոբոբոց, ճարճ սոցցարճոց ըստ ճարճ իս ճարճ ուս թղթ-
ճարճ. ճարճն ճարճոցն ճարճն, իս թղթն թանգրեմիցն, թա-
նճն ճարճոցն ըստ ճարճոցն թանգրեմիցն, ըստ թղթն թանգրե-
միցն:

թանգրեմիս, ճարճոցն թանգրեմիս ըստ թղթն թանգրեմիցն,
սլոբոբոբոց, ճարճոցն թղթն ըստ թղթն ըստ թղթն, ճարճոցն թանգրե-
միցն ըստ թղթն ըստ սգրեղեց թանգրեմիցն թանգրեմիցն. սլոբոբոբոցն
թանգրեմիցն ըստ թղթն թանգրեմիցն թղթն թանգրեմիցն թանգրեմիցն-
թանգրեմիցն ըստ թղթն թանգրեմիցն թղթն թանգրեմիցն ըստ թղթն
թանգրեմիցն ըստ թղթն, ռոհմ թղթն թղթն թղթն թանգրեմիցն,
ն թղթն թանգրեմիցն:

ռոհմիցն ըստ թանգրեմիցն թղթն, թղթն թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն ըստ թղթն, թանգրեմիցն ըստ թղթն թանգրեմիցն:

սլոբոբոբոցն թանգրեմիցն: թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն

սգրեմիցն թանգրեմիցն, թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն

թանգրեմիցն: թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն

թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն.
թանգրեմիցն, թանգրեմիցն, 1775 թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն, թանգրեմիցն թանգրեմիցն
թանգրեմիցն թանգրեմիցն թանգրեմիցն:

1. Թանգրեմիցն, Թ. 226, № 1376.

2. Թանգրեմիցն, № 680.

1778 წელს გაღმია მიხრის მიხრიგის სარდოფო ჩანს ჟეიმურამდ
ჯაჯახიძევილი, რევილისაჲ ექვემიდებარებოდა მინდაძე ბეჟან
ამილახვირისძევილი თავისი მიხრიგით.

სარდოვბი და მუხაჟრებნი მიხრიგის განაგებდენ არა მარტო
საბრძოლო მუჟახადობის დროს. ადგილიც ისინი ხელმძღვანელებდენ
მიხრიგის გაყვანას და დაკლებულად დარბევას. ამიტომ, ჟეიმურ-
ამის, ან სხვა მუხაჟრს რადმიც საყვირებობისთვის მუჟე იხმობდა
მათ მემღვდელად სხვებს ნიშნავდა. ამის მესახებ ცნობას
გვატყვის, მაგალითად, ერთი 1786 წლის დოკუმენტი:

"ქ. ბრწენივალის თავადის ბატონს ამილახვირ მიდვანბევის
იესეს მიხაჯალი მიჰიხმება მიხეხსენს.

მერე მინდაძეებს შიგნიერთი მიჩინვარნი ჰყვანან, მაგალით-
საჲ თქმი მიგვრწენს. ბეჟან მინდაძეც და ბაბა მინდაძეც აქ
უნდა ჩამოხედიენ და მინდაჟრნი სამინდაძეთ საქმი ამილახვირისძევილი
მთარმა და მასა ბეჟან ხუთასის-თავა ბაბაძე გარნიგის. მანდაძე
მაგალით საქმიც განიხილებოდა. სარბევცე რამე მიხასილდობი არიან
ავალიძევილი და მარხინიძევილი, რევილიც მინდაძეობისა ან უბაძე-
ობის ბრახი აქმნილებს ვისიმიც, ის ბრახებნი უკლებლად აქ უნდა
ჩამოხედიენ. მაგ იასაჟრებობისაგან ერთ-ერთი მამოვინებს და მ-
მიხილებს. ჟეიმურეც მაგალით ამ მიხრიგებობაში ნაკლებობა იცხადებს,
ვინმე მინდაძე აკონხის და თავის თავცე გარდებდებოვინებს
დოდმაცა და მცირეცა.

რუხისი პრავიანების სურხან ბეგობების მვილინსათვის რამე
მიგვრწენა რაც გვირდის ძირისა, მუჯერისხევისა და იმათ ბეილით
სარუსთ არის, ან პაჭარა რიახვისა, ცხინვილისა და იმას ბეილით,

l. b. n., Hd- 1792.

თანუფ ღებრნიანი ვაძღვრებდებოდა იქნის წყალობა გვიყავით, რამე
კერი აიღონ და არ მამაწახონ”.

მფრუხედი არუხინას სარნიჭრის წიგნბე ევერფადი რარეჯანის მი-
უწერია:

“ევერფადი რარეჯანი გიბძანებთ, რამვილიც უბმაში ამი მფრუ-
ხელს მიწრიგულა სხხეც: ამით მიწრიგე არ უხხეობათ, მიუდამ ფარა-
ულში არის, რაუხსენი!” “სამიწცი კომილი ქრისტიანე რკას ქოლაგინ-
ში და იმითი ფარაული მიუბიათა. ისინი ხომ მითბეც ვურ წავტენ,
მიუბიათ ბამიარ ბაფხურის იმითი ფარაული არის. ეს მიბეგი აქვს,
ამიგენს სურს ქრისტიანე ფარაულშიც ღვთვლამი და ამითი კერი
აიღე”.

მიწრიგული მიფოჟ კაცს სარქარქისა და მინბაშის რაუხხეცე-
ლად არავის არ მივეძლო წასვლა, ხოლო მე სარქარქი და უბმაში
არ იყო და მინბაში არ იყო, მაშინ წასვლის ნებარფვა უბმაშის
უნდა მიფვა:

“...ჯარქიამი კაცს მე სარქარქისა და მინბაშის რაუხხეც-
ენეად ვურისა და ან სხვა რისფრისმი მიშისა და წყარს გარდა
წავიფოქვს, უნდა რაიჭურეუთ და გარდაახევენიეუბეუთ და მავარის-
შივილს ურთს ფუმიანს ჯარქიას წაარმივერეუთ, აბნაურნიშვილი, მე მი-
ხედე იფოს, - რვა მინბაშენი გამიჭრეფას, მე მიხედე არ იფოს,
ასი ფარქისს ჯოხი რაეჭრას და გეუხს კაცს ირასი ფარქისს ჯოხი
რაეჭრას.

მე ჯარქი სარქარქა და მინბაში არის, უბმაში კაცს ვურ
რაიხხეცს, ბძანება არ მიგვიცოდა. მე ასეითი ჯარქი არის, სარქარქა
და მინბაში იმი ჯარქი არ არიან მაშინ ^{თავის} უბმაშისა აქვს ამავტის
უფლება...”

სარქარქი და მიფაურეუბი ღებურეუბენი ჯამაგინისა და სარქარქის,
რამგორც სახელოს მიფლბეგეუბი. ამის მიუხაბუბ გვამიცინობს ურთი
XIXს. რასაწყისის რკკუმიენტი /მიხსენება მანუჭარ ფუმიანიშვი-

"ქ. ჩვენ სრულიად საქარბველის მიუხრვე მიუხრვე ურველი მი
 ამინრეხიშს ბაბას წყალბა გიყავით და საქარბველის მიწიგის
 ხუთასისი საობა გიშობეთ და წელიწადში ჩვენის სარქარბამი მექ-
 ვსმივთი მეშინი ჯამბაგირი გავიჩინეთ. ეს ჩვენგან წყალბა სა-
 ხელის ჯამბაგირი წლის წლამდის ჩვენის სარქარბამი უკლებრივ მი-
 გვეყვია. ღვინობისთვის ბ. ქ. წმინდა ქალაქის უმჯ

მეყვედი: "მი უფხთ განბანილთა მიუწრ ვკლებია ვაგინე
 ურველი."

მიუხრვე, 1779 წლის გოკუმიენის ცნობით, საბარბათიანის მი-
 წიგის ხუთასისიყვი ჯამბაგირის ღებულბა 18 მეშინს:

ქ. წყალბისა ღვთისათა ჩვენ იყისიან, დავითიან, სოლომიანიან,
 ვანქარბუნიანიან. მიუხრვეიან ქარბველთამიან და მიუხრვეიან კახთამიან
 ყაბახისა, მორჩაღისა და მამიშაგინისა მიგლობელ-მივერობელქონე-
 ბელიან, მიუხრვეიან ირაკლიმი, ესე წყალბისი წიგნი და ღარბინი
 მივთიწყალეთ და გიშობეთ, მიწ ჩვენის დიდათ ურბველის და წესისა-
 უბრ მრავალგვარად ნამსახურს ჩვენის საფარბველის ქვეშ აღმწიგინელს
 საამისიშვილს დათუას ასე, რომივე მიგვინევე ქარსა ღარბინისა ჩვე-
 ნისა და ჯარის სახელის წყალბას დაგვიაჯე, ვინათგან კურბთე-
 ული მამია მიწინი ყორიასაუღბაში ვეიმიწ ჩვენი დიდათ ურბველი და
 ჩვენის წინ მამიში ჩვენის მიწისსაგან მივეპარნი და მრავალქვე სისხლ-
 დათბული იყთ. ჩვენც მისად სანუქუთოე წყალბა გიწი ვინთ და
 მიგინობეთ საბარბათიშვილის მიწიგის ჯარის ხუთასისიყვი და გა-
 გიჩინეთ ჯამბაგირად წელიწადში ღვრამივთი მეშინი, რომ ეს ყოველს

1 ეს უკანასკნელი სიღვევა ასომთავრული დამწერლობისა მიქარუ-
 ლბული. ხ. ი., ქ. - 1327.

წელიწადს ჩვენს სარქონდამ უკლებლად მოგვეცემოდეს და ჩოქვისაც
 მოგვჩინოს ჯარების ყრილობა მოხებუდოდეს. შენი სარდალი ხუთასს
 კაცს შენ უნდა მოგამარებდეს და ისე ჯარში მარტებულად იმსახუ-
 რებდე გუგუნდეს და გიბეგნიეროს ღმრ ჩვენსა ურთულად სამსახურსა
 შინა, არ მოგუბალოს ჩვენთან წყალობა ესე. აწე გიბძანებთ: კა-
 რისა ჩვენისა ვუვიღ-ვუბიწინო და მიფიანო შექვენც, ასე დაუმიტვი-
 ცუთ წყალობა ესე ჩვენი აღიწერა კვირთა კარისა ჩვენისა მიფიან
 მიწიგნობრის ლეშინისშვილის სურხანისადა. აწინლის კბ ქვის უახ
 ბეჭედით: "მიე ფეხთ განმანოლთა მიწურ უკლებიან ვადიოდებ
 ურჯილ"!

მინდაშინ ურთ-ურთი მოკუხიენების ყნობით, ღებულობს 25 ლეშინს,
 მაგრამ ჩოქვა ის ლავს კარგად აჩვენებს სამსახურში, მის ჯამა-
 გირს უთანამებრებს სხვა მინდაშების ჯამაგირს, ე.ი. უბრძოლან ჯა-
 მაგირს.²

მოვიყვანთ 1783 წლის 1 ივნისში გაყვითულ მოკუხიენებს: "ჩვენი
 ბძანება არის ჩვენის ^{სახილ} მოხებუდნო, მიწურ ავთანდილ მილეტიისშვილისა-
 ვის სომხით-საბარათაშვილის მიხრის მინდაშობა გვიბოძებია, ჩოქორც
 სხვანი მინდაშები იქვეყნიან ესეც იმი წესით სამსახურში უნდა
 იყოს და რაც სხვა მინდაშებს ჯამაგირი უძღვეთ ამასაც ისე მივეყ-
 მა ხოლმე... ჩრულობით ყვედახუთი ლეშინი გაგვიჩვენია თუ კარგად
 იმსახურა მიწომის ამასაც სხვა მინდაშების ჯამაგირში

1 ბ.ი; Hd -4948

ურუნისა და სხვათა მივერთბულ მქონებელნიან და თანა მიუცხებ-
 რნიან ჩუენნიან დადიანის ასუღნიან გუგუღანიან პატრონიან დარე-
 ჯან. პირმიწიანი და სასურველიანი ძეიანი ჩუენნიან პატრონიან გი-
 რგნი, იუღნი, ვახტანგ, მიწიანი, აღუესანდრეუი და ჭარნავაბი და
 ძის ძეუთა ჩუენთა დაგით, იუგანე, ბატონა, თეიწუარაბი და მიხანი
 შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შეენ ჩუენს დიდათ ურგუელს და თავდად-
 ბით მიწავაღვარად ნამისახურს თავაღს ურბუღელს, მიღვიანს დაგითს
 და შეენს ბიძაშვიელს ითანეს მიღვიანს და მიწიავაღთა, სახელისა
 ჟეუენისათა ასე, რთი მიხებუით კარსა დარბაზისა ჩუენისასა და
 კახეთის ლაშქარნივისთბის წყალბაბს დაგუვაჯუენით. ვისმინეთ
 მიხსუნებთ: ჟეუენი და მიღვიანსუნეთ, ჟეუენის ჩამიწიავაღბით ურ-
 გუღობა და ნამისახურთა გიბოძეთ: და წყალბა გიგუგით კახეთის
 ჯარისა და მიწივის ლაშქარნივისთბა, თავისი კანწესებუელის ჯამა-
 გირით, რთგორც ქარბის ლაშქარნივის უღღვა იმი წესით. და იმი
 გარნიგუბით ეს სახელი ჟეუენის გიბოძებთა და წყალბა გვი-
 უნია. გუგუენთ და გიბუენიურთს ღ/მიწ/მ/ბა/ნ ჩუენს ურგუ-
 ლად სახისახურისა შინა, არაოღეს არ მიგუეწალთს, არა ჩუენგან
 და არცა შეუიგოთთა ჩუენთა მიპატრონედაგან; აწე გიბიანებთ
 კარისა ჩუენისა უეუიღ-უეგიწრთ ბიძანებთა და ნიწანი ესე ჩუენგან
 ბოძებუელი, ჟეუენეს ესრეთ დაუიგვიგეთ და ნურავინ შილად ხელს
 ჰეგოთ. აღიწესა ხელითა კარისა ჩუენისა მიღვიანმიწიგნიბირის, თა-
 ვაღის ბეგთაბეგის ძის ვიგუკანეღურ სულხან მიღვიანსვიღილის მიღ-
 ვინის ესავისათა, აწიღის ბი ურგორნიუკრნიუს ურგ. თუ შეენი თა-
 ნამიგუბობა ხეწრეთ არ აღასრუღე, ისეუ გამიგუწმეუვა იგოღე.
 ჯამაგირი რთგორც კახეთის ლაშქარნივის ასლანისა აქეს, შეენეს
 ისე მიგუეუიგოღეს.

ბეჭდით: ურბუღ

ჩვენ სრულიად ქართლისა და კახეთის და სხვათა მეფე
 გიორგი, ამ ლაშქარნივთისთვის წყალობა მივიღე დამცემად და
 ამ სახელმწიფო ღვივის იქით მივიღე და ვითარსებოდე სიძლიერე უნდა
 იყოს. ამისათვის გვიბოძებია, სუკუდებრის იგი ქ^ქარნი^ქ ~~ქ~~ ~~ქ~~
 უპე

ბეჭდვი: მეფე გიორგი

სრულიად საქართველოს მეფის გიორგის ძე ბაგრატ, მისის
 სიმაღლის მეფის ბატონის მამის ჩუქრის ბაგრატის დამცემად და
 სუკუდებრის კ ქ^ქარნი^ქ ~~ქ~~ ~~ქ~~ უპე ბეჭდვი: ბაგრატ

ლაშქარნივთისს მივადეუბნა შევაგვიდა სამხედრო ბუჯარის
 ვადეუბნე მილაშქრეუბნის აღწერა, სალაშქროთ განვუხილი მილაშქრე-
 თა გუსტი აღწერეს და შევიწმინდა რატიონად მისა და იმისა
 მილაშქრე. ლაშქარნივთისს უფლებათი შევიწმინდა საქვეყნო ხარისა და
 მიწიგვე ხარში დაკლებულ ხარის კახთა მარბევთა. მივიყვანე
 1788 წლის 29 თქარნივთი განუხილი დაუხილეს: "ჩვენ მადრიად
 ჩვენს დიდს იმედს დიდად იმედად მისაჩვენე მისახედავს და
 არაოდეს ჩვენგან არ დასაფრთხის დარბაზ ბატონს ამიღახვარს
 მათს მიწადილი მივიწმინდა მიუხსენის მიწე, რაც ჩვენს შვირს
 იუღონს ამი გაბაღებულზე ხარში კახი აკლდა იმათი დარბევთა მიღახ-
 ვარბაშს აბაშიძე გიორგის და მამან ლაშქარნივთს უბძანე და
 საქვეყნის ფრისა მადრიად არა განიგებულარა ახლავ თავს უნდა
 შევიდეს და შენი ფრის ვინც აკლია აზნაურისა და გლეხისა ფრად
 აკლებლად უნდა დაარბევინო ჩვენ ფრის გვიბძანებია დაურბევ-
 რთა არ იქნება წყლარ დაგვიანებე თარვი შენგან გვეწმინდა და
 - - - - -

მას უკან მატახ უფრო საქმეჲ გაუფრთხილათ სანამდრე მთელი მისი-
 დოდას ახლავ მთადარსენ ასე დაიგვიტეუბით იცხადეთ".¹ ლაშქარნი-
 ვისებს მორიგის ფინანსებზეჲს მიუწვეუბილათ ხელი და ფარაულებს
 მორიგე ჯარის წარბეუდთან და საბაძოქს მეორის შემოსავლიდან
 აძლეუდენ ჯამაგირს, საიკუსტრაფიკო მისიფრანს 1787 წელს
 გაემიჯნო მრ დოკუმენტს: "ბატონო მფრანს-ლაშქარნივისს მანუჩარ,
 ფარაულს ჩემჩინი ამადას თავისის ხუთის ამხანაგით სამის დღის საფა-
 რაულთ ამ მვის მორიგის მეორედაც მვიდო მინაღმუნო და ურთ
 აბაგი გაურჩეუთ და მიუყოთ".² ბატონო მფრანს მანუჩარ ჰავლაძის
 ფარაულებს მორიგის მეორედაც მრთ მუშაინ მთაჲს".³ ლაშქარნივი-
 სებს უშვალოდ სამხედროს საქმეზედაც მიუწვეუბილათ ხელი, მეფე
 საფარაულთ ადგილებზე ეხენსანნი და ქვეითი მორიგე ჯარის ფარაუ-
 ლებს გარეგნებს ხშირად მათ ავალუბდა.

მისიფრანს 1787 წლის 17 აგვისტოსი გაემიჯნო დოკუმენტს:
 "ლაშქარნივისს მანუჩარ, მორიგედაც ექვსი ეხენსანნი მორიგე
 სვიმინ ზურაშვილს გაურჩეუთ, თავისის ამხანაგითა. ბეჟინზე უნდა
 იფარაულონ, ექვსი ქვეითი მორიგე ბურთას გაურჩეუთ ამხანაგით,
 რთ სხარდარზე და აღგეგზე იფარაულონ და კიდეც ექვსი ქვეითი
 მორიგეჲს მუჭის გაურჩეუთ, თავისის ამხანაგით, დიდგორზე და ვე-
 რისს ხევიზე უნდა იფარაულონ, ამ თაროლიდაც ურთს მვის გასვლამდის".⁴
 მისიფრანს კიდეც ურთ 1787 წლის დოკუმენტს: "ლაშქარნივისებო,
 ვურის ხევის ფარაულს ლთისიასშვილს ქალაქის შირის მორიგედაც

- 1. ესსა, კ.226, # 2490.
- 2. ესსა, კ.226, # 2109.
- 3. ესსა, კ.226, # 2110.
- 4. ესსა, კ.226, # 1487.

სამი მორიგე მიუცით, ერთ სვეს იყარა უკან".¹ მიუცვანი ირკვე-
 მენჭობიდან ჩანს, რომ ლაშქარნივისებს მრავალმხრივი ფუნქციები
 პეტროპოლ ქარბლ-ვახუთის სამხედრო უწყებაში და კერძოდ მორიგე
 ლაშქარში.

მორიგე ლაშქრის ხელისუფალთა მიერვე ჯგუფში შედგომენ
 სოფლის მიხედვები: ნაცვარი, ქვეხა და მამასახლისი. მამასახ-
 ლის საქვეყნო და მორიგე ჯარის ლაშქარში გამიყვანის გარდა
 უშუალოდ სამხედრო საქმიანებათ მიუხედავად და ხელი. მივიყვანთ
 1780 წლის 15 აპრილის დოკუმენტი: "დღემრამაღნი მათნის ლაშქარ-
 ნივისებს და უბაძეების ფირი მისცეს მათს მანდას ცხენვარის
 მამასახლის მიუცვისათვის. მიმრედა ბეინიურის ხელმწიფის ბა-
 ნებთ ამიღახორმა მორიგე ვატი დამაყენებინა ცხენებში და
 ცაბი მი მიუცით და მარამოზის ანგარიში ჩაუგებებენ. ეს
 საყვარელით დასე მათისს მორიგე არის და აპრილში კვების ც-
 ხეში დავაყენე და ამას თავის სვეთი უანგარიშეუბ ბეინიურის
 ხელმწიფის ბანებთ".²

2. მორიგე ლაშქრის სურსათი, ცრანსაირი და
აღჭურვილობა

მორიგეში განკვეტი მორიგეებს თავისთვის საჭირო ერთი სვეს
 სურსათი მიპეტროდა მან. მორიგის განაჩენში აღნიშნულია:

"რეგორც სვე და სვე დავიქვირა ვატი, რომ სვეცა ვატიცა
 სახედიობ მსწერი, იმი სვეის პირველის დღის წინა დღეს მივიცეს,

1. ცხსა, №.226, № 1488.

2. ხ. ი., Hd-5287.

ბნისაგან მიზრის მიმდებნით მიმოვივლივთ, მოგვიკვდეს, წაუწმინდე კაცის
 მივუვივლივნივთ, მაშინ იმი ახლომიახლო სიფრთხილთა, რთგორც მარტებუღია,
 და შევიძლება იყოს, რთმივლიც მაშინ მიზრისკუ კაცნი იქნებოდან,
 იმასთა გარდა ჩვენთვის და სხვას ჩვენის ჯარისათვის სურსათი
 უნდა მოგვცენ. კომისის კაცთ მივართ, თუ ნაკლების კომისის კა-
 ციბი¹.

მიზრისკუ შევიძლო სურსათის მარტებად თუბნი წაუღო ღვინისა
 და პურის საყვიდრად. მაგრამი, ნაჭურაღური შეუწინებობის ბატონობის
 პირმამბუბი ცხადია, მიზრისკუ არჩევდა სურსათის წაღებას. თავადს
 და აზნაურს სურსათი საკუთარი ტრანსპორტით უნდა გაეღებინათ,
 ხოლო გლეხებს ამ მიზრისკუ შეღავათი უძლეურობით მათი სურსათის გა-
 რაგანა სახელმწიფო ტრანსპორტით ხებობდა. მიზრისკის განაჩენი
 აღნიშნულია:

"რთით რთღესაც ეს ჯარი იმი ვადაბი აქ ქალაქში შემიკვდებ-
 ბა, რასაც სურსათის ჩამოიღებენ, უნი იცის რთი ჩვენ ქარბესა
 და კახეთში, თუ ფანახ-მიზრისკით ან არაკვბი უთა მიმოვივლივთ და
 მივეწმინდა მოგვიკვდა, თუ თავის სურსათისათვის იმი კაცს თუბნი
 წამოუღია, ხომ ის თავის სურსათს რთგორც უნდა ისე თადარიგს
 იქს, რთივლისაც პური, ღვინი და ქური ვენება თავადის მივიღესა და
 აზნაური მივიღეს გარდა, გლეხს კაცს ჩვენ უნდა წაღების გზა მივ-
 სცეთ"²...

მიზრისკით განვუღო გლეხთა ტვირთის შექამის უბუქებლად "მიზრი-
 სის განაჩენი" გარკვეულ შეღავათებს აწესებს: ათავისუფლებს
 მათ პურისა და ღვინის ბუგარისაგან.

- - - - -

1. საქ.სიძვ., I, 1920 წ., გვ. 185.
 2. იქვე, გვ. 179.

Յարժա ամենա "ճանաչելու" ամփոփումն մեզուսն քա մինք ամբողջ
 օրնմեղքն շիրքնին հոսնքն, որոմ մոսանելու՞նա նաչրու՞նա ժընքնքն,
 զնսնք քոքն ոսոն զսոն անըք, ոն քքննոն շնքն քոքննադոքն,
 նոքն զնսնք քոն անըք, ոն նսմոն:

"Չոն ոսոն, անքոն նաչմը ճամոհնքն, որոմ քոն մչարնն իչքն
 քքննա՞նն իչքն նսնքն քոքնքնքն մոքնն նաչմն ճարքն, մսմոն
 քմ ճանքնքնքնն յարնն զսոննս՞ն, նա քոնոն ճարքնքն, քա
 իչքննն ամբողջնսն, Չոնն իչքն ճարքնքն, քա համքննոն ճարքն-
 քնն, օնն զոննքն, քա քոքնքնքն իչքննն զարնն մոչքնքն, մոն-
 զննքն, նանքն-նքնքն, քքնքնքնքն, ճարքնքնքն, ճարքնքն-նքնքն, նա-
 ճարքն, մոնքնքն, քոքնքնքն քոքնքնքնքնքն, նոն-նսնքնքնքն, նա-
 մոնքնքն-նքնքն քա մոքնքնքնքն, քոքնքնքն չքն-նքնքնքն քա ոնսնք-
 քնքն, համքնքնքն քա հոնքնքնքն զմոքնքնքն, ոննոն նսնքնքնքն
 մոնքն-մոնքննն զսոնն, ամենքննն որոմ զքոքնքնքնքնքն իչքնն որոմ
 մոնքնքնքն զոննքն, քոքն իչքնն նարքնքն քա քոքն նոքնքնքն ժընքնք-
 նա ոնսն նարքն զմոքնքնքնքն մոնքնքնքն. զնսնք շոնն ոսոն քա զոնքն
 մեղն զսոն ճարքնքն, քոնքնքնքն քքնքն, քա զնսնք քոն ճարքնքն,
 քոնքնքնքն նսմնս, ոնսն, ճոնն քոնքն..."

Քոքն քոքնքնքնքն քքնքնքն ժընքնքնքնքն. մոնքնքն ճարքնքն
 օնքննն ժընքնքնքնքն, մեղք, նարքնքն քա մոնքնքնքն շոննքնքնքնքն
 ժընքնքնքնքնքն քա ոքն զննքնքն քոքն օնքնքն, նարքնքն:

"Չ. քոքնքն նոքնքնքն քն յարն ժընքնքնքնքնքն, ոմ շիրքնքն քոքն-
 նսն քա ճանքնքնքնքնքն քոքնքնքն իչքն շոնքնքն նսնքն քա ամսն ճարքն
 օնքնքն նարքնքնքն քա մոնքնքնքն շոնքնքնքնքն ճարքնքն զոնքնքն նսնքն
 - - - - -

1. Նաչ. նոքնքն, 1, թ. 185.

ոմի մտորոցային մտնալիս յայն ոմի ցրտոն թշուս սամեադո ճըցոնա ըս մամեալոն
սրեղաթ շընթս ձրեղոթըն իրեղոց զր մոնթանն ոսրալն ճայրիհրցո սանն
հոմի շընթեցո ըս ըս զոթթ մոցըջըրոնո¹":

3. մոնոցը ըսթրոնն Գոնանսըն

մոնոցը ըսթրոնն Գոնանսըն ըցընթոթ չարնոցընթոթն ըս ըսնա-
նըցոթոթն, սթրոցը սաձաթոնն թըմոնսաճոթոթն:

չարնոցընն ոնթոթընն թոցոնոնոն սոցոնոլըրոն մոթոմարոնոնն թընս-
ձամոնսթ:

Յոնըցըրոն թոցթոթ /թոթթըրոն թոցթոթ/ ոնթոթ 50 թըմանն սն
չոնոնն:

"Վմի սաթթընն թո Յոնըցըրոնն թոցթոթն ըսնոնն իննոն ոնմոցթոթոթո
թըմանն մայրոնոն, թո թոթրոն զր ձրեղոթըն, չոնոնն ճամոցրոնն: ըս ոն
ճամոննոննոցը չարնոնն իցընոնն ձոնոցըննոնն սն ճանն սանսրթոնն չարն
մոցըցոն"²:

հոցոնոն թոցթոթ ոնթոթ 20 թոթանն, թո Գըրոն զր ձրեղոթ,
մամըրոն ցընթոթոթ:

"Վման ճարթոթ իրեղոց ըս իրեղոցնն իննոննոցընն թոցթոթն
թո ոցթոթոնն իննոց, սն ըսթրոննն զրթոթն սն ճոցոն ըսնոցոնն, ըս սն
սնոց իրոցոն իննոց թոնոցոննն իննոննոցընն սն ըսթրոննոնն,
սման ոցոն թըմանն մայրոնոն, իրեղոցնն թոցթոթն, մամըրոն
թոցըցոթոթն, ըս ոն ճամոննոննոցը չարնոննն իցընոնն ձոնոցըննոնն սն ճանն
սանսրթոնն չարն թոցըցոն"³:

1. Սաթթ.Սոթթ. 1, 1920, թթ.180:

2. Սաթթ.Սոթթ. 1, 1920 Բ., թթ.180-181:

3. Սաթթ.Սոթթ. 1, 1920 Բ., թթ.181:

քա մարտն քանակնս արթ քա ո՞րն ժողովրդին քա սոցիալիստ ամենուհա
 յարտ ոմազ սոցիալիստ ան ոչոքոս մոգչոյցն քա ան յոյցն շարման քա-
 րոմի մարտնս քա ոս ժոյցըրո յարտ րոմիոնսպ քանքնս) ան
 ոքնս իշքնն ծրժանքնո ոս քարոմի սեչա քանքոն ժոյցն քա շար-
 ոմ ժոյցըրիս յարմի սեչաս սոցիալիստ ծրժանքն քանակնս քա քամար-
 յա քա ան յոքոյ յոքն յոմիոն յարտն նաքոնսպան շար մոքչարնսան
 ոմարքոքոքն քա ան շար սոցիալիստ մարտըքն ոմաք ան ոս յարտ ժող-
 ձոքն մոգչոյցն քա ան ոս յոյցն շարման քարոմի քանքոքն քա յոքո-
 քոյ շար յոքո յոմիոն յարտ մարտըքն, ոմանպ յոյցն շարման քա-
 րոմի քանքոքն քա ոս քարոմի, րոքոքոյ ժողոք քանքոքոքն ոմ րո-
 քոք ոմ քարոմի ժող քանքոքոքն իշքնն ծրժանքնո, քա շար ոս ժոյ-
 ցըրո յարտ րոմիոնո ոմ սոցիալիստ քանքոքն, յո քարոմի ոմ սո-
 ցիալիստ քանքոքոքն. շար րոմիոնսպ յարմի ոմիոն քանքոքն ոքոքն քա
 ան քանքոքն, յո յոյցն շարման ոման քանքոքոքն. շար ան ժող-
 քոքն սանքո յարտ մարտըքն, ժողքո ժոյցն քանքոքն քա քարոմիսին մոյցն.
 յոյցն քանքնս ծրժանքնո իշքնն ծրժանքնո սեչաս սանքոքոքն քան
 ժոյցն քա շար ոս ժոյցըրո յարտ սոցիալիստ շար յոքոն քանքնս ժող-
 քոքն քա ան նաքոնսպ քա մոքչարն մոգչոյցն, մարտն ան րոքն
 սանքոքոքն մոքչոյքոքն ժոյցն քանքոքն քա ոմիոն ժոյցն սանքո-
 քոքն մոքչոքոքն".¹

քարոմիսն ոքոքոքն քանքոքն սոցիալիստիստ իստիքոն քանքոքն շար
 քանքոքն ժողովրդիստ, շար ոս յոյցն, իշքնս քա ժոյցն քանքոքն
 սեչա քանքն քանքոքն քանքոքն.

րոքոքոյ "քանքոքն" մոքչոքոքն քանքոքն քանքոքն, քանքոքն ժոյցն քանքոքն քանքոքն քանքոքն քանքոքն,

1. Սոյալիստ. սոցի., 1, 1920, ժոյ. 181-182.
 2. Սոյալիստ. սոցի., 1, 1920, ժոյ. 183.

რწმინდის წუჯრისა დაჯარიბდა, არაფერ - სხვას.

საეკლესიო ფიგურის ჯარბის ნახევარი ეკლესიას უძღუდა.¹

მორჩილის ლეონიძის უძღუდა ჯამაგირი და სარგო სარეღებსა და მუშაურებს.

მორჩილის ლეონიძის ჯამაგირი უძღუდათ აჭრეფე მტრის მი-
მოსასვლელ ხუმბუბში და გბუბზე დაყენებულ ფარაულებს. მოვინყვა-
ნო 1785 წლის დოკუმენტები:

"მაგონო უბაძო ტეფიავ, ნასახრინძაში გლახა მოგახსენებ
იანურის მორჩილიანი ლეონიძის სენიონის ხუცისძვირის ღირსას
და ჰატარა დაუთმას რახი ლეონიძის მოვინყ".² მოვინყვანო 300-
ურთი დოკუმენტები 1787 წლისა: "მაგონო მიმინოთ მანჯარ, ჰავ-
ლანის ფარაულებს მორჩილის ლეონიძის რჩი ლეონიძის მოვინყ".³

მორჩილის ლეონიძის ხმარებუდა აჭრეფე არტილერიის მსახურთა:
მარბაზინების მარბაზ-მბურლაუებს და სხვა ხელისუფლების ჯამაგირ-
საც. მოვინყვანო მატალიონისთვის 1787 წლის დოკუმენტები:

"...ლეონიძის ხურ-დურგლენისა და მარბაზინების მბურლაუ-
-მქლიბავების ხელფასისათვის უალაქის გიორგიონისთვის სამორჩი-
გო სამაპლოდაში სამი ლეონიძის აჭრეფე და მაგონიძვირის აღქვსან-
რქვს მორჩილის, რეგორც უმუშაუბი იმ გბიოთ თითონ უბრებს და
სიას დააწერინებს. ეს ლეონიძის საქვეყნო საქმი აჩის და სამო-
რჩიგოც საქვეყნო და ამისათვის დაუხარჯო, თორე სხვა საქმის-
თვის ხელა არ უახლებიოთ".⁴

1. ცხსა, ჟ. 226, № 1451.
2. ცხსა, ჟ. 226, № 4840.
3. ცხსა, ჟ. 226, № 2110.
4. ცხსა, 3. კარბ. არქივი, რვ. № 11, № 29.

IV. მოზრდი ლაშქრის ქვესახეობებში და მისი
გამოყვანება სხვადასხვა დანიშნულებიანად

მოზრდი ჯარი, ისევე როგორც საქვეყნო ლაშქარი, ორი ძირითადი სახეობისგან შეესრულებოდა: ქვეთისა და ცხენოსანისგან.

მოვიყვანოთ მაგალითად 1787 წ. დოკუმენტის ცნობა ამ საკითხზე - მიწერილობა ჟრუღი 11-ისა ლაშქარნივის მანუშარისადმი მოზრდიების ყარაულუბად გამოყოფის შესახებ:

"ქ. ლაშქარნივის მანუშარ, მოზრდიდამი ექვსი ცხენოსანი მოზრდი სვიმონ თულაშვილის გაუზრდი თავისის ამხანაგითა ბეგრეზი უნდა ყარაულენ ექვსი ქვევითი მოზრდი ბერძას გაუზრდი ამხანაგით, რთი სხარნარზე და აღგეთზე ყარაულენ და კიდევ ექვსი ქვევითი მოზრდიც პეტრეს გაუზრდი"...

გარდა ამ ორი ძირითადი სახეობისა, მოზრდი ლაშქარში შედიოდა მოზრდი-ყარაული, მოზრდის იყენებენ მიცხობენებად და ქარავენების მიცველებად. იყენებენ აგრეთვე სხვადასხვა სამუშაოს შესასრულებლად.

მოზრდი ყარაული.

[მოზრდი ლაშქრის შემოქმედებებ და მისი პარალელურად დევნი-
← ნობის წინააღმდეგ საბრძოლველად იყენებენ საყარაული
← ლაშქარს, რომლის დანიშნულებაც იყო დაეცვა ქვეყანა მტრის
← /და განსაკუთრებით დევნიის/ მოულოდნელი თავდასხმისაგან.

ყარაულების დაყენება განსაკუთრებით საჭირო იყო ოსმალეთთან და კერძოდ, ახალციხის საყაშოსთან მოსაზღვრე ადგილებში, რადგან ახალციხის საყაშო იქცა სწორედ დევნიის თავშესაფარ

1. ცხსა, ლ. 226, № 1487.

ბუფეთი. აქვეაღი ნსიგნი მუმიოჭრეუბიძეფნი მინიკლეშიცა და ქვეშიცა ქარტლი, აგრიუხვე საჯაფახიშვილიცა, სათარხნიშვილიცა და სა-
ციციანიცა.

ამითჲთ მსჯელის სამხრეთით მიდებარე ქარტლის გურიანთა
დაფუტლი იქნა საფარაჯლი მხარეუბაჲ. ამ მხარეუბას უნდა გამოხვე-
ვანთ განსაზღვრული რაოდენობის ფარაჯლი, რამეთუ იგი პატარ-პატარა
დადაფუტაჲ - 2-10 ვაკის მუმიოჭრეუბით, მგებნაჲ საფარაჯ-
ლიცა გამოხვეული ადგილებით - ხუბუბით და მდინარეუბის ფენებზე.
მსჯელის სამხრეთით მიდებარე ხუბუბისა და მგებნის დასაფაჲ
დაწესებულნი იყუნ საჯუშაგაუბი. საფარაჯლითი მისხსენებულნია მფა-
რეუბითი მუმიოჭრეუბით: ბუფენზე, სხარენარში, ადგილზე, დიდ-
გორზე, ვარის ხეზე, დუესში, კოდვარზე, სკრის ხეშაში, ხვე-
დურეუბით, ქარტლი, სამხრეთისშიცა და სხვა.

თუძინს ქვეით ფარაჯლებს გარეგება თარხნიშვილს ველები-
და, ხორი თუძინს გეუთ - ჯაფახიშვილს. მთავრადნით 1788 წლის
8 მაისის ბრძანება ურველ 11-ისა:

"ქ. ჭივინი მადგურად ჯაფახი იქნეს თუნიშვილს და ვახუშტის და
ურთობად ჯაფახიანთ ასე უამბუთ: მუმიოჭრეუბის ქვეით ფარაჯლე-
ბის გარეგება და თავთავის ჩამოსახლებების მგებნისა და ადგილებ-
ით დაყენება თარხნიშვილს ბუფენს და მადლადიშვილს დაფუტის
მისხსენებულ და თუძინს გეუთი აქვენთავის მისგინებულ რამეთუ ფა-
რაჯლი გეულებით დაყენებულნი, რამეთუ იგი ჩამოსახლებული ადგილები
არის, იგი ადგილებით უნდა დაყენებულნი ეს ფარაჯლები ხორიდან,
ფარაჯლიდან, დუესიდან, სასიგნოლიდან და ხარედიდან. სამხრეთ-
ით გარდა ამ სხეუბის მთრევიდან უნდა გამოიგონო და ისე დაყენ-
ებულნი, რამეთუ იგი თუძინს ადგილები საფარაჯლი აქვს, ყველგან ისე

უნდა დააყენოთ. ამიტვე ბუჯიშაძე უნდა მიმოქცნეთ და ეს ასე გაა-
რიგოთ. მე აქად იყარაულებს, ჭარბაჭახევიცნებთ. ბუჯიშაძე გაყ-
რთბიციბთ, ყადაღა უნდა უყოთ და ისე დააყენოთ"¹.

მაგრამ, ბუმიკაზნიწიუნი საყარაულო საკუწიგოციბის დაყვას
ვერ აუბიოციენ მიკვირის სამხრეთით მიბუბრე საყარაულო მიხარე-
ბი, რისიყისაც ყარაულები გაბიკყვადათ ბუმიკაზნი /სამილია-
ხორის/ სოფლებიდან. ამიგომი სათარხნიწიუნი და ჯავახიანთ მიხა-
რის საყარაულოციბის დაყარუბიწი ბუჭანილია სამილიახვირის ბიგვიწით
სოფლები, მაგალიშად: ბურეთი, ახრისი, კვარხეთი, ქვახვილი,
კარბი, ბურჭი, უჯლისციხე და სხვ.²

უბრევი სამუთი ყარაულის შესახებ ბუჯიწიწი 1757 წლის
20 მაისისა კვარევის გაბიკვინილი. ეს ბიკვიწიწი წარმისაგვის
ბუმიწიწი 11-ის ბრბანეუბას აუბანიცი ჯავახიწიუნილილი, ჯარბიწი
ბუმიწიწი ბაბახანის ბიწიწის მიბრბიწიწის ბუბიწის საბევი-
წიბილი, ე.ი. მიბვიწიწი ყარაულები გაბიკვიწის ბესახებ. მი-
ვიყვანოთ ეს ბიკვიწიწი:

"ბვიწი მაბვიწი ბვიწიწი არბიწის არ დასავიწყარის ბარბაბ
ბაბიწის ჯავახიწიუნილი აუბანიცი მიკვიწიწი მიხახვიწი. ამხანათ
ბაბახან რბი წარბას მიხვიწი ბანიწი ბავის ყარაულები დაყენე ჯა-
ვახეთისაკვი წავიწი მე აქათ გაბიკვიწი ბუჯიწი ყარაული იყოლიწი,
მაგათ ამბავის ნუ ბავვიკვიწი, მაგ მიხრის კაცი მიბად იყავით: მე
აქათ გაბიკვიწი ბვიწიწის მიწყალებით მაგათი ბამარციბება მაგ
ვიწიწიწიწი ქვიწიწის კაციწი აბვიწი არის კანის სიბიწიწი მიბვიწი-
ციწი. ბვიწი საბვიწი არ ბვიწიწი მაგათი, სვიწი ბარბაბიწი არბაწი³.
ახარციხიბიდან ბუმიწიწი ბვიწიწი, საჯავახიწიწიწიწი და

- 1. ბ.ი., Hd -1446.
- 2. ბ.ი., Hd -1151; Hd-14066.
- 3. ბ.ი., Hd-8596.

1782 թվոս չափաւոր սաճաւորաւ Քաւոս, իրաւ չափաւոր սաճաւոր-
 քաւ ցարաւորոս ճամուցցաւա թա մաաա սափաւաւաւա աթաղաւորա թա ցարաւ-
 քա մաւորաւոս, Նաթաւաւա թա յաւաւա մաւաւաւաւաւա թաւորաթա. ցա-
 րաւորա Քա ճաւոնաւորա սափաւաւաւա աթաղաւորա թաւաւա աւ մաւորաթաթա
 թա աւաւա յաւաւաւա թաւաւա մաւաթաւորաթա, աւ թաւաւաւաւաւա Նաթաւաւա
 աւա մաւորա թաւաւա թաւաւա ցարաւորաւա, աւաւաւա մաւա մաւորաւա
 յաւորաւա յաւաւա. Նաթաւաւա մաւորաւա թաւաւա սաւաւաւաւաւա ցարաւ-
 քաւաւա յաւաւաւաւա. մաւորաւա Քա սաւաւաւաւաւա աւ Նա, Նաթաւաւա
 մաւա մաւորաւաւա յաւա ճաւոնա թա աւաւաւաւա թա յաւաւա մաւա մաւոր-
 աւաւա թա յաւաւաւա յաւա ցարաւորաւաւա. մաւորաւաւա սաճաւաւա:
 "Քաւաւա թաւաւաւա աւաւա Նաթաւաւա թաւաւա, թաւաւա, թաւաւա իրաւ մա-
 ճաւոնա թաւաւաւաւա թա իրաւաւա թաւաւաւաւա Նաւա ճաւաւաւաւաւա,
 իրաւաւաւա յա թաւաւա, մաւաւաւաւա ճաւաւաւաւա. մաւաւա յաւաւա յաւա,
 իրաւ աւաւա Նաւա ճաւոնա մաւաւաւա: Քա յաւաւա ցարաւորաւաւա Նա-
 ճաւաւա յաւաւա թա սաւաւա իրաւ Նաւաւաւա թաւաւաւաւաւա, իրաւ յաւաւա
 մաւաւա յաւաւա, աւա ճաւաւաւաւաւաւա. իրաւաւա յաւաւա, իրաւ թա-
 իրաւաւա ցարաւորա մաւաւաւա: յաւաւա յաւա, ցարաւա իրաւաւա աւ ճաւաւաւա-
 աւաւա, աւաւա աւ իրաւաւաւա թա Նաւաւա աւ ճաւաւաւաւաւա աւաւաւա թա
 աւ յա յաւաւաւա իրաւ աւաւա, իրաւաւա յաւաւա թաթա աւ թաւաւաւաւաւա
 թա մաւաւաւա սաւաւաւաւա թաւաւաւա թա յաւաւաւա աւ իրաւաւաւա! իրաւա մաւոր-
 աւաւա աւ աւաւա, մաւաւաւաւա թաւաւա յաւաւա թա ճաւաւաւաւա,
 իրաւաւաւա թաւա իրաւա աւաւա. իրաւաւա, իրաւաւա թա յաւաւաւաւա թա
 յաւաւաւաւա, ցարաւաւաւա յաւա ճաւաւաւա թաւա սաւաւաւա թա յաւաւաւա
 յա աւ իրաւաւա թաւաւա! աւ ճաւաւա սաւաւաւաւաւա աւաւաւա թա յաւաւաւա
 սաւա ցարաւաւա թաւա յաւաւաւա յաւա Նաւաւա".¹

1777 წ. 13 სექტემბერს მიღებისადაც
 და ბუნებისათვის მიუღებელი საბუნებისად ჩანს, რისი კახეთის სა-
 ფრანკო და სამეფოებთან უფრო და ნაწილობრივად. ფრანკო და
 მეფეებსა ჯარის სახეობის დასარჩევნად ვრცელად მიღებისადაც და
 ბუნებისათვის მისი ნაფურცელი და ექვსი ნასახელი მიუღება, ამის
 კვირის უქმე დღეებში სიყვარულით ფრანკოებში უნდა გამოეყვანათ
 და საფრანკო მიხრის მის და მარცხენარმხარის დასარჩევნად და
 ღვეთს ჯარის მიხრე დასჯობი სუ საფრე იყო, მეფეებსა სარდალ-
 საფრანკო უნდა შეეფრთხილებინათ და მისი დასარჩევნით მეფეებს
 შეეფრათ. ფრანკოები და მეფეებსი სუ ვინმე დასჯობიდან, მეფე-
 ვებსა სარდალს უფრო და შექმნა მისი დასჯობა. ნარბევიდან
 შექმნილი ქმნიდა სიყვარულს უნდა მიუხარებინათ. რისთვის სა-
 ბუნებისად ჩანს, ეს სამხედრო ბუნება საფრანკო და აზნაურებსა
 უნდა და სუ ფრანკოები და მეფეებსი საფრანკო და აზნაური მი-
 ნაწილობრივად არ მიხედობა ჯარისის მათაფ ახდენენებრე და ჯარ-
 მისიდან შექმნილი საფრანკო შეეფრათ ნასახეობს საფრანკო
 ექვსიდან. მიუღებელი საბუნების: "ჩვენნი ბუნებია არის მიღებისა-
 დაც და ბუნება და მიხედობით, მხოლოდ ნაფურცელი და სურს ნაფურცელი
 მიხრე, ფრანკოს კვირის უქმეს დღეს სიყვარული, რისთვის დასარჩევნად
 ექვსი ფრანკო, ესე მისიხრეებრე ხელეფ საფრანკოს მიხარეს, მისაფ
 და მარცხ. ამდენი რაჩინობა დასარჩევნად, შექმნი კახეთ, სამეფოების
 იაკობ, აივანებისად დასუ, მათაფებისად დასუ, კვირისებისად
 მათა, სეფებისად, შეფრანკებისად, და რისისებისად მისებ. ეს
 ექვსი კახეთ ნასახეობა დასარჩევნად. რისთვისად ან მეფეებს და ან
 ფრანკოს სარჩევნად ნასახეობა და კახეთ დასარჩევნად, რისთვის დასარ-
 ვის რისი იყო სექტემბერი ესე დასარჩევნებრე და ნარბევს სიყვარულს
 მიხარებინებრე.

კვირის უქმის დღეს გბების, რომი შეაკვირევიანებოდა, კარგი იქნება, ჩვენ დიდად დაგვიბაძლებს და შევენიც შესამაგნი იქნება.

მე ამბობდა ბუჯინაძე არ მიიქცევი, მაგარის შვილებს და მიხედელებს შევენიც კარდაგებოდა.

ნარბევის ახის თავს იასაულებს მისცევი¹. ღვევების დასტე-
ბი კახეთის კალმა მხარში იჭრებოქნენ, ხოლო რაკილა კალმა მხა-
რში ფუხს მიიკვირებოქნენ შევიქცევი შეგინი კახეთშიდაც კარდაგებოქნენ.
კახეთი რომი ღვევების მარტოხისაგან უხსნა, ამისათვის ურვეკეთ
კალმა მხარის კამბარებინსათვის ფარადილიან მიკვირებულნი გრევიამიინ
საფარდაულოები დაუწესებია. ამ მხარის ფარადილიან კამბარებინა, სა-
ფარდაულო საგუთიანობი გარნიგება, მიქვიარდა ჯარის კამბარებინა და
მისი სარდლობა უნისულის მიკვირებისშვილის გრევილინსათვის დაუვა-
ლებია. მიკვირებინ ურვეკეთს მიიქცევი 1785 წლის 12 იანვარში მისი საბუთი-
დან სათანადო ადგილს: "...კალმა მხარის მისი ფარადილებს, რომილი-
საც სოჭლებიამი კამბარებინა იქნებოქნეს, შენი კამბარებინა და
მაგარის საფარდაულოები დააფენებოქნეს, და ბუჯინაძის მიიქცევი, რომი
ფარადილიან არა მხარებოქნეს. ფარადილიან მიკვირებულნი გრე-
ვიამის ამ ფარადილებს შენი უნდა გარნიგებოქნეს, აგრევი საბუთიარის
საქმიანიც შენი უნდა მიიქცევი და უმაგებოქნეს, რომილინსაც სოჭლისა
რევი იყოს, შეგიფარებინებოქნეს და ისე ამიქვირებოქნეს და რომილიც რომი
ამაში უნდა გვექნებოქნეს, კარდაგებოქნეს²".

მეკვირებინ ანდრევილიანის უნდა დიკვირებინიან მისი, რომი რე-
ვიამის საქმიანიც შენი უნდა მიიქცევი 1801 წლის იანვარში
ქარბი-კახეთში დაიქვირებინს კვირევი ანდრევილიანის. ისინი უნდა
კალმა მხარეში მიიქვირებოქნეს, შევიქცევი შეგინი კახეთს მიიქცე-

1. ცხსა, ფ. 226, № 3632.
2. ხ.ი., ფ. 589.

და ვერსი ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბნის სიგრძე ხუთი
 კილომეტრი იყო; შინდელიანი ფურწი ურთი ცხენოსანი და ხუთი
 ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბანი ხუთი კილომეტრი იყო,
შუაფენის ფურწი ურთი ცხენოსანი და ათი ქვეთიანი ფარავლი იყო,
 საფარავლო ვენქის სიგრძე ოთხმოცეტი კილომეტრი იყო, სენილი და-
უნიანი ფურწი ურთი ცხენოსანი და ოთხი ქვეთიანი ფარავლი იყო,
 საფარავლო უბნის სიგრძე ოთხი კილომეტრი იყო; შუანი და სანი
 საფარავლო ურთი ცხენოსანი და ვერსი ქვეთიანი ფარავლი იყო,
 საფარავლო მონა სამი კილომეტრი იყო; სარი ურთი ცხენო-
 სანი და ათი ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბნის მონა
 ვერსი ვერსი იყო, სარი და სანი ფურწი ორი ცხენოსანი და ოთხ-
 მოცეტი ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბნის მონა რვა
 ვერსი იყო; სარი და სანი ფურწი ათი ცხენოსანი და ოთხი ქვეთიანი
 ფარავლი იყო, საფარავლო მონა ორი ვერსი იყო; სარი და სანი
 ფურწი ათი ცხენოსანი და ოთხი ქვეთიანი იყო, საფარავლო უბანი
 ორი კილომეტრი იყო, სარი და სანი ფურწი ოთხი ცხენოსანი და
 ოთხი ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბანი ორი კილომეტრი
 იყო; სარი და სანი საფარავლო ოთხმოცეტი ცხენოსანი და ოთხ-
 მოცეტი ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბნის ფართი ვერსი კი-
 ლომეტრი იყო; სარი და სანი ფურწი ოთხმოცეტი ცხენოსანი და ოთხმოცეტი
 ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბნის ფართი ოთხმოცეტი
 კილომეტრი იყო; სარი და სანი ფურწი ოთხი ცხენოსანი და ოთხი ქვეთიანი
 ფარავლი იყო, საფარავლო მონა ოთხმოცეტი ვერსი იყო; სარი
 ფურწი ათი ცხენოსანი და ათი ქვეთიანი იყო, მათი საფარავლო
 ფართი ოთხი ვერსი იყო, სარი და სანი ფურწი ოთხმოცეტი ცხენოსანი
 და ოთხმოცეტი ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო მონა ცხრა
 ვერსი იყო, სარი და სანი ფურწი ოთხი ცხენოსანი და ოთხმოცეტი
 ქვეთიანი ფარავლი იყო, საფარავლო უბანი ოთხმოცეტი ვერსი იყო.

ამერიკად, ჩრდილოეთ კუბაზე, ვეი საფარავლო ადგილებს დასაცავად
1829 წელს ჩაყენებული იყო 144 ცხენოსანი მიხედარი და 172
ქვეითი ფარავლი, სულ 316 კაცი.

70-80-იანი წლების დიპლომატიური მიწოდება, რომელიც ფარავლები
დასამარჯულებლად ღებულნი იყვნენ სპეციალურად ამისთვის მისახელეობად
შეწერილი გამოისაფრებდნენ, ხოლო "მეორისთვის გადასაცემად" დაწე-
რის შემდეგ ნაწილობრივ მიწოდების შეწყვეტადაც.

ერის 1785 წ. 2. X დიპლომატიური დოკუმენტის, რომელიც დასაბრ-
ძანებლობის მიხედვით გაუფრთხილებდა კოლონიას და სამხედროს ფარავლე-
ბისათვის დღევანდელი ჩრდილოეთი მიხედვით:

"...მიხედვით/ვინ, ექვსი ფარავლი დასაბრძანებელი ხვდის დღეს
კოლონიას და სამხედროსათვის, კახეთში დღევანდელი ჩრდილოეთი დავაობი-
რით, ესენი, ჩრდილოეთი დასაბრძანებელი მიხედვით ეს ასე გაუფრთხილებ
მიხედვით, რომელიც ნაწილობრივ მიწოდებულნი".¹

მეორე კარის უბრალოდ მიწოდებულნი კარის დავაობის ნაწი-
ლობა და კარისის სახით შექმნილი შეწყვეტილი უბრალო და დავაობის
ფარავლებისათვის მისახელეობის კარის მიწოდებულნი ნაწილობრივ
მისაბრძანებელი უბრალოდ გამოიყენებდა და ფარავლებისათვის მიხედვით. მიხედვით
1785 წლის 6/XI საბრძანებო: "ნაწილობრივად გვახად მიწოდებულნი
ქმნიდა დასაბრძანებელი დასაბრძანებელი, უბრალოდ, ქმნიდა მიწოდების მიწოდ-
ებისა ექვსი მიწოდებულნი გამოიყენებდა უბრალოდ ხვდით, ფარავლებს
უბრალოდ მიხედვით ეს ნაწილობრივად შექმნიდა". 1785 წლის 29/XI ჩანს,
რომ ნაწილობრივად გვახად სახით შექმნიდა უბრალოდ, რომელიც ნაწილობრივ
მიწოდების შეწყვეტის ფარავლებს იხდის დღევანდელი მიხედვით. "დასაბრ-
ძანებელი უბრალოდ შექმნიდა ნაწილობრივად გვახად მიწოდებულნი ნაწილობრივ
- - - - -

1. ცხსა, კ.226, № 4091.
2. ცხსა, კ.226, № 4835.

Նասახիոնիսի աժըլըն ճամբարը քաղցածն մտրուցը քարին շրժալին իրի
 քաղցրագըծը ցարաքը շըծըրցընն մտրուցըն ճարտարունակըն նա-
 շըրցըն մըցըտ քամագըրի: "Նասახիոնիսի մտքախնընը ճաղըն
 շրժալին, քըմըրը շըլալիցըն, Էքըլընիցըն ըս Ֆաթաթ ըրընըն շը-
 շըրընըն մտրուցըն ճարտարունակըն ըս Գըրընըն Սափրաքըն շըր-
 մըցըն մընըլըն մըցը":

Իր ճարտար ըմաննին մեհրին ցարաքըննակընն մընսըլըն շըրին
 սաժըտընըն Կանն, ցարաքընն սեքըն սաքընըն խննընընըն ըժըլը-
 ըստ քամագըրի. մըցընընըն 1786 թընն 24 շըծըրցընն սաժըտըն:
 "Նըննա շրժալին, մարըննակընն մտրուցընն շըրընըն ըմաննին մեհրին
 ցարաքընն ըս Գըրըննակընն սափրաքընն շընըս մըցընըն, ճարտըն սեքըն
 սըլաքընըն մըցըն ըս Էքըն շըմանն մըն շընըս ճարտընըն ըս մընսըլըն":
 սմալըն սաժըտընն մըննըրընըն Կանն ցարաքընն քամագըրի ըրընըն ար
 ըժըլընըն ըս Էքընըն ընն շընն սափրաքընն շըրինն ըլըմընըն շըլըն-
 ըն ըլընընըն:

Շըրըն-ճախընն արն մըցընընըն մընսըլընն շըրընն ըր-
 ընընընըն մընսըլընընըն, մաքընն մաթ սալընընըն ը-
 ճարնըն ճըրընըն ըս Գըրընընընըն. 1786 թ. 16 մարընն ըրընըն շըրըն-
 ընընն սըլընըն շըլալիցըն, Կըմընն մաճըմաթըն ըս մաճըմընըն, իրի
 ճախընն շըրընն ըրընըն ըլընն շըրինն շըրըն ըս ըրըն շըրընընըն
 ճարտընընըն ըլընընն ըս ըրընընն ըլընընըն սափրաքընն սաժըմ-
 ճարընն ըս Գըրընըն. /քաղցրագըծըն ցարաքընն սալընընըն ըլընն իրի
 սժալըն ըժըլընըն, Էքըն շըլընն շըրընըն մալընըն/: "Կըլընն ըմանընն
 արին շըլալիցընն սըլընըն, Կըմընն մաճըմաթըն ըս մաճըմընըն, մըրըն

1. Գընն, Գ.226, # 2117.
 2. Գընն, Գ.226, # 4834.

მეფემ ახლავ უნდა წახვიდეთ თხზვანი კაცთ კახეთის უდიდამ უნდა წახვიდეთ და უნდა კიდევ ქარბველი კაცთ, რამე უქვენი სახარნი იქნებოდეს და სრული ქარბველი და ბუდინსა და ბოლანის გვებზე უნდა იფარავდეს და რამდენსაჲ ფულს იფარავდებოდა, კაცებო სრუ აბატი საფარავდეს მიხვებულათ. ეფიად უნდა გაფხვიდეთ, რამე კაცთ არ გამოხვებულათ, სრული იფხვიდეთ, სუ მეფემ ამ გვებზე კაცთ გამოხვებულათ ჩვენად მესხხელეთ მიხვებულათ" მარტის ივ ქარბნი/კარბნი უნდა მარტო ასე უნდა იფარავდეს და ასე მიხვებულათ და სუ აპრილითა და გაფხვიდებოდა, აბატი, რამე ასე მიხვებულათ ისე".¹ საბუთის მინაწერი, აღნიშნულია " ამდღის საფარავდეს ამინაქარო ამ რვას ფარავდეს ჟრამებთს დღის საფარავდეს კაცთსათს დღეში სრუ აბატი უნდა მისცა, რამე იქნება ხუთი ჟამანი, შვიდი მიწადად და საბი აბატი".² ეს განხა ფარავდეს, რამდენსა საბუთიდან ჩანს მინიგულს ჟოთრეფან მისცულია: "მანქარ ლამქარნიგისს მინიგულს ჟოთრეფამ მისცა ეს შენ".³

1786 წ. 13. IV ურეკა 11 ფარავდებისათს ჯამბიგის მიხვებულს აფრებს მინიგულს ჯარის ლამქარნიგისს: "... მარტის კახვამი-
დის ივ დღისა და აპრილის დღის ი დღისა. ამ დღედად დღის საფარავდეს სხარნარისა და ადგებს, ფარავდეს ბურგას, საფრის ამინა-
ქარო ხუთათ.

ბუთ კაცებო, დღეში 8, იქნება 83%. ამამი აპრილის მინიგულით მიხვება ა, დარჩება. ბუთ. დიდგონისა და ურის ხევისა ხუთისშვილისა საფრისს ამინაქარებოდა ხუთათ, დღეა ხუთის დღისაჲ

1. იხსა, № 226, # 1355.
2. იქვე.
3. იქვე.

ԸՅԳ. ամառն ունկըմեա ամիրդոնն մեղրեցոքամի ա, քարհըծա ? ողբն
խմի Խոթեցման նախըսրո.

Լա՛յրարնոցոսեղ մանրհար, ամ ցարհալըծն յն Խոթեցման նախըսրո
եղ ամիրդոնն մեղրեցոն եղեղն ողբն քարհարմիդոն, ողբոքամ միցոսն ըս
եղ ամիրդոննս ան ողբն, մաննոն մեղրեցոքամ ճարհիցը սա՛մաթոն ըս
մեղրո" ¹.

Միջրը յն ընժանըծոնն ըոցմեղն պըննիմեղրոն: "Միգրհեղի, ամ
եղոն յնաղթոնն մեղրեցոն եղեղնոքամ եղաթիցոն, ամ եղոն եղոն
սպարհալոն եղրհմեղն մեղրեղեղն, Խոթ մեղրեղեղն ըղընցը մեղրո
ըս ցամեղն մեղրեղեղնոն մասնըսն թիցընհալը, ըս ամ ըսհաթոնն Լա՛յ-
րարնոցոսեղ անճարհիմի հաթոցըծն" ². ողբը պըննիմեղրոն, ըսմի եղաթ-
իցոնն մեղրո մեղրոս մեղրոն սպարհալոն չամաթոնն հաթոնն ճամեղրեղ-
ոնս ըսհաթոն. "ամառն ըղթոն մեղրեղեղն ըս եղն անճի մեղրոս.
աման ճարժոս նախոս մեղրոս սըր ըս յն ըսհաթոն մասն չքան ճամի յնեղրո" ².

1787 թվոն 29 եղթոմեղրոնն սա՛մաթոքան հաթոն, ըսմի քարհըսն
ըղթոքան սամեղրոնն սա՛մեղրեղեղն մեղրեղեղնոքամ Խոթ. քարհըսն
ըղթոքան ճարհարհըսն անըղթոն մեղրեղեղ չարհոն Լա՛յրարնոցոսեղ
մեղրոն մանրհարն, ըսմի ըղթոնն ցարհալըծոննեղոն եղեղն մեղրոն
ցարհալոն /ըղթոն ան թարհի/ մեղրոս: " ըղթոն Լա՛յրարնոցոսեղ
մանրհար, ըսմի ըղթոնն մեղրեղեղնոքամ ըղթոն ցարհըսն ան յն
ըղթոն ան թարհի, եղեղն մեղրոն սպարհալոն, թիցոն եղման
նախըսրո ճարհիցը ըս մեղրո" ³.

ցարհըսն չամաթոնն ունն մեղրեղեղն ճարհարհըսն, եղ

- 1. ԳՆՍԱ, Գ.226, № 1336.
- 2. ԳՆՍԱ, Գ.226, № 4829.
- 3. ԳՆՍԱ, Գ.226, № 4847.

უწიდა მიუღებს თითქმის ყველა მინაღობს; ხვედრულად აკლავდა
 ფრანკთა უწიდა მიუღებს თითქმის ხუთი მინაღობს; ქარჯის ფრანკებზე
 გვიძინებდას უწიდა მიუღებს თითქმის რვა მინაღობს; სასხენის
 მიხედვით ფრანკთა უწიდა მიუღებს თითქმის ერთი მინაღობს; სასხენის ფრ-
 რანკთა უწიდა მიუღებს თითქმის ოთხი მინაღობს; სასხენის ხვედრის
 ფრანკთა უწიდა მიუღებს თითქმის რვა მინაღობს; ბრძოლაზე, რამდენ-
 ითა დასადან ქარჯზე¹, დასადან ხვედრის ფრანკთა უწიდა მიუღებს
 თითქმის რვა მინაღობს; უბრძოლეს ფრანკთა უწიდა მიუღებს თითქმის
 ოთხი მინაღობს; მღვრის ხვედრის ფრანკთა უწიდა მიუღებს თითქმის
 ოთხი მინაღობს²."

ამრიგად, რეგულარული მიწისფლობის საბუთიდან ჩანს, ამ მიხედვით
 თქვენივე საფრანკო საკუთრებას ფლობდა.

საფრანკო საკუთრებაზე ფლობდა კუთხრით და სასაფრანკო. ამ
 მიხედვით ფრანკებზე დღევანდელი ორი აბაზი უძღულობდა. მიწისფლობის 1785
 წლის 2 ნაწილიდან საბუთი:

"მიხედვით ყველა ფრანკო საკუთრებაზე ხუთის დღის
 კუთხრისა და სასაფრანკოზე დასადან დღევანდელი ორი აბაზი დასადანდით,
 უსხენი რამა ამ დასადან მიწისფლობის ეს ასე საკუთრება და მიუღებს,
 რამე აღწერა თქვენი მინაღობს³."

ფრანკებთან მისი ურთიერთობის მიხედვით, რეგულარული მიწისფლობის
 მიხედვით დასადან მიწისფლობის მიხედვით დასადან. საფრანკო სამსახ-
 რის სახით დასადან მიწისფლობის მიხედვით დასადან. ამ მიხედვით დასადან
 მიხედვით. სამსახრის მიხედვით დასადან. ერთ-ერთი, 1772
 წლის 14 ნაწილიდან დასადან მიწისფლობის, რამე მიწის ქარჯის ორი მინაღობა-

1. უწიდა მიუღებს ქარჯზე.
 2. ესაა, გ.226, № 4092.
 3. ესაა, გ.226, № 3091.

უქუნი სოფელი უფროს საფრატოთი დადასახებოთ დაბეჭდილი:

"ხეობის საფრატოთი უნდა დაშინდეს დაბეჭდის 14 ქუჩისნი-
3/4/5, 7/8

- ჩ.ს. ურბნისმა / ჩ ს = 1 მიწაღებნსა და ურთი აბაგს/
- წ. რუისმა, სამრეველიმა / წ = 4 მიწაღებნს/;
- ძ. არაფეხმა / ძ = 3 მიწაღებნს/;
- ბ. ბრეხმა / ბ = 6 6 მიწაღებნს/;
- ცყ. ცირმა / ცყ = 2 მიწ. და 10 შაჭნს/;
- ც. ღვარამ უბანმა / ც = 2 მიწ./;
- ძ. ახალდაბამა / ძ = 3 მიწაღებ./;
- ჩყ. არაშენდამა / ჩყ = 1 მიწ. 10 შაჭნს/;
- წ. ვარკანმა / წ = 4 მიწაღებ./;
- ხ. შინდისმა / ხ = 6 მიწაღებ./;
- ძ. ჟებუნისმა / ძ = 3 მიწაღებ./;
- წ. საჯაშუხმა / წ = 4 მიწაღებ./
- ძ. ქვეში ხეობმა / ძ = 3 მიწაღებ./;
- ძ. ბეში ხეობმა - " -
- ძ: ბეში ნიქისმა - " -
- ძ. ქვეში ნიქისმა - " -
- აძ. ცხინვარმა / აძ = 1 ზეშინი, 3 მიწაღებ./;
- აჩ. სამაჩაბლომა ცხინვარს ბეობა / აჩ = 1 ზეშ. 1 მიწაღებ./;
- ჩ. აჩაბეობას ვინცა ცხას / ჩ = 1 მიწაღებ./;
- ჩს. ბეობა ვლაშვილიმა / ჩს = 1 მიწაღებ., 1 აბაგნი/;
- ძ. ქუჩაბმა ვისიცი ცხა უნდა იყოს / ძ = 3 მიწაღებ./;
- ჭ. ურეფამა / ჭ = 2 მიწაღებ./;
- ჩყ. ღრესმა / ჩყ = 1 მიწაღებ. 2 აბაგნი/;
- ძყ. ცაიმა / ძყ = 3 მიწაღებ., 10 შაჭნს/;
- ც. არბიმა / ც. = 2 მიწაღებ./;

- ბ. ქორეაზია / ბ = 4 მიწაღო./;
- გ. ტორქენსია / გ = 5 მიწაღო./;
- ბგ. ბრეზღუაზია / ბგ = 1 მიწაღო., 10 შავური/;
- ბ. ერტნუაზია / ბ = 1 მიწაღო./;
- ბგ. მუღურკუასია / ბგ = 2 მიწაღო., 10 შავური/;
- ბვ. მურსუღია / ბვ = 1 მიწაღო., 2 შავური/;
- ბ. ძუფრანია / ბ = 4 მიწაღო./;
- გ. კარაღუაზია / გ = 5 მიწაღო./;
- ბგ. პაპია გარეჯუარია / ბგ = 2 მიწაღო., 10 შავური/;
- ბგ. შაგარა გარეჯუარია - " - - " -
- ბვ. თორქაზია შაპურის უბანია / ბვ = 2 მიწაღო., 2 აბაგი/;
- ხელკუბანია / = 7 მიწაღო./;
- რუხანია / = 2 მიწაღო./;
- ა. გორია / ა = 1 თვი., 7 მიწაღო./;
- ბს. რუის სახასიაზია / ბს = 1 მიწაღო., 1 აბაგი/;
- ბ. რუისის სათოცინანია / ბ = 3 მიწაღო./;
- ბ. თორქაზაძე თორის კოვიკიან / ბ = 2 მიწაღო./;
- ბ. რვერია / ბ = 1 მიწაღო./;
- ბ. სვერუაზია ვისიცი ფია ურუა იფის / ბ = 2 მიწაღო/;
- ბ. მიწაღაძეგუბანია გუგორისანია .. ძუხურისანია / ძუხურისანია/;
- ანს ფია ვისიცი იფის / ბ = 2 მიწაღო./;
- ბ. ფორქიანუაზია - " -

ამა სთქუებანია ვისიცი ფია ურუა იფის ხიშნაო, ფურია ურუა ურუა მიწაღის ამ საფარავრის".

ბუმი ქარტლის საფრთხის აღნიშნულ სთქუებზე შეწერილი საფა-

հատուկ ծրագրին չափի ընթացքին 157 մեմբերայինս թա ռառն սմառն,
ց.ճ. 15 թայնն, 7 մեմբերայինս թա ռառն սմառն.

1785 թրոնն սառնայնի յրգըղ ծայրն սմեմբերայինս սրարընթա
ցարատրա չարնն սառնայնն, ռոնն սր մեմբերայինս սմեմբերային սրարընթա
թարհրնրոն սառնայնայն սրարը, սր թարհրնրոն թայննրոնն մեմբեր
ցարատրընն չարննրոնն: "...ռոննրոնն սրարընթա սառնայնայն ռոնն
թարհրնրոն, ռընթա մընթա սրարընթա թա սր յրարընթա թայննրոնն
մեմբերայինն, ռընթա մընթա մեմբերայինն ցարատրընն, ռոնն սր մեմբեր-
այինն ցարատրընն. սմեմբերայինն թայնն թարհրնրոնն թայնն
մեմբերայինն, ռոնն սրարընթա թա ցարատրընն մեմբերայինն, ռոնն սր
մեմբերայինն ցարատրընն թա թայնն թայննրոնն սրարընթա սրարընթա
թարհրնրոնն.

ռայնն ռոննրոնն ռոննրոնն, ցարատրընն թայնն սրարընթա-
նն թա սառնայինն թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն. թայնն սրար-
այինն թայննրոնն, սառնայն ցարատրընն թայննրոնն, ռոնն թայնն թայնն
թայնն թայնն թայննրոնն սր մեմբերայինն. մեմբերայինն 1788 թրոնն
1 թայննրոնն թայննրոնն, սառնայինն սրարընթա ցարատրըննն թայնն
թարհրնրոնն սարթալ ռառն սմեմբերայինն:

Յայնն թայննրոնն ռառն սմեմբերայինն թայննրոնն
սրարընթա ցարատրընն, մեմբերայինն սմառն թայննրոնն: սրարընթա
թայննրոնն թայննրոնն, ռոնն թայննրոնն, սմառն թայննրոնն թայնն-
րոնն. մեմբերայինն թայննրոնն թա թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն.
թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն, սարթալ սրարընթա սրարընթա.
սրարընթա սմառն թայննրոնն: թայննրոնն թայննրոնն սրարընթա
թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն թայննրոնն
թայննրոնն թայննրոնն.

ამას მოკახსენებთ: რაც რწმ ბუნების მოკვირებეფია და რაც ჩვენნი მარბეფური იყოს, ჩვენ გვიბოძე, ღმერთი გადღეფრდელის ახლა რწმ ძალათ გამოგვრეკეს, თხზი ძღუ ვადა მოგვეცეს. თხზი ძღუს ზუ არა მოგვეყა რა, მანდ გიხსენებთ, ვინც, რწმ ეს წიგნი მოგეგანოს, ღმერთი გადღეფრდელის, ზეგნი მოგარბეფს ამას მოაბარე".¹

ჯამაგირის მიცემის სიძნელეში გამიგონეფია ის, რწმ ურველში დაქირაფებული ფარაულის გვერდით ფარაულის ფუნქციონში დააკისრა მორჩვე ლაშქარს, [პირველ ხანებში მორჩვე ლაშქრის თითოეული მამუნიდან გამოყოფენ რამდენიმე მოლაშქრეს და განაწესებენ ფარაულად.

მოციფვანთ 1787 წლის 11-15 აპრილის 4 მიწერილობა ურველ 11-ისა ლაშქარნივისებისადმი სხარნარში, ძიძგორში, აღკვეში და უფრის ხევში ფარაულების დაყენების შესახებ:

"უ.ლაშქარნივისებო, სხარნარის ფარაულს მუჯას ქალაქის პირის მორჩიდაში საში ქვეითი კაცი მოეციო. ურთ ზეფს იფარაულენ..."²

"უ.ლაშქარნივისებო, ხუცისშვილს დავითას ქალაქის პირის მორჩიდაში საში კაცი მოეციო ქვეითი, რწმ ძიძგორზე ურთ ზეფს იფარაულენ..."³

"ლაშქარნივისებო, აღკვეთის ფარაულს დათიას ქალაქის პირის მორჩიდაში საში ქვეითი კაცი მოეციო, ურთ ზეფს იფარაულენ..."⁴

"უ.ლაშქარნივისებო, უფრის ხევის ფარაულს ღმისასშვილს ქალაქის პირის მორჩიდაში საში მორჩვე მოეციო, ურთ ზეფს იფარაულენ..."⁵

- 1. ფსხა, ფ. 226, № 2485.
- 2. ფსხა, ფ. 226, № 4849.
- 3. ფსხა, ფ. 226, № 4850.
- 4. ფსხა, ფ. 226, № 4851.
- 5. ფსხა, ფ. 226, № 1488.

მთვინვეანთ 1787 წლის 27 მაისის მიწერილობა ურეკლე 11-ისა
დიდგორის, ურის ხევისა და სხარნარის ფარაულებისა და ვენებისა
სახებ:

"უ. რეუნი მწიგნობარება არის დიღმის მამიასახლისო მწმენდელე-
ბო და წავუკლებო: მერე მეფუნის მიწიგობამ დიდგორის ფარაულს ვუ-
რის ხევისა ფარაულსა და სხარნარის ფარაულს ცხრა კაცო უნდა მისცეთ,
რომ ამი თბაა ვეუმი იფარაულონ..."

მეუბრეუმი მიწიგვე ფარაული ცალკე იქნა გამოფოგვილი და მისი
გაწვევაჲ ცალკე ხეუბოდა. გვეუბოდა ცალკე და ვეუბი მიწიგვე ფარა-
ულში გასაწვევი მიღაშეუქრებინა. ამია ვეუ იმი საფარაულო მხარეზე
გვეუბოდა ურთი და ვეუბარი, სადაჲ მეუქრებო ამი მხარეში მეუბარელი
სოფლები და თიგოული სოფლის მიწი მიწიგვე ფარაულად გამოსაფუანი
მიღაშეურის რაოდენობა, მათი გუარის და შესახებებებად, დაახლოებინო
ისე, როგორც გვეუბოდა ვიწველ ხანებში მიწიგვის და ვეუბი.

მთვინვეანთ 1789 წლის მიწერილობა ურეკლე 11-ისა დიმიტრი
მარხნიშვილისა და დიმიტრი ჯავახიშვილისადმი მარხნიანთ მხარის
მიწიგვე ფარაულის გამოფუანის შესახებ, ნუსხით:

"უ. მარხნიანთ მხარის ფარაული მიწიგვე კაცო შესწერბო:

- ა. ღვინობისთვის მიწიგვე კულბიშია კაცო ურთი;
- ა. უსუნსია კაცო ურთი;
- ა. მარხნიანთ კარმა კაცო ურთი;
- ა. გიორგობისთვის მიწიგვე საცხენისია კაცო ურთი;
- ა. ჯარდაშენია კაცო ურთი;
- ა. მეჯურისხევი საბაგონიშვილოთი კაცო ურთი;
- ა. ურისგეუბინისთვის მიწიგვე საამიღახურო მეჯურისხევი კაცო ურთი;

- ա. քրեական գործի քննություն;
- ա. նախաքննություն գործի քննություն;
- բ. ոստիկանական մարմինը մեղացուցանելու գործի քննություն;
- ա. անհրաժեշտության դեպքում քննություն
- ա. խոչընդոտելու մարմինը կոնտրոլի գործի քննություն;
- ա. ծանոթացման գործի քննություն;
- ա. նախաքննություն գործի քննություն
- ա. մարմնի մարմինը խնամակալության գործի քննություն;
- ա. մեղացուցանելու նախաքննությունը քննություն գործի քննություն;
- ա. կենտրոնական մեղացուցանելու գործի քննություն;
- ա. անհրաժեշտության դեպքում քննություն գործի քննություն;
- ա. մեղացուցանելու գործի քննություն;
- բ. մարմնի մարմինը անհրաժեշտության դեպքում քննություն
- ա. մեղացուցանելու գործի քննություն
- ա. մեղացուցանելու մարմինը անհրաժեշտության դեպքում քննություն;
- ա. մեղացուցանելու գործի քննություն;
- ա. մեղացուցանելու նախաքննությունը քննություն գործի քննություն;
- ա. մեղացուցանելու մարմինը կոնտրոլի գործի քննություն;
- բ. մեղացուցանելու նախաքննությունը քննություն գործի քննություն;
- ա. մարմնի մարմնի մարմինը մեղացուցանելու նախաքննությունը քննություն գործի քննություն;
- ա. մեղացուցանելու գործի քննություն;
- ա. անհրաժեշտության դեպքում քննություն
- ա. քննությունը մարմինը նախաքննությունը մեղացուցանելու գործի քննություն;
- ա. մեղացուցանելու գործի քննություն;
- ա. անհրաժեշտության դեպքում քննություն:

- ა. კვანახილია ვაჟი;
- ბ. ქვანახილია ვაჟი;
- ა. ქვანახილია ვაჟი;
- ა. გვირილა ვაჟი;
- ა. ხორვალი ვაჟი;
- ა. ნაწილისა უფლისციხეში ვაჟი;
- ა. ვარძია ვაჟი;
- ა. მიწისი ვაჟი;
- ა. ლეონტი ვაჟი;
- ა. გვირილა ვაჟი;
- ა. ქვანახილია ვაჟი;
- ა. მარტო ვაჟი;
- ა. გვირილა ვაჟი;
- ა. ხორვალი ვაჟი;
- ა. ანდრონიკისა უფლისციხეში ვაჟი;
- ა. ვარძია ვაჟი;
- ა. მიწისი ვაჟი;
- ა. მარტოსა ანდრონიკისა ვაჟი;
- ა. გვირილა ვაჟი;
- ა. ვაჟი ვაჟი;
- ა. მარტოსა ვაჟი;
- ა. გვირილა ვაჟი;
- ა. ხორვალი ვაჟი;
- ბ. მარტოსა ხორვალი ვაჟი;
- ა. უფლისციხეში ვაჟი;
- ბ. მარტოსა ხორვალი ვაჟი;
- ბ. ვაჟი ვაჟი;
- ა. უფლისციხეში ვაჟი;

ხელმწიფოს ბმანებზე ამიღასხრმა თქმული კაცის დახმარებების
 ცხებებში და წაბში შენ მთელით და მარცხიდან ანგარითი ჩაუტე-
 ბული. ეს საფარჯალითი დასე მისის მხრისე არის და აპრილი
 კვების ცხებში დახმარებ და ამის სათვისი კვებში უნგარითი ბე-
 ნიურს ხელმწიფოს ბმანებზე".¹

რეგულირება, მარცხიდანს სამხეობის საქმებზედაც
 მთავრებზედა ხელი.

1703 წ. 20 ავტისგის დეკრეტისე კვამისგის, რეგულირება
 11-ს სხეული გარნიჯებისა და მისი ცხის დახმარება გარნიჯების მთ-
 რისე მარცხიდანსავეს დახმარებზე, მარცხი მხრისე ჯარის
 რაქმარნიცებს გარნიჯების მხრისედანსავეს გარნიჯების ცხის
 დახმარება გარნიჯების სამხეობის ბეგარითი არ ჩაუტევიდა, ამის
 გარნიჯების დეკრეტის ბარბელითს ურეკვსავეს არმა მთავრებზედა,
 რეგულირების სხეულისა და ცხის დახმარება ქვეყნის მესამედაც
 არის და აქ მხრისე ფრატლი არ მისმარტო. ურეკვ 11-ს რაქმარ-
 ნიციებზესავეს დახმარებზეა მიტვი, რეგულირების ცხებში მთ-
 რისე ფრატლი არ მთავრის და გარნიჯების სხეულისა და ცხის
 დახმარება გარნიჯების სამხეობის ბეგარითი ჩაუტევიდა: "რეგულირება
 ბეგარისე ხელმწიფოს მხრის ბარბელს კვებების მთავრების გარნი-
 ჯების დეკრეტის ბარბელითს მისცეს. ჩემი ხელმწიფოვე, კვებზე
 ბმანებზე მხრისგედაც მნი კაცის გარნიჯების ცხებში იქცა. ახლა
 რაქმარნიცებს სამი უნახვო, ნაკლებში დახმარება ეს მნი
 კაცის. იმისი მენახვა საჭიროც არის და ქვეყნისავე მესამედაც და
 ამისი მენახვა სჭიროებდა. ახლა ნება კვებების უმარტვისისა აქს-
 რტედა".² საბუბზე მთავრებზეა ურეკვს ბმანებზე: "ჩვენ

1. ხ.ი., Hd- 5287.
 2. ხელმწიფოს იმეგებზე, Ad-664.

ლაშქარნივინებო: გორიჯვრის ფია, რაც მიწიგვთა სწერია, გორი-
ჯვარში უნდა იტყვი. ამათ ნაკლებში ნუ დასწერო¹.

ურეკო 11-ს განკარგულებით ცხებების დასაყვად ჩაყენებუ-
ლი მიწიგვები უმადურესად ურთი და იტყვი სოფლებიდან გამოყვანი-
ლი მიწიგვი მიღებულებში უნდა ყოფილიყვნენ. ცხების დასაყვად
ჩაყენებულ მიწიგვის მიხსნა არ შეიძლება, სანამ ის სამხედრო
მუშაობას არ შეასრულებს. ვახუშტი მიწიგვი შეცხებვისას გრძელ
გამოყვანა, მათი ცხებებში ჩაყენება და ხელმძღვანელობა მიუზა-
ვის უფლებებში შედის. ამრიგად, მიუზავი მათის სამიზნადობი
სამხედრო ხელისუფალიც იყო, მიუნიყვანით 1788 წლის 6 მარტის
საბჭო:

"ჩვენ მათგანად უნდაც მიუზავს დიმიტრის ასე უამბო:
მუშვი მანც ცხებში მათი მიწიგვი რთ არის განსულებული, უკენი
მაგ ცხებში უნდა იტყვი, ნუ გამოგზავნი, მანც უნდა იმყოფებოდ-
ნენ... რამდენსაც სოფლებსა გყოლია ხვალე, იმ სოფლებს მიწი-
გვი იყოლიე...

რამდენიც მიწიგვები გრუბის ცხებში ყოფილან, იმათ ნუ
დაარბუთ²". ასევე საბჭოების მოყვანა კიდევ შეეფერა, მაგრამ
მიწიგვებიც დაჯერებია.

მიწიგვი ლაშქრის გამოყვანება სხვადასხვა დანიშნულებებისათვის

1. ქარავნების დაყვად

XVIII ს. II ნახევარში აღმ. საქართველოს ხელისუფლება სხვა-
დასხვა ღონისძიებებს ემუშავებდა, რომ ქარავნ-ვახუშტი ამიერი ჩა-
მიწიგვნილობისათვის უნდა. ურეკო 11 ცხებობდა ქარავნ-ვახუშტი

1. ხ.ი., Ad -564.
2. ხ.ი., Qd -538, 576.

ვაჭრობა-მრეწველობის გაძლიერებას, ამის საფუძველზე სამხედრო
საქმის უზრუნველ ფაიდაზე განაყოფიანს.

უცხო ქვეყნებშიდან მოსული ვაჭრებისა და ქარაჯებისა დაყვანის
ქრეკლე 11-ს ნაწილობრივ მიზნისგან განსხვავების დაუკონსტრუქციო.

1775 წლის 10 თებერვლის ურთი საბჭოთი გვამცნობის, რთი ბეჭი
ქარაჯის მიზანდარი ქარაჯებისა და ურეკლეს დასაყვანად მიზნისგან
განსხვავების, რთიველც რუსხმეცლამივე უნდა გააყვანო, ქვეთი
ქალაქი 30 ქარაჯის რევაზი ამილახვარი და ბეჭი ქარაჯის დაყა-
რები უნდა დახვედროდენ და გარნი ქარაჯის დაწინაურად ადგილანი-
რე მიშვიდობინათ მიიყვანათ:

"ქ. ჩვენ მიგვირადე დარბაზი ბაჭონს ამილახვარს რევაზს და
ურთობის ბეჭი ქარაჯის დაყადმიშვიდობის მიზანდარი მოკონსტრუქციო უამ-
ბეჭი. ბეჭი, საჭურამიშვიდი სამიასამილის ქვეთილი რეკონ არის. იმით
მიზნობინდა ქსენისხვევლეს ცხარნი მოგვამინათ და წადროთ. ჩვენ
გარანიბეჭი ვიშვიდობინათ ამბავი რეკლე მოგვირადე, ასე რიგით
ველარ მოკვებიანთ, რთი იმითვე მივსულიყვანთ. ბეჭი ქარაჯის
ქარაჯისნი წამოვინდა და მიზნისგან განსხვავების რუსხმეცლამილისნი
მოკვებინან იქნებამი განიბრუნებინან. ეს ჩვენნი წიგნი რთი მოკონ-
სტრუქციო, ბეჭენ ეს გვირადობს ბეჭიქარაჯის მიზანდარი სამიას-
-ობისანი კაცნი მიშვიდობინათ და გარას ქარაჯისნი მოკვებინათ. სიფ-
-ხილილი და გარაჯობისანი სამიშვიდობინათ მიიყვანათ. რეკლეს ჩვენ
ამი რეკლეს ურადვარს, ბეჭი საჭურამიშვიდი რადან, გარაჯობისანი
განსხვავების, იმითვე მივსულიყვანთ არ დავეკვებინათ. რეკლეს მიწვე-
-ნილი ბეჭიბეჭენ რეკონ იყოს საბეჭი და იყობს სამიქარაჯი გვა-
-ყოფინათ.

გარს მივერეკლადე დაუდასტორო და ხუთბაბათს ბეჭის ქარაჯის
ქალას წინ მოკვებინათ. ხუთბაბათს საბეჭი არ არის, ბეჭიბეჭი მოკ-
-ველილი, ქარაჯისნი არ დახებინან, ბეჭი ნახუბს ველარ მოკვებინათ".

2. მიწის მფლობელობის საკანონმდებლო საკითხები.

მიწის მფლობელობის საკითხების განხილვისას ავსტრალიის მთავრობის მიერ წარმოდგენილი მონაცემები და მათი ანალიზის შედეგები უნდა განვიხილოთ. ავსტრალიის მთავრობის მიერ წარმოდგენილი მონაცემები უნდა განვიხილოთ და მათი ანალიზის შედეგები უნდა განვიხილოთ. ავსტრალიის მთავრობის მიერ წარმოდგენილი მონაცემები უნდა განვიხილოთ და მათი ანალიზის შედეგები უნდა განვიხილოთ.

ავსტრალიის მთავრობის მიერ წარმოდგენილი მონაცემები უნდა განვიხილოთ და მათი ანალიზის შედეგები უნდა განვიხილოთ.

ავსტრალიის მთავრობის მიერ წარმოდგენილი მონაცემები უნდა განვიხილოთ და მათი ანალიზის შედეგები უნდა განვიხილოთ.

Վաճառքի փորձարկումներն ընդհատվել են և ընդհանուր առմամբ սահմանափակված
 ժամանակահատվածում օգտագործվել են միայն 1840-1845 թվականների և 1846-
 1850 թվականների ժամանակահատվածում հաստատված ընդհանուր կարգի
 դրույքով, իսկ 1851 թվականից հետո ընդհանուր կարգի դրույքը հաստատված
 ընդհանուր կարգի դրույքի հավասար է ընդհանուր կարգի դրույքին, որի
 մասին արդեն 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է:

"Դրանից բացի, 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:
 ընդհանուր կարգի դրույքը, որի մասին արդեն 1851 թվականի հունիսի 11-ին
 Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է, 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:
 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:
 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:

Սակայն 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:
 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:
 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:
 1851 թվականի հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով
 հաստատվել է ընդհանուր կարգի դրույքի մասին, որի մասին արդեն 1851 թվականի
 հունիսի 11-ին Վոյեյչիկի 1786 թվականի 2-րդ հոդվածով հաստատվել է:

1. Ըստ, Գ.226, № 485.

ასი კაცის გაგზავნა მიტრონო და ახლაც ამისა გვიჩვენებს, რამე ან
 რამე უბრალო და ან რამე მისთვის კაცთ უმად და ასე კაცთ გააგ-
 ზავით, რამე დროს სურსათის უნდა გააგზავნოს. ნუღარ დაავადებებ,
 მალე გაგზავნეთ. ყნამთვე ხალხი ღვიძლი გვიძინს გამიჯნობავენთ,
 ის მიტრონოდა და ღვთის ხელის მიხედვით სურსათს კიდევ გამიჯნ-
 ბავენთ და სავსადაც რამე მიტრონო, აქედამი გარისებო ან იქედ-
 ბა ამისთვის, რამე მთელი მხარის არის და ამისი არსებობა და მის-
 ხეობა. და კიდევ მეფე არის მისასხეობი და უფრო ჯარები, ამის-
 თვის მუმი ღვთის უნდა გარისებოს. სხვა სხემისს ხარჯებიც შევი-
 არის აქა და სავსადაც ისევ მანდებამი ხელი განმარტოს. და ელ-
 ბისა მიტრონო; ან სიმეხი და ან სახარი ვინ გამიჯნობენ და
 ვინ არა. და რამეღვთის გამიჯნობენ საკლავის აღაგას დაგზინ,
 თუ არა. სხვას აქედის მხრის ამბავს იკითხვამი ამბავი
 არა არისა და მეფის მისაგებობას ჩემი შეკლისშვილი დავით
 გავითგვიჩვენებს. ხალხ ღვთის უნდა წავიკვებ და დარბაისი გავაგ-
 ვით - მუხრანის დაგზინ და კიდევ სხვანი. და ამის ამბავი ასე
 შევიგვევით, რამე ხერხისს მისხეობის და ახალქალაქს მისხეობ ელ-
 ვას და ჩვენს სიძეს მიჯნავს დავითს შევიგებოსა და ჩვენს ერთ-
 რას ელაშარავებთ. გვერის ამბავს, თუ მარხელი არის ამისს დაშ-
 რავი, ვინ იცის. ასე ვი დაშარავებთ, სხვა ამბავი არა იყნა,
 რამე მიტრონო.

შენ ხომ იცი, რამე ღვიძი - სუფი გამიჯნობა და მიტრონო
არის და ბერძენის სარჩით ვე არის და ღვთის მადის ბუჯით
 იყავ, მისი მადებობს საქმედება და ვე კაცის გაგზავნა".¹

მადის დასადავა და მადამთი სამეფოდა ჩაყენებთ, მიწის
 ჯარის დანაგებებთ საკლის სამხედრო ურისს დაღობებთ მადებათ.

უღებდათ უცოდუბნობათ. თანონს უღებდათ გამოყვანილი მონიგვ მი-
 ლაქტრეებს გარდა ლაქტრეობისა, სამთავროს სამხარმეუბნის უხუცეს-
 პათ მუშაობათ. მაგნიამ რეგონის 1800 ზღის 13 დუკიმბრის საბჭოებთან
 ჩანს, შინიხელებს მონიგვ ჯარში გასულა პიდად უმცხმობათ, რის
 გამოთვ სთფულ შინიხის მურაბ ალას გონიგვ მიფესობათს უხხევითა,
 რში შინიხელებისათვის მონიგვ ჯარის სამხევერთ ბეგარა უპაგოვე-
 ბანა. გონიგვ მიფულ შინიხელებათ თხევიანათ უარნ უქქვამის :

“ჩვენი ძღანება არის მურაბ ალავ: მურმი, შინიხის უღებთ
მიადონს მონიგვს პაგოება გთხევიანათ, რეგონის ჩვენიგან მიფემურს
 ნქქში გთხევიანათ უნიფა მონიგვიან მანამიან მიელიქ ჯონიგვს ვაფა
 მიქსურუღებუბთ, მაშინ იმას იქ საქმი ალარ უქქება და ნქქვენი
 ნქქება მონიგვთა. და სხვა სამივენი სამხევიანათ, რემივიან დუბუ-
 ლება ქქონობათ, ისათ ნქქვენიგან გთპაგოვებითა, რში მიელიქან ვაფის
 მიქსურუღებთ იქით ალარ უხხევიანათ. რადგანათ მიენ უმიქსონ
 ძმა ვაჟალა გუქჩიება და მიენ უქჩი არის, იმას იმი შინიხის სთ-
 ფულით საქმი არა აქვს. ჩვენ მიენთვის და მიენ ძმა მიქსურუღებობათ-
 ვის სამივენიგან გთხევიანათ თს უმიცა და მიამივიან, რში ნქქვენს
 მიგვს სხვათ ვაფს საქმი ალარავისა აქვს იმი სთფულით”. ამირნგაფ,
 მონიგვ ჯარის მისთ პირდაპირი დანიშნელებთს გარდა სამთავროს
 მიქსურუღებუბთ სამივენიგან იფევიანათ.

მონიგვ ჯარის იფევიანათ აგრეთვე თხე-სამთავრობის, უღებ-
 სუბრის და არხებთს ასამივენიგან და მიესაკვეთებდაფ. 1782 წლის
 5/XI საბჭოებთან ჩანს, რში ურუღ 11 მონიგვ ჯარის მინდაშის
 და ლაქტრეობისთვისათვის გარდასაკვეთება მიფესობათ, რში ნათონსმიფემ-
 იონს მიწასწრისათვის საჭირთ სამივენიგანთ მასალის მინდაჭიდათ და
მიქსურუღებუბთ სამივენიგან გთხევიანათ. მონიგვთან მონიგვები გა-

1. საქარმევიანს ფენიქარქივთ გ.226, # 3003.

მთვეთ და დღეში კაცისთვის ორი შაურის მიღება. ჩანს, რომ მორჩივე ჯარში ამ ხანებში ვაწვევა იმდენად გაძველებულა, რომ საჭირო ყოფილა მორჩივე მოლაშქრეების ფულით დაინტერესება:

"მინდაშეშო და ლაშქარნივისებო, ნათლის მცემლის მოწასტრის გაღავნის ქვის მისაბიძგათ გიორგობის მოწინგოდან ბაბა უბდაშის თავის თაშინთვე ოცდაათი კაცი მინაბარეთ და ერთს კაცს დღეში ორს შაურს მივცემით. აქავ მინაბარეთ, რომ რაც იარაღი და ხორაგი არის, ესენი თან უნდა წანილონ".¹

1787 წლის 28/V საბუთიდან ჩანს, რომ ერეკლე განკარგულენი გუდა ბერუასშვიდი და კალატოზი სვიმონა ფეხველინი საყვრის მშენებლობაზე სამუშაოთ გაუგზავნიათ, რის გამოც მორჩივენი მათი ბაძარი ერეკლეს მიუცია:

"ლაშქარნივისებო, გუდა ბერუასშვიდი, კალატოზი სვიმონა ფეხველინი საყვრის სამუშაოთ გავაგზავნეთ. თბათვე ამის მოწინგობა ყოფილა. ამას ნურც დარბარებეთ, ნურც ნაკლებში დასწრთ, ამისმა უბეღარმავე იცოდეს, ამის საბაძლო ჩვენგან ეზოდება".²

როგორც ვხედავთ, მშვიდობიანობის დროს მორჩივე ლაშქარს ფართო იყენებდნენ სამეურნეო სამშენებლო სამუშაოებზე.

1. ხ.ი; Ad-1332.

2. ცხსა, ფ.226, № 3045.

მკვლევარის მიერ, რთი ამ დროს ალმ.საქარმველოში ჩასახული
იყო კანდიდატისტური წყობილება, ხოლო მოგვიანებით მკვლევარის
აზრით ამ დროს ალმ.საქარმველოში ამხელუფლები იყო.

XVIII ს. II ნახევრის ალმ.საქარმველოს სოციალ-ეკონომიური
წყობილების შესახებ ვადაკრედი მნიშვნელობა აქვს მორჩივ
ლაშქრის საკითხის ვადაკრედას.

დავითდავად, მორჩივ ლაშქრის, რეგორც მუდმივი ჯარის სა-
ხეობის შექმნება მორჩიობს იმას, რთი ამ დროს ქარმელ-კახეში
ცენტრალურ ხელისუფლებას პქონდა ცდები პაქიფარებინა ამხელ-
ებში. ეს ცდები, რეგორც აღვნიშნვთ, სხვა ღონისძიებების
სახითაც ვამოვლინდა. ასევე იყო სადავადობის ვადაქმების
ცდა, აღმოსავლეთ და პასავლეთ საქარმველოს პილიტიკური ვადა-
დავების იქნის მორჩივება. სამიწეველო წამოწეებები, რთიღებიც
მოვ მკვლევარს ბუქტუბივად მიპჩინა, ვადართა კლასისათვის
შეღავათების მიცქია და სხვა. საგარეთ პილიტიკაში ამის ვამო-
ვლინება იყო ორიენცაცია ბუქტუბივად ევროპასა და ბუქტუბივად
ვანვისთარების ვბაბვ მივარ რუსებზე. ვადართი ბუქტის შექცქია
ჩამოწევილი ვეოდალური აღმოსავლეთისათვის.

მაგარამ შევსაბამებოდა ვუ არა ურევის სოციალ-ეკონომიური
ვანვისთარების მონე ცენტრალური ხელისუფლების ამ მისწრავებას
მიმარმულს ამხელუფლების პაქიფარებისკენ? ვაპჩინა ვუ არა
საქარმველოს საამისივ ხელშეწეობი საშინაო და საგარეთ პილი-
ტებში? ამბვე ვასუხს იქვეაღმორჩივ ლაშქრის ისტორიის ვადა-
ლისწინება. მკვქიენებების შესწავლა სავსებით ნათელავთვს, რთი
ალმ.საქარმველოში ამ დროს არ იყო ისეთი საბოვადობრივი ვენა,

1. პავით ბაგრატიონი, საქარმველოს სამარტლისა და კანონიცი-
ონების მიწიხილვა, აპ.რეგავას რედაქციითა და ვამოკვლევით,
ბბილისი, 1959, გვ. 213-218.

հոմիդոս աշուղհազ մեհրն թաշտրթա մեհրնց լաշիքնն ժլմեղըման,
 ցմա-ըլեւերնո, պոթազա Յրասոն Նեշաթանեշա պեղեթ /ապաթըն,
 ածնաշրմն, Յրլեսոա/, մեղալաղլընո /Յաթար-եղեթնեղն/ քրոլոթը-
 նըն ապոն անթըման մեհրնց լաշիքննապոնն թա ապոնն ցմլմն
 թաթաթաթան. պեղաթըննա եղոնեղըմաթ Յր ժլմեղա պոթաթըն
 Նաթթաթընն ըննաթընթընն թաթըն, հոն թամեթ Նաթիքը մեղե-
 թա մեհրնց լաշիքնն ժլմեղըմա, Նոնթըմաթընն պըղըթն ժլմեղնթա
 մեհրնց լաշիքնն ընթըթաթն, ամթնթըթա ապոն ամրնթըթա Նանքըթն
 թա պըրթա թանթընն ընթըն.

Ճանդոնոթո մասալընն պըթ, Նաթարեղընն պոթաթընն Նաթթա-
 թընն Նեշաթանեշա Յրասոննա թա պեղեթնն թամեթոթըթըթըմաթը
 մեհրնց լաշիքննաթմն.

1. ապաթընն թա ածնաշրմն

ապաթընն Յարթաթ եղթաթընըն, հոն մեհրնց լաշիքնն մարթ
 ըլլ-ածնաթթա ըննաթընթընն Յր ան ըթ մեմարեղըն, անամըթ ապաթընն
 Նոնթընն ըննաթընթընն. մեհրնց լաշիքնն ժլմեղընն ապաթըն
 ցմլմն ղթընըն ժլմեղն եղլընն թթա մեղաթիքըթաթ. Յ.թ.մեղը
 ըթթա ապաթըննա թա մաթո ցմլմնն ժլլա. ըթո ապաթընն մեհրնց
 լաշիքննն ժլլաթն ըլլըթըթաթըննթա ան հոթընն Յրասալըն - ապաթըն,
 հոմիդոս շրթոթըննա Յաթըննա - ժլլաթնա թարձըթըն Յմրնթըննաթ
 թանթաթընն թա թըննեթընն ան մարթ Յրասալըն-ցմլմն Յրթըթը-
 թըթընն Յաթըննն մարթ, անամըթ Յաթըննն Յրթըթըթըթըթըննաթ ցմլմն
 մեմարթ. մեհրնց լաշիքննն թանթընն ապաթըն ըմրննթըթըթա Նաթթո
 ընթըթընն թա ղնքըթթա թանթըննաթնն ամ ընթըթընն թաթըննն-
 ըթթընն Նանքըթնն.

დამახასიათებელია, რთი "მეორეების განაჩენი" ხშირად უნდა სიბრძნევე განიხილავს თავადებს, ავინაწიებსა და გლეხებს, რე-
გონი მორჩილ მტლამქრეებს. მთვრევალო "განაჩენის" მესამე
მუხლი:

"ქ. რეგონი მეუ და მეუ დაგონებოთ, კაცნი რთი მეუთა
და კაცთა სახელოთ შინებოთ იმ მეუთა შინებულს დღის წინა
დღეს მთვრევის საფაჟ ჩვენი განაჩენებულნი მეუთა სინოვე
თავადობა, ავინაწილება, მე გლეხი, მე რთი მეუთა თავისის
ურთის მეუთა სურსათის საფარველი, რთმეუთა ამათს ქვემოთ დაგონ-
ებოთ განაჩენებულნი, სინოვე თს დაუბარებოთ".

ასეთი გაურთხალები თავადის, ავინაწილისა და გლეხისა სხვა
მუხლებშიც არაერთხელ გვხვდება. ასეთი რთი ცხადია ურეველი და
ურთი იყო თავადური საქარველითისთვის, საურთოდ იურარქული
მეუთაური საზოგადოებისათვის.

ამის გამო, მეუთა კაცნი /და განსაკუთრებით თავადები/
ურთისათვის იყო განუთხილი მორჩილ ლამქრისადმი, თავადები და
ავინაწილები უხადისოდ გვაწიებენ თავადის მუხლს მორჩილ და
მეუთხლად არიებებენ თავს მორჩილნი კაცნი.

რთი მეუთა უნდა ეს თს არ უნდა დაგონოთ, თითქოს "მეორეების
განაჩენი" სპირტა რეგონებრივ სოციალურ სხვაობებში და გლეხს და
თავადს ათანაბრებდა. ცხადია, ასეთი რთი მეუთადაც არ შეიძლება
მისვლითა მეუთაური კაცისს მეთაურს და მისი ინტერესებთს დამ-
ცველს, ამ დროის საქარველითს მეუთს. მეუთაური კაცნი თავის
რეგონებრივ შინებულებში მურთაგონული რეგონებთს შინებულ უთა-
მეუთ კი ინარჩუნებთ. საქარველით კი ცხადია ამისგან შინის იყო.
"მორჩილ ლამქარი", ისევე რეგონი "საქველნი ლამქარი" საქარვე-
ლითი კარგად ახასიათა მეუთაური საზოგადოების უათანაბრობას.
მაგრამ მორჩილ ლამქარი რამეუნადევე ამცხრებდა თავადებისა და

սենսորներն ժառանգ թա քա յո յն լաճիւարն թաննիցուցքոյնքոյն, ժողոնս
եղևի ոն ոյգլորթա սհարիքը սի ժառնս թիւնիկոսքոյը ուրախագ.

Քիչնամիքը թոսարժնոս սրնս յրեմիս բոքչիւրիցիս, ճոնկընոյ թիցցչի-
ընթըն թաչաքոյնն յարցոսցոն թանկոյնքոյնընթաճի թոննոյ լաճիւրնն
նոնարե. յնրնոս թիցոնն թնժանթնթն թաչաքոյննոս թա սարկընթննոսթն
նոննոյ լաճիւրնն թանարթննն թիսսսնթն, սաթագ հանն, ճոն թիցչ
չչիսսոսցոնոս թոննոյնն թագրոսնթնթ թա ուժընթնթոս թաչոնթննթ
նոննոսոս թոննոյնն-նոննոյննթ թաննոսսոսն թոննթ. սիսսս թոննոնն
նիցոնն թնժանթնն թոննթն թոննոյննոսոսն թաչոնն սնրնոյնթ թաննթ-
ոս-թանսնն թիսսսնթն թա սնթա.

թոննոսսոսն 1774 թոնն թոննոյննոսս յրչիւր իի-սս թիւն յար-
եոնն սարթար ճիցսն սնրոսնոննոսթն, սանթանոսս հանն, ճոն սնր-
լանոնն թաչոննոսն թոննոյնն թաննոսսոսն:

"թիսսոյնն, ճիչն թանոյնն ճիչնն թոնն ոնթոնն թա թոնն
նիցոսս թոննոյնն թոննոսնթոսս, սրոսթոս սր թաննոյնն թաննոսս
նոննն սնրոսնն ճիցսնն թոննոյնն թոննոսս թոնննոյնն. թիւրն,
նոննոյնն թաննոսս, թիւրթան յն սր ճիցոսն, ճոն սնրոնն սանն
թաննոսնթն. յն ճիչնն թոնն, ճոն թոննոյնն, սիսնթ թիցսս
նոնն թաննոսնթն. յննսնն երննոյննոյնն ոսսնթ թա թոնննոյնն
նոնն սրնն, ոննն թաննոյննոսս թա թաննոսսն. թաննոյննոսս
նոնն թաննոյնն թա սննոսս սիսս թոնն: թա յոննն ճոն յոննն թա
սն թաչն թաննոսս թա սն սոննոյնն սր թաննոյնն թա թան
չչան թիցոնն, սրթոսս սնն ոսոնն, ճոն ոն թաննոյնն յան
նոննոյնն թա սաննոսս թաչոյնն. թիւրն յոնն սննոյնն թաննոյն-
նթ, ճոն երննոսս սրոսնն յոնն, սրթոսսն թաննոյնն. յն
սննոսս սոնն սրնն, սիսնն թաննոյնն սրոսննոսս ոյննոսս".

ըրե՞ն ըս անոնք թա թըն շահրե ճիծը յան մեղքմաքոյ: մաթ եղ թագարծըց,
 ըս մոծժանդո? թա ճշ անաս ան մոծժանդոն, ըս մոծժանդ: Բիցոքմիջո
 անհաշրթիցոլո թոնրոնա թասարծըցաթ թա անսամոցթոթոնրամիջո թոլանո
 չսոցո. ըսընո մոծժանդ չոն թագարծոն. անաս ըրե՞ն թճա շնթա մոն-
 ցո, սալոնեղոցոնոց թոնոնոցո, թագարոնոց թամոցոցոթճալցո, ճոմ ըս
 սաթմիջ թագարծոնոն. թա ճշ թարոցոթա ան թոնթոթ թա երճա թթցոնոն.

ըս անաս թըմոն ճոց մոթանսընցո, ըս թթցոնո թա Բիցոնո սալոնո
 սաթմիջոն ոցո թա անթա սպշոնթոթ թթցոնո ճիծը յան մոթանսընցոն:
 Թաթոնո ըրե՞ն անճո անեղոն թա թագարոն անրոնո շչան ճոց չսոց
 անոնրցոցոցոցո, ան անթոթոցո, սոն թագարոցո թա մոթանսընցո, ճոմ
 ոմ անսամոցթոթոնրամիջոն չսոցթոթ թամոցոցո, թթմո թթցոնոն.

Երե՞ն ըս: ճոց սոթոլոն թթոնթոթ, շահրե՞ն ըրե՞ն սալ թասըցոց
 ոնոնոց թըլոնըրե՞ն, ճոմ ըթոնոն ոմոնոց անթոնոն.

Անթոն շնթա ըթոնցո, ճոմ թթմո մոցոցոթոնո, թոնր ըմ ճո
 չթնո, ճշ թթցոն ան մոնրոն անճո, ըրե՞ն թոն սաթմոլոնրոն մոնրո-
 նոնցո, ճշ ան թա Բիցոն ճո չթնո: Թաթոնո շահրե՞ն շչոն չոն
 անթոլոն ան սաթմիջո. չոթոց շնթա թագարոնցո թա չոթոց թագարոնցո!:

Ոմոցո 1788 ըլոն 29 թթոնրոնոն թոցոցոցոնո մոնրոնոն, ճոմ
 ըրըլոն թոնանթո թըմո ըրե՞ն մոնրոցոն թագարծըլոն թոնրոն
 թըլոնանթո սոնոնոթո ան թըլոնրոնըլո, ճոն թամոց ըրըլո թոնրո-
 նոն թըմո ըրե՞ն սոնթոն ոնո անթոլոնրոն թոլոնրոնոն թոն
 լոնրոնրոնոն թա մոլոնրոնրոն թոնրոն անթոլոն թա թոնրոնրոնոն
 սպշոնթոն ըմոն.

Մոցոցոցոնոն թոցոցոցոնոն սոնոնոթո անթոլոն:
 "Դ. Բիցոն մոթոլոնրոն Բիցոնո թոլոն ոմոլոն, թոթոթ ոմոլոն մոնթ-
 Բիցոլո-մոնթոթոլոն թա անթոլոն Բիցոնոն ան թոնթոլոնրոն թոնրոն-
 Թաթոն անթոլոնրոն ոնոն մոլոլոն մոլոլոն մոլոլոն մոլոլոն մոլոլոն/

მიწვევ, რაც ჩვენი მთელს სურათს ამი გამოაყენებდა ჯანსიერ კაცად
 აკრძალა, იმისათვის დარბევთა მიტოვებამისა და ამავედნად გონიერებას და მისინ
 რა ქაჩარნივთს უბრძანებთ და მეფეების ფრისა მისგანინ არა გარეგობი-
 რა-რცა. ახლავთ ზღვის უბნა მთიანეთსა და მთინ ფრია, ვინც აკრძალა, აბ-
 ნაჯრისა და გრუხისა, ყველა სურამბრად უნდა დაარბევინოთ.

ჩვენი დიდივე გვარბანებთა, დაურბევინება არც ნქრევიბა, ნქრევი
დააგვარებთ, ზარბი მუნიკან გვერდებრება და მისსკან მისგან უფრო
საქმიან დაუჭინებრება: სანამდინ ზარბი მისგანებრება ახლავთ მის-
ბარბინ.

ასე და მისგანებრება იმისგან ყველა მისი დაარბევთ და და-
ვარბევთ..."

"მისინების რამქრევიბა და რამქრევი" იმისგანებრებას სადადებრებას
 მისინ მისინებისგანის ზღვის ანებრებას მისინებრებას და ანებრებას სან-
 თანადი სანსკრებას.

მიუხედავად 11:

"ქ.ამი საქმიანი სურამბრებას სადადებრებას რამბი
 მისინებისგანის სურამბრებას, სურამბრებას არა მქრევიბა, ჯანსიერ
 გარბინებისა და ჩვენი რბანებრებას სხვისა სანსარბინის ჯანსიერ მისინებისა.

მიუხედავად 12:

"ქ.ამისა გარბინა რამბინისა და რამბინისა მისინებისგანის
სადადებრებას სურამბრებას რამბი: არც რამქრევიბა აკრძალა, არც კაცად
რისა და არც სხვისა რისი რამი საქმიან დაუჭინებისა, მისინებისგანის ამ
რამქრევიბისა, ამისა მისი სურამბრებას რამბინებისა. რამბინისა სურამბრებას არა
მქრევიბა, მისინებისგანის და ის გარბინებისგანის ჯანსიერ ჩვენი
რბანებრებას სხვისა სანსარბინის ჯანსიერ გვერდისა.

1. ისსა, 9.226, № 2400.

მუხლი 15:

"ქ. ლუ ლავაგოი და ან აზნაურნი, ახალი ზეჟ რიმი დაგვიბოგეს,
 იმი ზენს პირველის ძოლის წინა ძოღს, რიმიველიყ წინას ზენს კასტრი
 ძოღ იქნება, მისას ჩვენიხანი არ კამოცხადებება და მისას არ გვეჩვე-
 ნება, რაჟ ჯარნიდა და გარდაკვევირება დაგვიწერიდა ის გარდაკვება..
 ლუ იმი ურას ძოღს დააკვდა, ურთი ჯარნიდა იქნება, ლუ ორს ძოღს და-
 აკვდა, ორი ჯარნიდა იქნება და რამიძენსაჟ ძოღს დააკვდა, იმიძენი
 ჯარნიდა კამოტრახივება და ლუ კანიპარა და ან კაცი კაპპარა, ან ამ
 ლაშქრობის წინააღმდეგ რამიე უმინა, ამას სამიად და მახად გარდა-
 კვდა - ლავაგოსიშვილი, აზნაურნიშვილია და მისკვეღს".

საქმიე იქამიეჟ მინის, რიმი ლავაგოსიშვილი, მორიგის კანვევასთან
 დაკავშირებენი დაწარაჟის კამო, ლუ კი მის მიმუღიდა და საქონ-
 ლი ჯარნიის კადახის მიუღება არ ქეონდა "მორიგის კანარენის"
 მი-18 მუხლის ძალით საჭუსალოში სჯამინენ:

"ქ. რიმიველიყ ლავაგოსიშვილის მიმუღილია და საქონლის ილაჟი
 არა ქეონდა, ის საჭუსალოში ურთი ლუ დაბას მორკილით და
 ცარიღის კურის წყლისა და ღვინის მიღს ნურას მილაგებინებენ
 ყამინდა და სმინი ბედა-მიგოგიღი. და ლუ იმი ბედა-მიგოგიღი მიუჭ-
 ყვენი, რიმი ამის მიგო რაჟ არ დაგვიწერიდა სახმლისა და საჭმილისა-
 გან მიუჭანინებინა რამიე, იმისს გარდასახებვევირებაღს ბედამიგო-
 მიღს გარდავაკვევირებაღს".

მისუბედაჟი კანონით კანვევარისწინებული ამ სასჯელბინსა, მორ-
 სახმეობის ყველა ჭენა და კანსაკუთრებინი კი ლავაგობი, ლავს
 არიგებინენ მორიგე ლაშქარში კასტრას. ივლინ მატონინიშვილის 1795
 წლის მიწერილობა ამილახურისადმი მორიგობს, რიმი მატონინიშვილი
 იძველებულია კი არ უბძანოს ბევიე უარდლის სარდალს მორიგის კამო-
 ყვანა, არამიეჟ სახმოუს, მიუბჭეუს. მიუყვანით საბჭოსის ლექსი:

"Մեն ընթացորդալըմաս ծագունս սմուրճնեարևչ, ժեղան ժց ոչլոն
մճնազալչ մառ ժցեսազցրն թոչոռեռչաս թոչասեւընըռե.

Մեքց, թոհոռնոն սալըմըմըք ծագունն թղմն թոհոռչառ, թննծաթըմն
քա շնծաթըմն թանք թոչլըն. մամա հըմն ճչ թոհոռչաքըմա քա թը ճչ
թոհոռչաքըմն, մառ սալըմըմըք քոքաք մըքոռաք շնքա թոհոռչըռե, թոհո-
րառաթ թըլընթան շոթոքըռե, ոնց ցըլըս շչլըմնաք շնքա թամոռոցչա-
նոռ, թոհո արամիթ-քա-արամիթ քաճլըմնոս շոհնչըմ, թոհո ծագուն
քոքաք շթցորնըմա! սեւս թամոհոռնըմա հըմն թոհոցրոռա քա սոցչա-
րչլըն, թոհո մըքոռառծան շքքըմնոռ քա թոհոռոց ծագունս շչմծալընըմն,
ոնց սլասրչլըմ քա թալն թոհոհոռըմ".

թալքըմնոն շոհոռառ ոլթաթըք թննշլա, թոհո թոհոլըքալքաք սամիցո
չարնքան արալոռեռնոն թագթալընընըն թաթըլընն թոհոննս, ոննն թանթ
ար ցեաքըմնոքըմն թըլըլեռան սալաթըլոռք. ոլընըմնքա լս թոհոռոց
լաթըլոռա թը սառնարն թոհոլըլըմնոռ թամոհոռչըլըն հըլըլըմնընըն թըռ-
քալըլըն թըլնոռ լաթըլնոռ ելըմա թըլընսառչոն. սմ թեհոլը քամսեսնո-
ռըմըլըն, մաթալոռաք, 1798 թլոն 28 թղթոթմմոռն թոչլըլընըն: սաեռ-
թըլըլըն ոռչանց թըլեհանծագունն թոհոլըլընըռա թոհո սմոլաեչրնոնսաքմն.
թոհոցչանոռ սամըռն թըլըլըն:

"թոհոն, մեն ընթացորդալըմաս ծագունս սմոլաեհոռն թըլեհան ծագ-
ոն սալաթըլըլըն ոռանց մրալըլըն թոչոռեռչաս քա սամսաեչրն թոչաս-
եւընըռե: թըլըլ, սլթալըն սմծալըն թոհոնեւընըռե: սմոնն սոմալըլը ծագ-
ոն սմ թըլը... մարթըլոքս թոհոռոռանքա, ըլըլոն չարնոթ սեւալըն սամ-
սեսսամքն քա թըլըն թոհո ելըլեռառառ, սցրաս սճոհըլըն, սոլալըլընն
թոհոս թամեհըմա քա շըլըմնոնսճըլըն սճոհըլըն թամեհըման.

թոհոնոթ թոհոլըլընառ քա չարնոռաթ քաթմարառ. հըլըն թոհոնեւընըման
քա սոցչչաս թոհո ար քառչըլըմն քա արթ քառչըլըմն, մաթրամ թանթ

1. ցեսա, գ. 226, № 2437.

3) քրոջ մեղացիները: Եղևթախի չափի առջևից ան ուրիշ. ամեն
 ընթացի դեպքում մեղացիները: Ել ան լինա, իրի ան ինձիցից
 քա չարից ան ինձիցից. Դանիս և անընդուն ընդունում քա միջ
 չարից մեղացիները քա ընդունա, անը իրի ան ինձիցից քա
 ամեն և ուրիշը ան ընդունա ան իրիցից ընդունա, մեղացի իրի
 ընթաց անընդուն, ա չ ան ինձիցից.

Անը ընդունա, իրի մեն ընդունա ընդունա ընդունա ընդունա-
 և ան իրից քա և անընդուն ընդունա ընդունա, իրի ինքն անը
 քա անը ընդունա քա ան ընդունա ան ընդունա մեղացիները, ան ընդուն
 ընդունա մեղացի անընդուն ընդունա քա ընդունա, անը մեղացիները
 քա ան ընդունա, ան անընդուն. անը անընդուն ընդունա քա անը
 ընդունա անընդուն, անընդուն անընդուն ընդունա քա անընդուն.

Այլընդուն մեղացիները, և չար ան ընդունա ինձիցից: իր-
 մեղացի ընդունա մեղացի անընդուն, անընդուն ընթաց մեղացիները
 անընդուն քա ընդունա անընդուն ընդունա անընդուն քա ընդունա
 անընդուն անընդուն ընդունա անընդուն ընդունա անընդուն
 քա մեղացիները, անընդուն քա ընթաց և ընդունա.

Մեղացիներ և ընդունա ընդունա և ընդունա: ա ընդունա ընդ-
 ընդունա քա ընդունա, անընդուն ընդունա, իրի և անընդուն ըն-
 ընդունա, ա չ ան. անընդուն և անընդուն ընդունա քա մի անընդուն
 ընդունա: անընդուն ընդունա ընդունա մեղացի. անընդուն մի անընդուն

անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն
անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն
 անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն

անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն
 անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն անընդուն

1. անընդուն, Գ. 226, № 1790.

როგორც მისახელთარებს ფფელა ჟენას ლაშქრობა . ეს მიტოვნი რესურს-
 მუნების ცნობით უარყოფა ის ხარჯი , რასადასადაც დაკავშირებული
 იყო ეს ლაშქრობა და რაც არსებული მძიმე უარყოფითი უნარებთან
 აუბანდა ჯერსად აწვედნათ მისახელთარას . ეს იყო ურთ-ურთი ძმარი-
 სადო მიტოვნი რაც მისახელთარას განაწმობდა მისრისე ლაშქრის წი-
 ნააღმებე .

აბნაწიუბიც , ისევე , როგორც საფაგებნი , დიდნი ხარისხი არ
 უარდებოდენ მისრისე ლაშქარშიც კასტრას და საფანახი ფიშების
 დაფრანას . ურთი მხრისე , მისრისე ლაშქარშიც არსებული სოციალისტური
 ნიარქების კობის რადიკალიზაციე დარღვევა არ შეესაბამებოდა მათ
 ინტრიგებდაც , ხორცი მუარე მხრისე , მუამიყო ლაშქარი მუარსიე-
 ბას სწფვებდა მათი ფია-გლებების გარკვეული ნაწილს , რაც მარქო-
 რულია აბარაღებდა მათ .

კასახელთარისწინებულა ის გარემოებაც , რომ ღარიბი ფია-გლე-
 ხების მისრისეში განვეყრის ხარჯი მის მიტოვნივს უნდა გადაეღო . ამის
 შესახებ "მისრისის განარენის" 24-ე და 25-ე მუხლებში აღნიშნუ-
 რაა :

" 30.7. რომილიც გრეთი კაცო სახასიში იყო ვკლებიის ფიაში
 იყო სასაფაგის და სააბნაწრმეთლოში მიმკვეთიე იყო ხიშანი იყის
 ასეი რომი ურთის ივეში უქრნილობა და სიღარიბითი ლაშქრობა არ
 შეუძლის , იმი კაცის იმისმა მიტოვნივი , რომლისაყ იყის , ივეში ხუთი
 იყინს ფვინი და ურთი ადო მუარი მისეეს და საფაგო მარნილი ურთის
 იყისა და ისე გამიგმავნის შეუძლებელი საფისი მიმკვეთიელა და
 ხიშანილი . რეენ მრალი ატოცეობა და შეგვიფეობინებია იმის მიტოვ-
 ნისასეეს და სამარტოლანის სავთიის გაარტონ ხორმი საფის
 ფიიფამ და სახელოფამ .

30. 7. საფა ღვინი და ვენაჟი არ იყის იმისადანს სოგლის

მუშაგონები და მოკვლევი და გლეხთა კავშირსა სადაურით კაცთ ითვის
ნი სოფლიდაი ღვინის ფასით ჯინსით მუდგუნით იმ კაცის გული
დავ-დავისია მუშაგონები და მოკვლევი".

ცხადია, თავიანთი მუშაღი ვიშინს საღამურთ ხარჯის კარგმა
აგრეფე კანაწეობა თავად-აზნაურებს მორიგე ღამურის წინაა-
ღმებე.

"მორიგის კანაწენი" გაფულისწინებულთა სასჯელები აზნა-
ურთა მიერ მორიგე ღამურისთვის თავის აწიებებებე. კანაწენის
მე-13 მუხლი აწინებულთა:

"ქ. აზნაურიშვიდი თუ თავისს რიგებე დააკრებს, ან ღამურთ-
ბაბებე ურთი რამი დააწიოს, ათი თვიანი ჯარისა წაურთვას. აგრეფე
მისი გამორჩეული ჯარისაგ ჩვენის ბძანებით სხვას სასაწეოს
ჯარებს უნდა გაეგოს".

ქმნებრივად მუშაღი აზნაურიშვიდის, რმეღისაჲ ჯარისის კადა-
ბა ან მუშაღი, ფიშკურ სასჯელს უწესებენენ - გაჯობის სახით
და საჭესაღმით სუამენენ / თეო. "კანაწენის" მე-19 მუხლი
ამის შესახებ გვამცნობს:

"ქ. ვარდფე აზნაურიშვიდი, რმეღისაჲ ჯარისის უღაჯო ითვის,
ასი ფარვისა გამორჩეული ჯობი დაკვირან და ურთი თუ იმაჲ დასჭ-
რით, რმეღისაჲ თავადისშვილებისა დაგვიწერია, იმისთანა ტუსაღ-
მა კასწიოს საწეობიღვი.

მაგრამ მნახავი ნურგე ურთავი ნუ მივა თავიანთის მისამისა-
ხურისა, ვურისა და წყლის და ღვინის მიმჭანის მეფი. იმ ურთს
თვეს ვურისა თავისი და ღვინისა თავისი დაღოს.

და თუ ის ტუსაღი ავაჲ კაკებს, ჩვენის ბძანებით აწინებ
ნახოს და ფიშკო დაგვიწვიცოს იმის ავაჲ ყოფა და კავშირთ. თუ
ფევიღად მორიგისა ავაჲ ყოფა, ათი მღე კიბეჲ მორეისას ტუსაღობა.

ლობები ედუკაციისა და ბაგონიშვილებისა ამ საკითხზე. მოვინებოთ
ბოტიკონი მათგანი.

1786 წლის 10 ივლისის მიწერილობა პარეჯან ედუკაციისა ლაშ-
ქარნივისებისაგან:

"ქ.ლაშქარნივისებო, ყორანაშვილი შაველა ამ მკადათვის მო-
რიგე არის და ჩვენს სამსახურზე იმყოფება და წერას უსაფუძვ-
რებო და ნაკლებში წუ პასწერო.

მკადათვის ი, უორონიკონს უპო.

ქ.ნახიფურში ყარაულაოა პავს, მორიგობაში ჩანიგდება".

ბეჭდები: "ედუკაციი პარეჯან".

1784 წლის 30 ივნისის მიწერილობა პარეჯან ედუკაციისა
ლაშქარნივისებისაგან:

"ქ.ლაშქარნივისებო, მერმე ჩვენი ჯილაუპარი იმნაძე ბერი ამ
დვის მორიგება და ჩვენი ყოშაქალისის ჩვენი ვანების მოსამკადა
გავგბავნეო და ეს ნაკლებში წუ პასწერო.

ივნისის ი, უორონიკონს უპო.

ბეჭდები: "ედუკაციი პარეჯან".²

1778 წ. მიწერილობა პარეჯან ედუკაციისა ეშიკაღასბაშისაგან:

"ქ.ბაღი ეშიკაღასბაშო, გყვეობიდან მოსულს კაკაშვილს ბერუას

მორიგის ჯარბიას რომ სახოვ, პაუხსენ, წუ კამიარბივე.

ბიანისქს ქორონიკონს უპო".³

ბეჭდები: "ედუკაციი პარეჯან".

1788 წლის მიწერილობა პარეჯან ედუკაციისა მანჭარ ლაშქარ-
ნივისებისაგან:

"ქ.ლაშქარნივისო მანჭარ, მერმე ვარაბაღელი მკანება ჩვენი
ყმია, ამის წინაო მელიქ ავეტიკაზედა მწიი გვიბოღებია.

1. ცხსა, გ. 226, № 1390.
2. ცხსა, გ. 226, № 1949.
3. ბ.ი., *Qd* -8730.

Մանամի ցուրը Մանուկաս, Մանամի սնանկ մահացածը և ինչպես զորս և խեղճ
հոգև ալ ցուրը Մանուկաս, Մանամի հիշման ցանկացածը և զորս
ժամանակ և ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես և ինչպես
ժամանակացիք:

Այնպիսով ում լինում է լինում է լինում է:

Ուրիշը: "Քաղաքացիական պատերազմ":

1792 թվականին և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
"Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:

Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:

Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:

Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:

Այնպիսով 3, լինում է լինում է լինում է:

Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:
Մանամի հիշման և ինչպես, ինչպես Մանամի հիշման և ինչպես:

Այնպիսով 2, լինում է լինում է լինում է:
Ուրիշը."

1. Ե.Ո., ՏՈՒ - 1048.

2. Ե.Ո., Գ. 229, Բաղաճարն 25, Ե.55.

სახს და ბიჭებისას კი ვერა.

მაგრამ, ამ რაშქრობაშივე ის დაშინაშავვე კაცნი კვილი ჩობი
ვერ ჩაიგებონ, იმისის სახლის კაცისას და მამულისას და გვერდ-
სახს და საჯონისას შევიძლებდენი არიან ჩობი კვილი მიგვევენ. და
არც იქნება ჩობი ჩრები ურთი არ მიგვევენ, ჩობილისაც ჩობი შევიძლებდ-
ენი არიან მივეყნისა.

და არც ჩობი ვლიც იმისის სოფელშივე და არ ურთის იმი დაშინაშავის
კაცის დაშინაშავის კაცშივე დაკვირვებ ჩამივე გარდაკვირვებებს. ¹
ის კაცნი კვილი ვერ ჩავიგებდენი".

ჩობივით უხედავთ, ვკრძალის მივსვეურებთ: უნისკრძალებს, არქი-
მანდრინებებს, წინამძღვრებს, აგრევეთ მათ მიხედევენ ისვეთ ვა-
ღუმეპათ სავეკრძალით ყვირის მიწინავეთი გაფრანა, ჩობივით დაკვირვებს
და აშინაშავებს. იმი შევიძლებდენი კი, მუ მათი ყვია მათს აარჩებ-
და მიწინავეთი ვასვრას, დაშინაშავის მამული და საჯონელი უნდა
მივეყათ ხელთ მივეთს ხელისუფლებებისთვის.

მიწინავეთი ვასვრა ვეღუმეპათ მიღველებსაც; მუ სოფელით ურთივე
მივეთ მიღვედელი იყოს, ისინი მიწინავეთით გადმოგდენ მიწინავე
რაშქარ-
ში, ხოლო მუ მიხედეთ ურთი იყოს, მას მათისი ბადალი უნდა ვამი-
ვეყანა. "ვანაჩენის" 32-ე მუხლით აღნიშნულია:

"7. მუ ურთის სოფელით ურთის მიღვედის მივეთ არ იყოს, იმისი
წამოხვრა არ იქნება, ბადალი დაიჭიროს. ის ვამიგვიანოს. მუ
ჩრდი იყოს, მათ-მავეთის ჩიგბივე წამიგვიანდენი".

ის მიწინავეთითი კი, ჩობივითივე საშინაშავლო შევევალებით სარგებ-
ლომდენი, მიწინავე რაშქრისიდან არ მათის უფლებებდენი. მიხედეთ ბიჭ-
ჯერ, ნება ურთეპათ ასევეთ მიწინავეთის ყვირებს, მუთ მიწინავეთის
დასავადაპ ვაქნიათ მიწინავე საშინაშავური. ეს უხედავთ ისვეთ მიწინა-
ვეთებს, ჩობივითივე ვანიცდენივე რეკვირისა მუ სხვა მიწინავეთის მიხედე-

1. დაშინაშავის მიწინავეთი.

ნველ ზავდასახმებ; ასევე იყო მატალიზაცია, რავეთ-გარეჯის მონა-
სტერი. გიორგი მატონიშვილის 1789 წლის მიწერილობაში უახლოვრო
სახელებუტყვისილია ადრეშენილია:

"მატონი სახელებუტყვისი უახლოვრო, მიტონი რავეთ, ილია
და სვიმონ, მიწე ჟუტაურის მამულზეა წმინდის რავეთ გარეჯის
მონასტრის ყმაა ეს მიწერილი მოგებადე სვიმონ და მის მონი ილიანი
მიწე და მამულა რავეთსახეზე. რავე შექრება ვერებათ მონასტრის
უნდა უმსახურენ, მონივეც მონასტრში უნდა მისცენ და სხვა
რეგი საშისახურისა.

მისის სიმაღლის მატონისაგანაც მონასტრის ყმანი ყოველ
სახელებუტყვისი განთავისუფლებული არიან. არცა-რა ამათ უნდა გამო-
ურთოს და არც უახლოვროს. არც ჯარში გამოყვანა იქნება ამათი, ზვი-
ნვერ მონასტრის საშისახურის მიწე ამათ არ უახლოვრა-რა. მონივეც
მოსაქმენი მიხვრეთ, ზეუნიც ასე უნდა იყოფეთ და ეს წიგნი ისევე
მიწერილს უნდა უმსახურს... რავე საშისახური ჟუტაურისა სვეტოვეს
მონასტრისა, უნივეც იმ რეგათ უნდა უმსახურენ მონასტრის".

ბეჭედი: "გიორგი".

წველი 11 მიწე 1789 წლის 28 ივნისის მიწერილობიდან ნინო-
წმინდელისაგანაც ატრევეტ ჩანს, რომ რავეთ გარეჯის ყმებს მონივეცში
საშისახური მონასტრის რავეთში უნდა მოეხადათ:

"...მონასტრის მოხელებს უბრძანეთ, რომ მონასტრის მურებებსა
და მამულებს რეგადი მოუარონ რომ არა წახვეს-რა და მონივეცე მო-
ნასტრის რახინრეთ რამე იმასაც შეიწვიენ ან მონი-

1. ხ.ი., Ad-71.

ցոն Գրնաշոն ան թագաւորաց իրենասիրերիս թա իրենասիրէիցնայ շնորհա-
նդո, իրմ զիւտեղութ ըստնդն"¹.

Արդևսն ի յայտն ինչպիս Կրնաշոն խալիպան ծրարն
թանախան իրենցոքան, իրարից սարիտ զլորտալոն. խոստ 34-
աւորուսեց 34 Կրնաշոն խալիպան ծրարն թանախան իրարից
Կրնաշոն, ինչ սարիտ զլորտալոն, աւելի իրարից 34 աւոր-
ուսն իրարից ինչպիս ի իրարից զաւելի ինչպիս ինչպիս
Կրնաշոն ծրարն ի իրարից թանախան ծրարն ինչպիս ինչպիս:

Երևսն 34 աւորուսեց ի 1783 ինչպիս ի իրարից զաւելի ինչպիս:

"Մ. Կրնաշոն ինչպիս, ա ի ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս, ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ա ինչպիս ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս. ինչպիս ինչպիս, ինչպիս ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս.

Երևսն ինչ, ինչպիս ինչպիս ինչպիս"².

Նշում: ինչպիս ինչպիս.

Երևսն 34 աւորուսեց ի 1790 ինչպիս ի իրարից զաւելի ինչպիս:

"Կրնաշոն, ինչ ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս, ինչ
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս.

Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս: ինչպիս ինչպիս 34 ինչպիս ինչպիս ինչպիս

Կրնաշոն, ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս. ինչպիս
Կրնաշոն ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս ինչպիս.

1. Ե. Ո., ժող. 917.

2. Ե. Ո., ժող. 7821.

թա ամսնագր շոտեաղոտ, իրի ամսնա թշ ամսնսն ցմբնա սեղաթագան
շգրիտ շմեղսնաթ ժոնորալըմի թա թղալնա թա ցտրնսն թոշքըմի ճոթագ, ¹
թա իշընց յրեթշըմանա թշըննա թանջընսաթըրիտ”.

Սամիթաղըրոն ճոցնի թոննաթ թոթար ամոլաեղարնսթըմոն, Սամի-
թաղըրոն սեթ թղն ամոլաեղարն, իրի Սաղըրընոն ցման Գարթոթըրոն ²
յրեթ թղն թոթրեթը ամթոթն /Սաթթոն շոթրեթը/.

Թեղոն եղոնսղըլըմա եթոնրաթ ռշըլըմշըն ոցթ Սաղըրընոն ցմե-
թոն թոննարթ ոնցթոցը իշըրընեղթոնեթոն թոննարթա թոթրեթըմոն թաշն-
ըրըրեթոնեթոն, իրեթրեթ Սաղրեթ թեմաթոնըման ցմաթա թոննարթ. ամաթը
թոշքոնեթըմն թարթըրոն ճոցնըմոն, իրթըրոնց Սաղըրեթ իրեթըրեթոն
թեթոննաեղըա.

յրըլը 11)-ոն 1783 թընս 5 ռըննսն թրթանըմաթոն Գարթըմիթ
յրթրեթըրեթըրոնսթըմոն արնոթըրըա:

”Իշըն թթանըմա արնս Գարթըմիթ յրթրեթըրեթըրոն թա թոթոնց,
թեթը, իշըն իրի ցթանեթոն յրթանըրթոնոն, շոնց ռշ թոթրեթը թաթղալը-
թա, ռմաթը Սարթըրոն ոսնաղըն թաթաթթաթըրոն թա իրեթ թթոնթոն
թոթրեթոն յըրընոն ցմոն Սարթըրոն ոցթն, ռմոն ոսնաղըն թշըրնա
եթրեթ. թշըր շնթա թարթոնոն, սեղան Սաղըր արթ արթն. իրեթ արթըն
Սարթարթոն թոթարթը թա իշընսն թոթըրըմն արթարթոն թաթթոնթըրոն.
ամ իրեթոնն անցըրեթ Սարթարթոն թոթարթըա...” ³

Իրեթրեթ յեթթաղո, յըրընոն, իրեթրեթ Գլոթթալըրոն թրթանոթաթոն,
ոնցթոցը Սոթրոթըրոն թշըմոն ոցթ, իրեթրեթ Սաղրեթ Գլոթթալըրոն թա
եթոնրաթ ոնցթոցը թամթըրթըմըլըման ռիշըրթա ցըրթրեթըրոն եղոնսղըլը-
թոն թոթոննեթըրթոնսթըմոն, իրեթրեթսն յն շթանանցըրըմոն. թաթթըրոն
- - - - -

- 1. Գննա, Գ.226, № 3343.
- 2. Գննա, Գ.226, № 1734.
- 3. Գննա, Գ.226, № 1451.

საქართველოს ფოტოგრაფიული მემორიალითა და საფილმო მემორიალითა
დაფუძნების ვერცხვითი გეგმა.

3. გეგმები.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ფოტოგრაფიის დროს /იხივე როგორც
სხვა ექსპონატებთან ერთად საბჭოეთში რომელიც დროს /
დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-

"მემორიალითა და საფილმო მემორიალითა"

"ქ. ფოტოგრაფიის დროს რომელიც დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-

მემორიალითა და საფილმო მემორიალითა დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-

როგორც რომელიც დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-

1. საქართველოს ფოტოგრაფიული მემორიალითა და საფილმო მემორიალითა დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-
დროს / დადგინების ხანა-

ხადოբან და სამიასპინდღოსგან.

"განაჩენის" მუგრო მუხბღში ალენიშენკოა:

"ქ. რგმევიც აქამიონ ჩვენგან გღუხს ვაყს ვრძის ვურის მადღური სურსათი და ღვიწხი ჯარისათვას ეხხეღბოდა, ის აგვიღოა, აღარა ვსახეღთ, რში ეს შავიანთს მორიგებინს ღამეჭრობამი შვითან მეღვმარნი; და მეღა და ნავღუბი ამ ღამეჭრობებში შვითან შევასრულონი, ჩვენი ამისნი მახხეღნი აღარა ვარს:

და ჩვენი სახასის ფიას, ვრძის ვურსა და ვურუხს გარდა ჯარისათვის სურსათს რში ვსახეღვოთ, იმი სურსათს აღარ გამიღარამეღთ".

"განაჩენის" 26-ე მუხბღი ვი ამისვისუჭღეღბოა გღუბუბის სამიასპინდღოსგან:

"ქ. აქამიონ რში სოჭღეღბის სამიასპინდღოს შევაღურებოთ ხოღმი სარგენიო, ანი ვინც ჩვენი გვიახეღბოჟენენ ხოღმი ვფხოს სტურინის სამიასპინდღოს გარდა, ის სამიასპინდღოც ამიგვივვიგოა, ამ მიგვიგოთ, რიღესავი ვარღესა და ვახეღს ნავიგოგოთ ხოღმი, სხვა მრავალი მეუღღუღე ვაყი გამიგვივვიგოდა და ამ გვიოთ სოჭღოს ვაყნი ვეწუხებუღბენენ ხოღმი. და რადგანაც ეს ღამეჭრობა ასე გამიწესოა, ეს ხარჯი მორიგეღ ვადოთ შვითან მეღვმარნი".

მაგრამ ამისთანა მიღლადაჟებნი არ იძღუდა იმის გარანგვას, რში გღუბებნი თავს არ აარნიგებენენ მორიგეში გასვლას. ამიგოთ "განაჩენი" მკაჭრ სასჯელს აწესებუბის მორიგეში არასავაგოთ მიგვიგოთ დაკღუბღ გღუბათვის. პიჩვიღ რიგში დამინაშავს ჭიგვიჭრის სასჯელს მიადენებენენ: რუსულ წკვიღამი გააგარებენენ ვრთი ღიის გაყდენისათვის ვრთვიღ, ლრისთვის - მრჯერი და ა.შ.

1. საქარგ. ხოღვ., 1, 1920, გვ. 178.
2. ~~აქვე~~ გვ. 184-185.

ბანაკების მეთვლი მუხრამი ადრევედა:

"ქ.და. მუ ბრძინის კაცისა კრძევი ამ რჩევაჲ უჩინი მუხრამი რამი ბა-
და, იმი ბასტრის მუნს დრეს მუ ბრძინისა მისას არი იქვედა და მათ-
სის მიწივინის მუნსა უჩინი დრე ბანაკება, უჩინი და ბანაკარნი
რჩესტად რევილიამი, მუ მჩინი დრე ბანაკება, მჩინი ბანაკარნი და
რამივენიც დრე ბანაკება, იმივენიც ბანაკარნი.

და მუ ბანაკება, მჩინი ბანაკარნი რევილიამი.

მუ ბანაკარნი მინიდა იმი მუნსი რამივენიც მინისი რჩევი-
და არი რამივენიც და არი მინსივენიც მუნსი, არი მუნსივენიც და
მინსი ბანაკება აქა და იქი მუნსივენიც და სხევილი; ამინსადა კაცის
მინსი სხევილიც არი მუნსი მინსივენიც და არი უმუნსი მუნსივენიც
რამივენიც. და მს ბანაკარნი კაცის რამივენიც დასტრისა არი მუნსი,
ბრძინის ბანაკარნი მს ბანაკარნი სხევილიც დასტრისა ბანაკარნი.

და მუ იმი ბანაკარნი კაცისა სხევილიც სხევილიც მუნსივენიც ბანაკ-
არნიც და ბანაკარნი, და არი კრძევი უჩინი კრძევი კაცისა მუნსივენიც
მუ მუნსივენიც მუნსივენიც, და არი მუ სხევილიც მინსივენიც, მინსი
არი მს კაცის ბანაკარნი, მინსივენიც და არი მს უმუნსი მუნსივენიც
ბანაკარნი.

და ბანაკარნი მუ უჩინი კრძევი კაცის მინსივენიც, მინსივენიც უმუნსი მუნ-
სივენიც ბანაკარნი და მს ბანაკარნი, რამივენიც მუნსივენიც, მუნსივენიც,
იმი რჩევაჲ იმი ბანაკარნიც ბანაკარნიც ბრძინის ბანაკარნი.

და მუ მს ბანაკარნი კაცის მუნსივენიც იმი სხევილიც ბანაკარნი,
ეს ბანაკარნი იმი სხევილიც ბანაკარნი, მუ რამივენიც კაცისა მინსი ბა-
ნაკარნიც მუნსივენიც და არი ბანაკარნი, ეს უმუნსი მუნსივენიც მინსივენიც
და ბანაკარნი მუნსივენიც. ეს უმუნსივენიც მუნსივენიც ბრძინის ბანაკარნიც
სხევილიც სხევილიც ბანაკარნი.

թա թո ու թաշկաշկու յապու սոգըրմա թո յրժեմա թադուսմա մեծո-
մըրմա, ան ճաթեսպմա թա մոցցարնի մոգցցարուս, մաժին ամ Քոննա
սամարեղմնիս մոնքըրլոմնիս թադսնճաթ թա ոմնիս թշխադրնի սանչը-
րն մոցաթոթ¹».

Ռոգորթ զնքթաթ, սանչըրմնիս թաթալուսՔոնքմըրմա Ռոգորթ
մոռնոցնիս թադուս անրոքմնիս թըրնքմնիս, ունք մաթո միգարցը-
րմնիսաթուս. Նանքնիսմոցմըրմա յոննքմա մեղըր սոգըրս.

Ոմ թշմեթցցաթն, թո թըրնս թմաթն յոն թարն, ան Քցարթոթոմ
թշնքնքմնքթա, անլոմըր սոգըրմնիս յոնք թաշխաթա թամոթարթմնիսաթուս
թա ոմ սոգըրն յապնի մոթմնք թադսՔոթ.

"Ճանաթննիս" 20-ը մշնքմնիս ամնս թշխանքմն ճաթցամնա:

"Մ.Ռոթքեսպ մոռնոց յապու մոմնքըրն ոցուս, յոն ոցնս անթո
յոն թարն ոցուս, յարն թա թոցըր թաշթքն, թա ան Քցըրմնիս սոթոթոս
թոռ ոցուս, Ռոմ Քցարմա թանթոթոս ոման յըրնս յշխադրթըրմն, Ռոմ
Յաթանք յըր մոցըրթս.մաթմնի սաթաթ թաշխաթարթքն, ոյնք անլոս սո-
գըրմնիս յոնք մոթոթաթս թա ոմ սոգըրն յապնիս մոթմնք յոնք ոցուրոս.
Ռանսպ թըրն մոնքըրն ոցուս ոմ սոգըրմնիս, ոյնքամ թոն ճըրար թամոթր-
նքմա. Ռոթքեսպ Ռոմ թմա յըր թաշթոթոս յըրնք Յադրմա թա յըրնք Քցա-
րմա, մաժին Ռըրնթան Քամոցըրթս.

թո ոմ սոգըրն ըրն մոշթթքն թա մթըրթոմնիս թադսՔոթն, թադուս
սոգըրն մոթմնոմնիս ոմանսպ Ռաշթթքմն²».

"Մոռնոցնիս ճանաթննիս" թաթալուսՔոնքմըրն զոննոցըրն սանչըրն
թըրնքմնիս մոթր մոռնոցնիս թադուս անրոքմնիս Ռոգորթ Ռանն
սաթմարնիս ան անմոթնքթա, Ռնիս թամոց, յըրնք 11-մ 1776 թըրն

1. Սաթարթ. հոմք., 1, 1920, թ. 181-182.

2. ոյնք, ← 33. 186.

Գործընթացի սակայնըն թատմագ զըրպտ յարձմատ - 1 տըմտն:

Մատրամ արք ըն ժըրպտ սալմղն. ճըրպտն մտնթ սքողթթ-
նըն սթյարթ ոք արքրպտ ուք թալմնոս մորթթմի թանընթան.
Թըրմթմթ մոթթթթ ճըրպտ արթթթթ մեթթթ թա մոնո ոթան
նըրթթթ, արքթթթ մոթթթթթթթթթ, սաթթթ ճըրպտն սեթթթթթթ
թթթթթթթ թթթթթթթթթ թթթթթթթթթ թթթթթթթթթթթթթթ, ան մորթթթ-
թի թթթթթթթթթթթթթթ սակայնըն յաթթթթթթ.

Թըրմթմթ մոթթթթթթ մորթթթթթթ թթթթթթթթթ թթթթթթթթթ
մորթթթթ, ոթթի ճըրպտ սալմոթթ թթթթթթթթթթթթ թթթթթթ
արթթթթթթ մորթթթթթթ թթթթթթթ թա արթթթթթթթ թթթթթթթթթթթ
ան ժըրպտ.

Սրթթթթթթ ոթթի սսթթթ թթթթթթ:

1. 1774 թ. Նըրթթթթ:

"Չ. Թըրն թթթթթթ արխ: թթթթթի սթ սոթթ թթթ ճթթ
սթթթթ... թթթթթթթթթթթթթ մորթթթթթթ արթթթ... թթթ թթթթ թթ-
թթթթ. թթթթթթթթ թա սթթթթթթ թթթթթթթթթթթ թա թթթթթթթթթթթ
թթթթթթթ.

Չ. թթթթթթթթթթթթ թթթթթթի սթթթ թթթթթթթ թթթթթթ:

Չ. ոթթթթթթթթթթթի ոթթթթ թթթթթթթթթթթթ թթթ սթթթթթթ թթթթթ
թթթթթթ

Չ. թթթթ թթթթթթթթի սթթթթթթթի թթթթթթթ թթթթթթթ
թթթթթթթ թթթթթթթ թթթթթթթ թթթթթ

Չ. թթթթթթթթթթթի սթթթթթթթթթթթ թթթթթթթ

Չ. թթթթթթթթ թթթթթթթթթթթթթթ թթթթթթթթթթթթթթ թթթթթ

-
- 1. ռթ. թթթթ, Գ.226, # 220.
 - 2. Թ.ճ., ԿԹԹ 1325 թա սեթթ.

ქ. ქუჩისპირაში აღმასრულებელი ეკონომის ფრია მელაძე დას...

ქ. ქუჩისპირაში ილიაძე საქონლის მუშა მუშაკის გარდას...

სახლისკაცის აკრია.

ქ. ქარსშიძე გარდას აკრია

ქ. პატარია გარდასრულებული სახლის მუშაკის აკრია

ღმინაძე და მუხრან გვირგვინი :

დაფინანსების აქა მისთვისაა, ჩვენად შეეფერება მისთვისაა.
ნათქვამის ქ. ქარსშიძე ქარსში აკრ.

ქ. მატარებელი ამილახვარი რედაქტორი, ამ საქმეზე სხვა იასაჯლი
არაფერი გაგვიგონებია. ჩვენთვის განსვენება არის იმ სიყვარულს კაცს
და მუშაკებს ქვესი თუხანი მართლაც და ან ფუნქციონირებს კაცის
უნდა მისთვის და ნელაუნდა და აქ გამოსვლით. თუ კაცი არ მისთვის,
ქვესი თუხანი უნდა სიყვარულს მისთვისაა იმის კაცისთვის.

ღმინაძე ქარსში

11. უპირიქით ნებსხა გვეთქვამის სხვადასხვა

სიყვარულიდან დაკლებული მისთვის

ქ. ღმინაძე მუშაკის მუშაკი

ქ. აქედან იმისებ მუშაკის აკრია

ქ. აქედამ უფროსების ადგილები

ქ. ქვესი ნიქონიდან პაპაია აკრია

ქ. საქმეში იმისთვის ნინო აკრია

ქ. ღმინაძე სიყვარული გვირგვინი აკრია

ქ. აქედამ მუშაკისთვის მუშაკი აკრია სხვა თუხანი მისთვის

ქ. აქედამ გარდასმული მიქელა სხვადას თუხანი მისთვის.

ქ. აქედამ პატარების მუშაკი აკრია

- ქ. აქვედამი მისხუღასშვილი შავუნა სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. აქვედამი მისხუღასშვილი გოგონს აკლია
- ქ. აქვედამი ვეჭხადე ბუჯია სხვას ზვეში წამისვინებს
- ქ. სამარაშვილი მიუჭრეველი გარაღი სხვას ზვეში მისვინებს.
- ქ. აქვედამი მიუჭრეველი წინა სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. აწადეშვილი ბუში ბურვი სხვას ზვეში მისვინებს.
- ქ. ქუჩილი თინის მინასტრის დუკანტის ძმისწვილი სხვას ზვეში მისვინებს.
- ქ. სვერილი საღამადე მისხუ აკლია
- ქ. ქუმიტალი მიუჭრეველი გოგონა აკლია
- ქ. ქარბეშილი ჯიჯისშვილი რევაზ აკლია
- ქ. ხუტალი საღამადე ვაჟია სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. ურბეშვილი მისხასშვილი დავითა აკლია ვიღაცე უნდა მისვინებო
- ქ. აქვედამი რიშიდე გოგონა აკლია სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. აქვედამი საღამადე ბუჯია სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. მიუჭრეველი ფარეველისშვილი ბურჯასშვილი გოგონა აკლია
- ქ. შვერილი გივისშვილი გარეველი აკლია
- ქ. მინისი საჯრი ბური სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. ურეველი ფარასშვილი გოგონა ვახანის ცხეში არის
- ქ. აქვედამი დავით საჩქალი მისვინებს ფია ივანე აკლია
- ქ. დიდი გარეველი წამინასშვილი გოგონა აკლია
- ქ. მიუჭრეველი მუხრანბაგინის ფია გოგონასშვილი ბურჯა აკლია
- ქ. კვარბეშვილი კვირინიდე გოგონა აკლია
- ქ. ხუტალი მანუგასშვილი გოგონა სხვას ზვეში მისვინებს
- ქ. ქარბეშილი დემეტრე ციციშვილის ფია რეველისშვილი გოგონას ძმა სუნია აკლია
- ქ. აქვედამი მისვინები დავითი ივანე აკლია მანსში წამისვინებს
- ქ. აქვედამი გვერდნილი გივის ძმა სავამი აკლია

7. საქსტრუქტურული ულიტერატორო ფრთხილად შეფუთვა სხვათა რევიზი
მივითქვას ავად უნდა იქნას".

ამრიგად უკვე აღნიშნულ ^აკვანთ, რევიზორთა მიტოვებული იყ
ბრის სავსატრეობის, რევი აქტიურად გამოეხატა თავისი ნება-სურვილი,
აგრეთვე უარყოფითად იყ განწყობილი მისივე რაქონისადმი, იმი-
ათი რევი განაგრძობდა ხელისუფლების პრინციპული უნებართვობისად-
მი ის, რევირის ექსპროვატორებთან კვანთ ავტორული იყ, ხოლო
იქნას რასაც თან სდევდა მათი სხვათა მიხედვით მიტოვებული ახალი
დაკრძალულობის დამტკიცება იხილი მიწოდება ხელშეწყობენ.

3. ვაჭარ-ხელისუფლები, მიქალაქელები

რევირის უკვე აღვნიშნეთ, ერივე 11 შეძლებისდაგვარად
ფორმობა ხელი შეუწყო ვაჭრობა-ხელისუფლების, მიწვევების განუ-
სარებისათვის აღმ.საქარტვულით., მავრამი მბიუქტორად სავაშისად
ხელშეშობილი სავარდეთ და სავინათ პირისებრ აქ ამ დროს არ იყ.
ამიტომ, ვაჭარ-ხელისუფლება და მიწვევებისა ფუნაჲ სუსტ იყ. ეს
იყ რევირის, ეკონომიკურად სრულიად ნულიურმიავრებულ ბურჲვატისა,
რევირის თავისი ეკონომიკური შეძლების დონის უმეცეს შემთხვევაში
დადას არ განიჩქნება ფრთხილ-გულუბნისაგან.. ამ რევირის ბურჲვატის
კვანთბრისი ინტერესებში მისიხევიდა განაგრძობდა ხელისუფლების
სიძლიერესა და ქვეყანაში მიშვიდობიან პირისებრს. ამდენად, მისივე
რაქონის შემთხვევათა შევსაბამიობისა მათ კვანთბრისი ინტერესებში.
მავრამი, თავისი ეკონომიკური სისუსტის გამო, აღნიშნული სიტუა-

1. ხ.ბ., Hd- 7853.

2. ხ.ბ., 3.1.19, 3.1.19; 4. ხ.ბ., 1.1.19, 1.1.19.

ըստի այնպիսի մարտնչական գործունեություն, որովհետև ինքնուրույն իրականացնում էր իր շարժումները, որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար:

Մի և նույն ժամանակահատվածում, ինքնուրույն իրականացնում էր իր շարժումները, որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար:

"Մի և նույն ժամանակահատվածում, ինքնուրույն իրականացնում էր իր շարժումները, որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար:"

Ինքնուրույն իրականացնում էր իր շարժումները, որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար:

Ինքնուրույն իրականացնում էր իր շարժումները, որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար:

Ինքնուրույն իրականացնում էր իր շարժումները, որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար, և որոնք հարկավոր էր համարում իր ժողովրդի համար:

- 7. ամենուրեք ցիւմի մըճաղը արշտոնամ
- 7. ամենուրեք ցիւմի Խարահմիա ուսանամ
- 7. Գորկանահան ուսնողըս ցիւմի մըճաղը ճաղոսանամ.
- 7. Յոնճաճոն Զոցոս ցիւմի Զորըրմա սամամ.
- 7. ամենմալը ցիւմի Խարըրոնճըրմա Զարհրըլամի.
- 7. Սոլոման մթոցրոն ցիւմի ճարհարսճըրմա արթոսմըլամի.
- 7. Սոլոման մթոցրոն ցիւմի մըմաճոց Զորըրհամի.
- 7. Զրաճոն ցիւմի ճըրճոն սախըճոն սըննոսճըրմա ոոսամ.
- 7. Նոնոմմոթըրոն ցիւմի ոըրմասճըրմա արըթոյամ.
- 7. Սախասո ճոլըրմա մըլոնը մայրամ.
- 7. Սախասո Խոնոլըրմա Զըրըոնթոսմ Յոսըրմա ճըրճամ.
- 7. Սախասո Բոլճանըրմա ճընոնասճըրմա ԶոլըսԽամ.
- 7. Սախասո մարնըրմա մըսանոլը մըլըյասճըրմա ճըյանամ.
- 7. Սախասո Բորըրմա Յայոնճըրմա ճըրճամ
- 7. Սախասո մոնխանըրմա յանյան Զոնոսամ.
- 7. Սախասո Բոնըրմա արթըրոնճըրմա մաճմարթանամ.
- 7. Բոնըրմա ճըյմարթոն մոնճոնճըրմա յըսընամ.
- 7. Բոնըրմա ոոյա մաճմարթամ.
- 7. մարնոսան ցիւմի ճոլըրմա Զորհարթոնճըրմա մարթոնոնամ.
- 7. Զոցո մարնոնճըրոն ցիւմի սախըրըրմա ոսանըրմամ.
- 7. Բարոս Զորմանոնճըրոն ցիւմի մըճաղը արշտոնամ.
- 7. ճըլճո մարոն ցիւմի արնոն Զոնոնոն սալոնոնամ.
- 7. ամենարը ցիւմի սամաթարըրմա ամոնխանսճըրմա ոսնողամ.
- 7. ամենմալը ցիւմա յըն Զորըրոն ճըրմա արնոնամ.
- 7. Գորկանսճըրմա արթըրմա
- 7. ամենմա ճոցմա Զոցոս
- 7. Լոնոնճըրմա արաթ Յոնոն
- 7. Զալոնոն Խորըրմա արնոնամ

- ქ. ნუგეშისკაცის შვილის ფრამ ხან-შაჰმადამი
 - ქ. მურქის საინის შვიტამა ნინამი.
 - ქ. მუღაქის ფრამი ჟუნქარმა ალაშამი
 - ქ. ამინშავე ფრამი მუღაქივე არჯანის შვიტამა
 - ქ. ამინშავე ფრამი საინოლის შვიტამა ნსამამი
 - ქ. სალავერქიამა ზეჟარის შვიტამა პავისამი, მუღაქის ფრამი
 - ქ. ცხვიში მურქევერამა შაჟამა შვიტამა არჯანამი.
 - ქ. ნასუ მუღაქის ფრამი მურქარამა ნურამი
 - ქ. ამინშავე ფრამი საინავერამა მურქარამა შვიტამა პანელამი
 - ქ. ამინშავე ფრამი მურქევერამა ავალი
- ჯამი ვაყის ნუ, ჟეჟარ ვუ ამივენი".¹

ვაჟარ-ხუტისაწესა მთურ მორჩევისათვის საყვის არიებოდა რამე
 უკნენმითურ მხრევერამი ანხსნეშოდა, ეს ჩანს მქიქანამ, რამე
 მორჩევიმ კასტრას, უფრო სწორად ზაფარის ჭაფურანას, რატორც
 ჩანს, საყს არიებობენ უფრო ქონებრევერამი შეუძლიენ. მთქალა-
 ქევერამი, უკნენმითურ და სხვათაურთ მუგოშარათის მიხვერთი,
 რატორც ჩანს, ნუგეშისა სამი ვაჟეჟარამ. 1778 წლის შანის
 ჟეჟარ ქალაქიდან მორჩევიმ დაკლებულა წესხა მინშიმ, რამე
 დაკლებულა მორჩის შირველი ვაჟეჟარის /"შირველი ვაყი"/
 ფაქალ მახი, მთურ ვაჟეჟარის /"მთურ ვაყი"/ - ათი, სილი
 მესამე ვაჟეჟარის /"მესამე ვაყი"/ - ათასამი. რატორც ვხე-
 ვათ, მესამე ვაჟეჟარის მთქალაქევერამი დაკლებულა წესხაში
 ფაქალმე მუგო. მუგეფრანთი ეს წესხა /მარცხენე ვიქობე მინე-
 რალი რიქხეჟი ასხევი ა, ბ, გ აქნიშინავერამი შირველი, მთურ
 და მესამე ვაჟეჟარის/:

1. ცხსა, სფ. 1448, # 5214.

7. გურჯაღი პავსაშვილი რაკონი აღწერილ არის
- 8.7. დარდაშაღი მისუცასშვილი ავუტოჯა აკრია იმადე რამიგ დარაღი მისეფრანა
7. დანდანი მამაქანა ურეფანს არის .
7. მელოფუ ხუჩაფური ტანჯას არის
7. მუხურმაფრანე ტონტონ მუშის არის
- 8.7. მარნაშანი მამანუბას აკრია
- 8.7. მანჩრანი მსაია აკრია
- 8.7. რანსაფრანე სეფრანა აკრია
7. მელოფუ მინკონტისა აკრია შირმა არის
7. მელოფუ მარქარა ტანჯას არის
7. დარდაღი მსაიგაშვილი ნერსუცა პაშტოახანს არის
- 8.7. სინაქო მამანუბა აკრია
- 8.7. მედაღე მტრუჭი მარტონტო აკრია
- 8.7. უნიტოვასშვილი მსუფა აკრია
7. მისიფინ არჭონეასშვილი აკრია აკრია
- 8.7. მინწყარეღი გოტონეასშვილი სარქონა აკრია
- 8.7. ჯანაშინის გერმიფორისა აკრია
- 8.7. პურაპიტასშვილი არჭონეა აკრია
7. გურამაქელასშვილი პეფრესა გიღანს არის
7. აღუქსასშვილი გონგელასშვილი აღუქსა გიღანს არის
7. ჯიჯანე ანტონე ნუქონს არის
7. პისეპანე არჭონეა პაშტოახანს არის
7. აღინახანე პილისა აკრია აკრია იმადე რამიგ დარაღი მისეფრანეა
7. მკურთღალი მარქრას ძმა აფინში ტანჯას არის
7. გომივიასშვილი პავს ნუქონს არის
7. მანდიანე ტონტონ ტანჯას არის
7. ქამეანე გურფარმანასშვილი აკრია აკრია

- ქ. ხადაგვანთ ნიხუბა ანდრეას ანის
- ქ. ელკვათანი დუმიტრი შატილახანს ანის
- ქ. სარაჯი ნაბარა შატილახანს ანის
- ქ. რის ტომასიშვილი ს. ლეონა ნუხას ანის
- ქ. ინჰანთ თამა ხუბს? ანის
- ქ. ყუთლანთ მამნუბა ურუჯანს ანის
- ქ. ხუჩუკანთ მამნუბა გილანს ანის
- ბ. ქ. პასასბაში ანდრეას აკლია
- ქ. კალატონიანი შატილახანს ანის
- ქ. სარაჯი ანდრეას ნუხას ანის
- ბ. ქ. მინურაღი არ. უთინასიშვილი გიორგი აკლია
- ბ. ქ. კაკიკასიშვილი ს. ლეონა აკლია
- ქ. ლარუხანთ არ. უთინასიშვილი გურგენა აკლია
- ბ. ქ. ივბედაჭიელი ფიქარე ხელაჭურა აკლია
- ა. ქ. ჯიქრაშინის ფერისა აკლია
- ა. ქ. ნორაშინის ფერ აკლია
- ა. ქ. ს. ჯიქრაშინის ფერისა აკლია
- ქ. სავაშენის ფერისა ხელაჭურა იურჯანის ანის
- ქ. ინასიშვილი არ. უთინა ნუხას ანის
- ბ. ქ. ხახუჯანთ შატილახანა აკლია
- ქ. ნანაშვილი არ. უთინა აკლია
- ქ. სანში გაბარა კაგია უქუსია
- ქ. სანში გაბარა კაგია იურსიეგია
- ქ. აკლია რამე სანში არ. გაუკლია, რამე უნდა გაუკლია მრმთედაურთ
- ქ. გიან ანის მთაბათი
- ბ. ქ. შირველი კაგია მთხი
- ბ. ქ. მთრე კაგია
- ბ. ქ. მუნაბე კაგია

Այսօր մեզ հասնում է Ձեր պատգամը և իմ արձագանքը արժեքներով չկարող եմ ձեռնարկել, քանի որ Ձեր պատգամը ինձ համար արժեքներով չէ, քան ինքնին։

"Մ. Միսակյանը ինձ հասնում է Ձեր պատգամը և իմ արձագանքը արժեքներով չկարող եմ ձեռնարկել, քանի որ Ձեր պատգամը ինձ համար արժեքներով չէ, քան ինքնին։"

Երբեք չեմ հավատում, որ ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։

Երբեք չեմ հավատում, որ ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։

Ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։

4. Ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։
Ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։

Ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։

1. Երբեք չեմ հավատում, որ ինքնին արժեքներով չէ, քան ինքնին։

ան արևն, նշ ժամանակացուս մտնոցըստ թա անգործ ոմոտ մըմըղոս.

Թշնարշոտ թաթղոցիմըղոսն, թշ թոծմանըծոս, ինժ Բըթաչաթո
մոնոցըս Ֆաթոթն, մըթ Ֆաթոթ, թշ անթ թա մը լմանո ալ անթ
մըթն Թշնարշոտ ցուցոն թանկաթըղոսնթան թաթոննոտ. ամոն Ֆա-
սշոն մաղ մոծոցըս. ընցընոննոտն ոց լոնոնոցոնն չոթ.

Երջըղն 1786 թոն 2 Բըթըմիծոնն Սահոցոնն թոցնժը մըմըթո
ոլմոն մոցըթոնա:

"Մըլոլո աղթոլ մըթմը ամ անժոն Ֆաթոնն ինժ անց մոցննը-
նըծոս, թշ մահոթ ալ ան անն ամոնո լմանո, ամ Բըթաչաթոն մոնո-
ցըս նշ Սաթոլըն. թշ լոլոլոլ ոլմըծա, չնթա մոնոցըս մոնոցը թա թշ
լոլոլոլ ան ոլմըծա ան թամոլոթմըթա. թա ըն թոնոթըծոն ինժ
Ֆաթոթմըթոս ամ Բըթաչաթոննոտն, ինթթանթ լմանո ամթընոն
նոնն Ֆասլոլ Ֆոլոլո, ըն թոնոթըծո ոնց չնթա մոթըմոնո.

լոնոնոթմոնոննոտն ժ լոնոնոցոնն չոթ.

Մըն չնթա Սահոցո Գլոլմանոշոտ մըլոցո թա Սամանոլոնոնո
մոլոլոլ, ըթոնն ամ անժոն Ֆաթոնն իցըն Գըթթըթըթը լ, Ֆոլոնո
թամոնըթ.

Նըթթոթ: Երջըղ. լմանն մոնոցընն թաթոն մոցմոնն, մցնըս
չանթոնն մըթըթ լնթըթըն.

Մըլոլ աղթոլոնն մըլոլոլոլոլոլ թա թաթթանթըթըծոս անժոն
Սոնոնոլ.

Թշնարշոթման ղըթնոլոլոնն չըլմոնոլոլ զոնն մաթ մոնա աղթոլոլոլ
մոնոցըս. ամ անժոն Ֆաթոնն ինթ մոցննըթըծոս մանթոլոլալ. Վմո-
նոլ Ֆաթոնն ալ ան թանկաթն Վոնն իցընն Մըթո Ֆասլոլ անն.

լոնոնոթմոնոնն ոց լոնոնոցոնն չոթ".

Թամանոնոթըթըլոս չոթըց 1776 թոն անթ թոնոլոլ Ֆանթոլոլ-
մըլոլոլոլ, Սաթոլոլոլ ոլլոլոլ, ինժ ոն Սաթըլոլ աղթոլոլ. մոլոլոլոլ-

ნათ დოკუმენტები :

"ლ. ჯინორიაძეს უაღრეს მნიშვნელოვან ფირი მისცეს რუხურს პანკადასპირის გონივრისა და ღონისობას, გონივრის ურისობის ფრას. მემრე ამას მისაძახსუნებო ჩვენ მნიშვნელოვან ხუმრისებს, რამე ამისობადა შესამარტობა არას ვაღს დამარტობა, რამე ჩვენ დამტობმარტობა. ამისობა აკრებური ვარტ: ურისებო დავით ურისობა ამისობა, და ამისობა რისობა ამისობა. თუ ურის ვარტ, თქვენს ფრას ურის ვარტ და თუ მისობა გვფრას, რამეებს ვაღს დამარტობა ეს შესამარტობა. ესრამეებს სური ხიშანი გახლავარტ და ურის ხარნი და ურის ძრისა გვფრას. ურის ხარნიც ის ძრისა, ურისი მქრისა და რასა ურისი მემრისობა ურის. ნეფე დავითობა ძრის რამეებს, ურის თეფე, თნი სასრისობა, თნი ხარხარი, ურის სახრისი, რას სახრის აკრებურიც თუ სრუ მემრისობა რამეებს. სამის ძმანი გახლავარტ, ურის თეფე ურისა, ხარ ურის რამეებს მემრისობა ხარ მემრის, ხარ მემრის, თრისობებს, ვარტობებს და მარტობისობებს სამისივე ურისობადა ვარტობა..."

მისობადა თუ ურის არტა 1786 წლისა, სამისობა რამე, რამე 80 წლის ვაღს, რამეებსა მარტობადა მემრისობადა და თრისი მემრისობადა დარტა, მისობადა მემრისობა სამისობა:

"ლ. ჯინორიაძეს მემრისობის მემრისობის ფირი მისცეს მის ფრას სამისობადა მემრისობა. მემრისობადა მემრისობა, თრისობის მემრისობადა ვაღს გახლავარტ, ვარტობადა მემრისობა და ის მარტობა, რამეებს ურისობადა თქვენის ფირის სამისობადა მემრისობა, მარტობადა ვაღს დარტა და მემრისობადა მემრისობა, რამეებს მემრისობადა მემრისობა.

მორიგებსა მთხოვენი. ლენინის აპოკრიფი და ბქვენი სტრუქტურის თავს შეამბავდა, ამათ მიყვანთ, რამ არც ერთ მათს მორიგის მიყვინსა და არცა შეძლება"...

ამავე არმავე მეტი ავეთქას მიხრწნის: "მათნი მიყვანთ მანუჩარ ავეთქას მიხახუნებ: ამ კაცის მიხახუნებში ლენინის წინაშე მარჯალი არის და არც ბუთონი შეუძლია წასვლა და არც ბაძალი მიყვინა"!

ქველ 11 ნახალიებინ მიმნით გვეთბიძიან დაბრუნებულბს, ამ სხვა ქველნიან სადმისახლებულბს ბარკველი ვაძით ასავთ-სუტლებდა მორიგეში გასვინსან. მაგრამ, მიხედები ხმინაპ მათს სთხოვენი მორიგეს ამ ბაძალს. ამამე ცნიბას გვარებინ, მათალითა, ურთი უმარლო არმა ვინმე ღთისთა მათნიშვილისა-დმი:

"ლენინის ბუენიერის ვლმინის ვინი მისეს და ვით ამილლენინის შთიხს ფიას მათნიშვილს ღთისთას. მეომე, ამას მიხახუნებში ლენინის უმაღლესობას: მთმეტი ნილინაპი გვედ გახედი, ექვნი ივე არის რამ გთახედი, ახლავ მორიგეს და ხარჯს მთხოვენი, მამური არსად მათს და ალაგთ, ულით და უახნით ლენინის სხვათ მიმიყვანეს ჯერ არცარავის შევეყვითა რემი მისვლა ლენინის გაგიმარჯვბს.. რით უნდა შეუძლი ამ მორიგე ამ სოფლის ხარჯი უსჯულის ქველნიანთ გახედი და ბქვენს სადარ-ვალს და კალიას ამითამ მივმარხე, ქინსთანი ვლმინის ბრძან-ებდა და ქინსთანიბა არის მეოქი ეგებ კუთლი, რამ დამემარხის მეოქი ახლა მსუ ძალს მიშლენინის იხუვ საჯრჯულოთ მიხედიან საქმეს ლენინის გაგიმარჯვბს ბქვენის შტრუქტურბინს სადღებ-ძელოთ, ამის სამარჯალი მათნიშვილს"...

ՉԳՅԸԸ 11 առարկաները ընդհանուր առմամբ չափազանց մոտեցրած:

" Այսին ժամանակահատվածում ահա Այսին Այսինի չափի մոտեցումը, անհատի
կայունությունը ինչ փոփոխություններ ահա, այս ցերեկի իրեն - ինչպես անհատի մոտե-
ցումներն են ինչպես ցերեկի Այսինի ինչպես անհատի մոտեցումը, ինչ-
պես անհատի մոտեցումը"

Պարզապես անհատի մոտեցումը, մոտեցումը այս անհատի մոտեցումը ինչպես
անհատի մոտեցումը մոտեցումը ինչպես անհատի մոտեցումը այս անհատի
մոտեցումը մոտեցումը մոտեցումը մոտեցումը մոտեցումը մոտեցումը մոտեցումը

VI. მწიგნობი ლაშქრის ატყობნის ხანგრძლივობა _ _ _

ქარბუღი ინტერიტრაფიცი ელვის დამკვატორბუღია აბრნი, რწმ მწიგნობი ლაშქარის დიფხანს ან ტარსებობა, რწმ დავაფუტბია მთახურ- ხელს მისი მადე მთქილა, ფრელი შუბიხელუაში, ღუფან რატინიშეღილის სიკუფიღილის შეშიფუტ რამიფინიშე შიღიშაფში. საქარბუღილის ინტერიტის 1948 შიჯის დამინფუტე სახელიმქუფინიელიში აღნიშნულთა:

"... მწიგნობი ლაშქრის მადვანი ხელიმქუფინიელი ურბულის ფაჟი ღუფან რატინიშეღილი იფი. ახალი ლაშქრის ასტეი სარბუტბიანტობის მთახურდვად დავაფუტბია მას შეჭრნიტბუღი ბრძილა დამისტახაფუის: მწიგნობი ჯარი მუფის ხელისტყელამას ადრიტყებრა, ეს უბ დავაფუტბი- სატვის ან იფი სასტყველი.

მწიგნობი ლაშქარი ბრძინებნი ანასიფუის ან დავაშეშინაბ, მა- ბრამი დავაფუტბია მთახურხელს მისი შეუსტბრა და ბიღის საკსებნი ტაქტირა. უბიფუსი ბიანი მსკუტთა მწიგნობი ლაშქარს მისი ხელიმქუფინიელის ღუფან რატინიშეღილის მსკუფინიელი სიკუფიღილი /1781 შ./.

სხვა რატინიშეღილები აბრე რიტაჟ ან ბრუნაფინენ მწიგნობი ჯარბე და მადე ეს საქმე ანქარი მთხებლეობის ხელიშე მათი საკუტარი შემი- საკვის შიჯარბი იქია. ქრთამიოთ ესა ზე ინ დავაფი სპე უფრთ და უფრთ ადვილად ახურხებრა დავისი ფიებნი მწიგნობიში დასტრინსადან დავის დარბეუს. მწიგნობთა რიღებია დანიტადან იკრთ და ბიღის სპე ტაქრა.

მწიგნობი ჯარის ტაქტიება იფი დავაფუტბის ტამარქუტმა და ურბული მუფის შიღიღუვის უბიფუსი მარხნი.

საქარბუღილის ინტერიტის 1958 შიჯის დამინფუტე დამიბიარე

1. საქარბუღილის ინტერიტა ურბულსი ბრნიფან XIX საკუტრის დამიფე- ტამიფე, ნაწ. 1, ს. ჯანიშინას რეპაქტიოთ, თბილისი, 1948, გვ. 397-398.

სახელმძღვანელოში აღნიშნულია:

"... ახალ ლაშქარს თავადებმა შეუზრგველი ბრძოლა გამოუცხადეს, რადგან მორიგე ჯარი მეფის ხელისუფლებას აძლევდა, - და კიდევაც მოახერხეს მისი ღარიბი მოშლა".

აკად. ნ. ბურძენიშვილის რედაქციით 1960 წელს გამოცემულ საქარბუღალის ისტორიის სახელმძღვანელოში ნათქვამია:

"... ახალი ლაშქარი თავადებს არ მოსწონდათ, მას ბრძოლა გამოუცხადეს და რამდენიმე წლის შემდეგ კიდევ მოახერხეს მისი მოშლა".

მორიგე ჯარის შესახებ შეიმჩნევიდა რაკეტებისგან მასალა მოწოდება, რამე მორიგე ჯარი აღი. საქარბუღალში არსებობდა მის რუსეთთან შეერთებაზე - 1801 წლამდე. კერძოდ, მორიგე ლაშქარი რამე დევან ბაგრატიონის სიკვდილის /1781 წ./ შემდეგ არ მოშლილა, ამას მოწმობს ჩვენს ხელე არსებული ასამდე რაკეტებისგან 1781-1800 წლებსა.

მაგრამ როგორც გვიჩვენებს აღნიშნული, მოსახლეობის ფრთხილად სოციალური ფუნის წინააღმდეგობით შედეგად მორიგე ლაშქრის გამოსაყვანად უკვე 11-ს უბრუნა მკაცრი რეპრესიების გამოცხადება, რაც ხშირად მათზე არ შედეგდა საქმედება და მორიგე ლაშქარი რამდენჯერმე მოშლის პირს იყო კიდევ. კერძოდ, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, 1788-90 წლებში მორიგე ლაშქარი მთელი მოშლილი იყო. ამ წლის 23 ივლისის რაკეტებისგან გვამცნობს, რამე მეფეს აღარ ძალუბს მორიგის გაყვანა კახეთის გაღმა მიხრიდან. ნეტქმედი უკისპონის აგზაფრის გორგინი მღვდელს მეფის წიგნით მორიგის გაწვევის შესახებ გაღმა მიხრის სოფლებში, გრემიდან ფრთხილად.

1. ნ. ბურძენიშვილი, ვ. გორგინა, მ. გუბიაძე, გ. მელიქიშვილი, შ. მუსხიხია, ვ. რაჭიანი, საქარბუღალის ისტორია, /უძველესი დროიდან XIX საუკუნის დასასრულამდე/ გამომართ სახელმძღვანელო, თბილისი, 1958, გვ. 373.

და ავადღობს მისაწერინებს ხელი ფურცლას და დააწერინებს, თანახმაა
მე არა გავიძვეს მისი იტვი.

მისი ფურცლის საბუთის ზედათი:

"წმინდაჲ მღვდელთ, უღვაღოთ გიორგი, ჩემი, ნუკრესხელ ეპი-
სკოპოსისაგან ასე მითხსენებ: მუჟის წიგნი გამოცემილია, ეს
წიგნი წადრე და გრუმიდან დაწყებული ფარულადი მინ და ფარულად-
სამე დავაძე, მისკრედა და სოფლის კაცთა დაუკრეხებუ და მუჟთმინ-
ნე. ამ სურის ვასუხი უნდა მითხსენონ თავის კრემიწიგუს; ან ასე
მითხსენონ თავის კრემიწიგუს, ან ასე მითხსენონ არ წამიკრედათ,
ან წავიძენენ, რეგორც დაბარებული არიან მისი იტვი და ჩ ა რ ე -
ე ნ ს კ ა მ ნ ი. მ რ მ ი ე რ მ ი ს ი გ მ ე ვ ა გ ა მ ი მ -
ა რ მ ე ვ ი, ან უნდა გ ა ი რ ა ხ ი მ და ან მ რ მ ი
ე რ მ ი ს ი გ მ ე ვ ა გ ა მ ი მ ა რ მ ე ვ ი. მ ე წ ა ვ ე ლ ე ნ,
წ ა ვ ე ლ ე ნ ე და ა მ ჩ ე მ ს წ ი გ ნ ი ე მ ი მ ა -
წ ე რ მ ნ: „წ ა ვ ე ლ ე ნ, მ ე ა რ წ ა ვ ე ლ ე ნ, ა მ ა ვ
წ ი გ ნ ი ე ა ს ე მ ი მ ა წ ე რ მ ნ: „ა რ წ ა ვ ა ლ ე მ.
ხაზის ნუჟავის მუჟნახავ, ასე მითხსენებ. მე გავლავას ვინმე, და
რა იქნება, მუჟის კრემიწიგისათვის გამოცემა, ვიცი ასე იტვიწვი:
რეგორც მუჟ არ წამიხვედრე, - მუჟდრომ ვიყავ, ცხენზე ჯდომია არ
მუჟიწიგე და მუჟი იხივებ ხარ. ამ მისი მღვდელ ამის ამბავი უნდა
მუჟავაგმინონ, რეგორც მუჟავს მითხსენებ. ეს უნდა მუჟი იტვი
გამიკრედავინა, თან იახვი და ამის პირით მუჟავაგმინებ, რას
ვასუხს მითხსენებ.

ივლისის კრემი, უკვ. მისი იტვი."

ამაზე უნდა წიგნი ადრე - 1787 წლის 5 ნოემბერს - უნდა
მუჟე მუჟის მთარ ამიღახვან:

ჯ ა რ ი ა რ ს ა პ ა რ ი ს პ ა მ ი რ ი ნ გ ე , პ ა რ ი ს
მ ი ნ ი მ ა შ ე ე მ ნ პ ა უ ბ ი მ ა შ ე ე მ ნ ნ ე შ ე ე მ ნ მ .
პ ა მ უ ა ბ რ ა მ ი რ ი ნ გ ე , ე რ მ ა პ პ ე ა ს ს ა პ -
მ ე , მ ე შ ე ე მ ე მ ი ნ პ ი მ " .

საქმივ, ჩოგოჩე ჩანს, იქამდე მიხვდა, რამე 1791 წელს ერე-
ვლე 11 იძულებული გამოხარა ხელახლა გაეხადა მსჯელობის საგნად
მიჩნევი ჯარის არსებობის საკითხი და დაეძინა დამატებითი ვარიანტი
ამ წელს 14 მაისის საბჭოსი ცნობით, ერეკლე 11 ხელახლა დაუბ-
რძობდა უკვე მიწილი მიჩნევი ჯარის განხორციელებას. მიწილიანობა
საბჭო:

"ჩვენ მაგონრათ ვინსედი მიხვადეს დიმიტრის ასე უამბოდა:
მიწი, ახლა რამე ი ს ე უ მ ი რ ი ნ გ ე ს გ ა მ ი რ ე უ ა ნ ა
პ ა ვ ა მ ე შ ე ე მ ე მ ჩ ე ე ნ ა ს ე ა ვ ე უ მ ნ ე მ : სა ბ რ ე პ ე რ -
ნი, მ ა ვ ა მ ნ ი , ა მ ნ ა უ რ ნ ი და გ ე უ მ ნ ი ვ ა გ ე მ ი მ ე ე ე ნ ა და მ ე ე ე ნ ს მ ი გ -
ე ე მ ს ა გ ე ა ვ ს მ , მ ე ე ე ნ რ ი მ ი მ ი მ ე ე ე ა ნ მ , ჩ ე ე ნ ჩ ო გ ო რ დ ა ვ ა ე ე ე მ -
ი მ ი მ .

ა ბ რ ა მ ი ე ე ე მ ე ე ე რ ე მ ა ნ მ ი მ ბ ე რ ე ე მ ს ა
ნი მ ე ე ე მ ე მ ი ნ ე ს მ ე მ ე მ ე პ ა მ ა ე მ ა ე ნ ს ნ
ს ა ბ ე რ მ ე ე მ ე ს გ ა მ ი რ ე ე ე ა ნ ა პ ა ვ ა პ ე ე ე მ .

მიწილიანებ ასე ვამბობენ: ვინსელი შინი სახეობა არის.
რამე ამი გონი მიჩნევი არის, ახლავ საჩუქარად უნდა გამოიფინოს
და, სადაც ჩვენ ვიფინებთ, იქ მიწილივართ, და სხვაგან ვეუმისა-
საყ თვინს ვადავი უნდა გამოიფინებდეს და ჩვენ მიწილივართ.

მე ამი საქმივერ ბუჯიკად არ მიჩნევერ და შინი სახეობა ვა-
ცი პავაკლეა, მიწილივართ, რამე ამი საქმის მიწილი ვეუმისა, ქვი-
ფინისაყ მიწილიანობა იქმება, შინის მაიქლისაყ და მიწილიანობა და,
ჩოგოჩე რიგი არის, ისეც ვარდავახევიკებთ. დიდაც ბუჯიკად უნდა
მიჩნევერ და ვაყი არ დავერ, მარჯე მე ვაყი დავავერ, ქვიფინისაყ

ընդո՞ր նման ընդունե՞լ են և՛ այն և՛ նրա մտայնությանը շնորհիվ և նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով:

Գրելով միջուկային նշանակություն ունեցող աշխատանքները և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով:

Ինչու՞ և՛ ոչ ոք, չէ՞ր կարող գերազանցել նրան:

Դ. Արմենի մեղադրանքներն ունենալով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով:

Պարզապես ասելով, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Այսպիսով, և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Բայց նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Բայց նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով:

Ստեղծելով ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Այսպիսով, և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Բայց նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Բայց նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով:

1781 թվականը և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Այսպիսով, և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Բայց նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով: Բայց նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով:

"Նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով և՛ նրա մտայնությանը, և՛ նրա ստեղծածի մասին ինքնատիպ արժեքներով"

ոռոճանց և Երուսաղիմի մատուցած ծառայությունները, Նախկին Երուսաղիմի
Մայրապետի և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից: Երուսաղիմի Երուսաղիմի
Սուրբ Եկեղեցու և Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի
Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի Երուսաղիմի

Մի. Երուսաղիմի քաղաքապետի և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից:

Երուսաղիմի քաղաքապետի և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից

1782-84 թվականներին Նախկին Երուսաղիմի 7 թանգարան:

1. 1782 թվականի 24 հունիս. Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից:

2. 1782 թվականի 14 հունիս. Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից:

3. 1782 թվականի 5 հունիս. Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից:

4. 1783 թվականի 5 հունիս. Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից և Երուսաղիմի քաղաքապետի անվան թանգարանից:

1. Նախ.թ.աթվ. 226, № 375.
2. Նախ.թ.աթվ. 226, № 2857.
3. Երուս. թանգար. №1-10062.
4. Երուս. թանգար. №1-9535.
5. Նախ.թ. աթվ. 226, № 1451.

5. 1783 წლის 9 ივლისი. ქალაქის გარშემო სოფლები და სომხ-ბიძ-საბარბათაძეების დაქვემდებარების ქვეშის წყაროების წიგნი, მიცემული ურჯულ მიწის მიერ მანუშარ ლეონიძისათვის. დეკანი /მიწა საგანგებოდ ხაზს უსვამს იმას, რომ მანუშარმა მოწოდების საქმე ურჯულად შეასრულა/.¹

6. 1784 წლის 30 ივნისი. ბრძანება პარჯან დეოჭლისა დაქვემდებარებისაგან მიხსნის ჯილდოების მოწოდების ჩათვისის შესახებ. დეკანი.²

7. 1784 წლის 11 სექტემბერი. არბა მიქვამე ავთიანი შაქარებისთვის ხიზნისა მოწოდებანი განთავისუფლების შესახებ, ურჯულ მიწის მიწით, დეკანი.³

აღნიშნული 7 მოკვთიანი მოწოდების, რომ 1781-84 წლებში მოწოდებანი დაქვემდებარებისაგან იხსნის სახით, როგორც 70-იანი წლებში.

ვითანავე რამდენადმი იცვლება 1785 წლიდან. 1785-87 წლების პერიოდის საბრძანებანი ჩვენ მოწოდებანი ხარბი მოვინდინეთ 24 მოკვთიანი, რომელთაგან უმრავლესობა /14 საბრძანებ/ უნდა მოწოდების ბადალი აწუხებდნენ შუალედებისთვის მიცემის /ინ.აქვე პარჯული სი და მოკვთიანებისა/. როგორც ჩანს 1785-87 წლებში მოწოდების რიცხვი მიტარებულ იქნა და მოწოდებანი გასასვლელად დიდი ნაწილი თავის "ბადალი" იხრის შუალ, რომელიც ხამაგირს აძლევს შუალ. ამ პერიოდში, როგორც ჩანს, შუალის ცვლის რამდენადმი მოწოდებანი. მოწოდებანი ხარის ნაცვლად გამოყვანთ მოწოდებანი შუალის. პამახასისათვის-ლია ამ მიხრის ურთ 1785 წლის 27 დეკემბრის მოკვთიანი, სადაც პავით მოწოდებანი უსაფრთხოდ იტყობა

1. ცხსა, ფ. 236, № 3016. ხ.ი. Ad-992
 2. ცხსა, ფ. 226 № 1949
 3. ცხსა, ფ. 226 № 3012

იქნა მიწრივად ჯარის პარატივურად XV III საუკუნის 50-იან წლებში. ქვეყანა დასრულდა იქნა საფარავლო მიხარეობა. ამ მიხარეობს უნდა გამოეყვანათ განსაზღვრული რაოდენობის ფარავლი, რომელიც პატივ-პატივად დანაშაულებად, 2-10 კაცის შემადგენლობით, მდებარე საფარავლო გამოეყვანა ადგილებში - ხეობებში და მდინარეებში დასეპეტი.

ფარავლები დასწავლავდნენ საფარავლო იესო მსხვი-რეობად და კურძეობა, ახალციხის საეპისკოპოსოს მიხარეობა ადგილებში, რადგან ახალციხის საეპისკოპოსოს იქნა სწავლა ღვთისმეტყველების საფარავლო-ობა მუდამ. აქედან ისინი შემოეყვანებოდნენ ხელში მონაღობა და ქვემო ქარტლი. ასევე საფარავლო ადგილი იესო ქობიფი და კახეთის აღმ. ნაწილი. კურძეობა, საფარავლოები მიხარეობდნენ: ფარავლი, მუდამ, სხარეობა, ადგილები, დიდობა, ვერის ხეობა, შირაქში, დონში, კოვერბა, სკრის ხეობაში, ხვედრეობი ქარტლი, სამხრეთისა და სხვაგან.

მეორე საფარავლოები მდებარე ფარავლებს პატივად მათგან-მეორე უნდა, ე.წ. მუდამ. ფარავლები ღვთისმეტყველებს ჯამაგირს ნაწილობრივ მიწრივად მუდამ და ნაწილობრივ სპეციალურად საამი-საპ მიხარეობდა შემოეყვანი გამოსაღებობად.

XV III საუკუნის 80-იან წლებში, რადგან ადგილებში, ფარავლების მუდამები მანამდინდის დაკავსებენ მიწრივად ღვთისმეტყველებს. ჯერ მიწრივად ღვთისმეტყველებს მუდამები გამოეყვანენ რამდენიმე მიწრივად და განაწესებდნენ ფარავლებს, სხვა შემოეყვანენ ურეკებს შემოეყვანა უკვე მიწრივად ფარავლებს სახეობა ღვთისმეტყველებს, რამდენამ, რადგან ჩანს, ამ შემოეყვანა მუდამები ღვთისმეტყველებს ადგილი. ამას მუდამად მიწრივად 1789 წლის 2 დეკემბერი. ეს დეკემბერი-ებში მარამადგენს ჯამაგირს მიხარეობა და მარამდინდის მიხარეობს

მეორე გეგმა ფარავლის ნუსხებში უნდა იქნას შეყვანილი მრავალრიცხოვანი ფუნქციონირება
ამ ფარავლებში გამოყვანილი მრავალრიცხოვანი. მრავალრიცხოვანი უნდა იქნას
შეყვანილი:

"გამოყვანილი მხრის მეორე გეგმა ფარავლი გამოყვანილი შეყვანილი:

- ა.ქ. ღრუნიშინისთვისა და რამისა გამო
- ა.ქ. მურუმისა გამო
- ა.ქ. ახრისისა გამო
- ა.ქ. ვარძისა გამო
- ა.ქ. მურუმისა გამო
- ა.ქ. თებერვლისა და ახრისისა გამო
- ა.ქ. ბურჯისა გამო
- ა.ქ. ქვახრევისა გამო
- ა.ქ. მარტისა და რუმისა გამო
- ა.ქ. გემიხანდავისა გამო
- ა.ქ. ხევილისა გამო
- ა.ქ. ახრისისა და ღრუნიშინისა გამო
- ა.ქ. ვარძისა გამო
- ა.ქ. მურუმისა გამო
- ა.ქ. მანისისა და ახრისისა გამო
- ა.ქ. ბურჯისა გამო
- ა.ქ. ბურჯისა გამო
- ა.ქ. რუმისა გამო
- ა.ქ. მთხარისისა და მურუმისა გამო
- ა.ქ. ხევილისა გამო
- ა.ქ. მკაბახისისა და ხევილისა გამო
- ა.ქ. ღრუნიშინისა გამო
- ა.ქ. მარტისისთვისა და ხევილისა გამო
- ა.ქ. გემიხანდავისისთვისა და ხევილისა გამო
- ა.ქ. ღრუნიშინისთვისა და ხევილისა გამო.

ქ. ჩვენნი ბრძანებდა არის უახვეუნი ჯაჯახიძევილი და ს. ვინიძე მარ-
 ლალიძევილი, მერმე ამ სიგით ვს მიწრივთ ფარავლი ვისაჲ აბურია,
 დევე-და-დევ ვს ასე უკლებილად უნდა გამოიყვანოს, ურთის სვის სა-
 ვისის ნუბილით, და ნარსლით განსებლილ კარგი ყრსადი ვადი სა-
 ვისის ბედას მიადარონ, რის კრძალვითი ვასე არის. ვადის დაკრე-
 და არ იქნება. ეს ვადი დაკრედა და 27მ სრავდე ნახდა რამე,
 იხიდე, დიდათ გარდახებდა.

ს. უკლებილის რ. ქ. ქ. ჩვენნი უკლებს ურ.

ქ. ამ ბედადებთან ვს მიწრივით რის მიგვიტენია, ის ვად-
 ნი არც ბურჯის ვადითი ვნდა იყვნენ შეუძლებელი და არც და-
 შავებელი და არც სწევლებით ვნდა შეუძლებელი, შეუძლებელი ვადი
 უნდა იყოს.

რისივეთ მიუბატონებია და მიხველი ვს მიღად არ გამოიყვანოს.
 ის მიუბატონე და მიხველი და ის სიგელი ვურ მიუტენოსა და სარწმე-
 ნივობის მიუბატონე, მერმე ჩვენნი და ქვეყნისა და ის ვადი სასი-
 ვლილით არის და ვადე ვნდა გარდახებეს, ამისათვის რისე ქრისტიან-
 ნობისა, ჩვენნი და ჩვენისა მიუბატონე იქნება და ასევე უნდა გარდა-
 ხებეს, რისივეთ მიღად არ გამოიტყვან, რისივეთ ამ სიგელით და-
 ნან, სიბატონე და მიმევიდრევე ასე უნდა გამოიყვანოს. ურეკი".

რისივეთ უკრე ბუნილ ვლენიშენე, 1700 წლის ურ-ურთი დავ-
 შენის იწილით, ამ დროისათვის მიწრივთ რამეჯარი თითქმის მიღადად
 მიწრილი ჩანს და ურეკი 11 იმელებელია 1701 წელს ხელახლა
 "დაამევიდრე" მიწრილი ჯარის გამოყვანა, ე.ი. ალაფილის ის.

მადრამ 90-იანი წლების მიწრივთ რამეჯარი რამევიდრე გან-
 სხვადავდა რისა პურთის მიწრივისგან. უკრეკელს ყველისა უნდა
 აღიწინებს, რის მიწრივითი განვევის ნუსხებთ, რისივეთ ჩანს,

დგემა არა მთავარი სიტყვისთვის ცალკე, არამედ მთელი მხარისთვის უნდა.

სანიმუში მთლიანად 1701 წლის ივნისის წესმა ქვემო ქართლიდან გამოსაცემი მონიჭება.

ქართული წესი უნდა.

ამ წლის თბათებს ჩვენს მონიჭება:

ქ. შინებისადმი სარდლის ყმა მრეწველობის ავთანდილ

ქ. სადახმურიადმი ამისი ყმა აკოვასივილი ბუჯანა

ქ. შინებისადმი ამისი ყმა გვიგული მსუა

ქ. სადახმურიადმი უახლოვების ყმა გვიგულივილი პავლია

ქ. უაღრესადმი გონიერებისვილი მათარია

ქ. აქაც მათვევილი მამაკანა

ქ. აქაც გვიგულივილი მსაია

ქ. აქაც ახვარებისვილი სარქიანა

ქ. აქაც მარხვარებისვილი ბუჯანა

ქ. ურთისადმი სარდლის ყმა მკვარასვილი ქიჭია

ქ. აქაც მამაკანს მბრის ყმა ივრემისვილი ივანე

ქ. მარხვარიადმი მონიჭების ყმა გვიგულივილი ივანე

ქ. გვიგულივილი მამისვილი მამა

ქ. აქაც მამისვილის? პავლიის ყმა გვიგულივილი პავლია

ქ. მარხვარიადმი ნიკოლოზის ყმა მასილისვილი კაკია

ქ. აქაც პავლი მამისვილის ყმა მძვინისვილი მასილა

ქ. აქაც ამისი ყმა ხვარებისვილი მსუა

ქ. ურთისადმი ანდრევილი პლიხარის ძმა პავლია

ქ. აქაც მარხვარებისვილი მამაკანა

ქ. მარხვარიადმი ყველი მამაკანა

ქ. აქაც მამისვილისვილის ავთანდილის ყმა მამაკანა

...
...
...
...

- Չ. Պրոկոպովի ամուսնացրինք ցմա մշակարար արհեստին
- Չ. Խաչոս Պրոկոպովի խորհրդակցական
- Չ. Եղևյալ ճարտարագետ Կեղեցի
- Չ. Եղևյալ ճարտարագետ Պրոկ.

Մեծահասակ ցարդակներով մեծահասակներին խանութներում մեծահասակներին ու արհեստի մեծահասակներին խանութներում խանութներին և արհեստի մեծահասակներին:

Մեծահասակներին 1704 թ. 27 օգոստոսին թուրքերին; մեծահասակներին և արհեստի մեծահասակներին 11-ին և 12-ին օգոստոսին արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին:

Չ. Խոսրոհ Մեծահասակներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին:

Մեծահասակներին, մեծահասակներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին:

Խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին:

Ամուսնացրինք ցմա մշակարար արհեստին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին:

Չ. Խոսրոհ Մեծահասակներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին և արհեստի մեծահասակներին խանութներին:

 1. թ. 1; 8715.

2. ი. მისწიგე ექვთავა აფხვილმბრნივი მისახელაშობისგან დაქინავე-
ბზელ ჯარაპ. ამირიგაპ, მისწიგე ლაშქარი განვიშაქრა ნოქრისგან
და მუმიბეგ კვლავ დაქინაგავსა ნოქარს.

X X X

მისგეყავს მისწიგე ლაშქარზე 1781-1800 წლების დოკუმენტების
ჩამბაშა დასახელება:

1-23. 1781 წლის ხუტეშვიბური და ნოქიბური. მუშაღვის წიგნი-
ბი ალწურიდან მისწიგისა და ჯიღის კაცის დაქინაღამის მუქახებ
/23 წიგნი. 20 ხუტე. - 3 ნოქიბური/.

24. 1782 წ. 24 მანისი. მიწურიღება ურკვლე მუჟისა მინბაშ
მთარ ამიღახარისაღმი მისწიგე ლაშქრის დაბარების მუქახებ. დე-
დან. საქ. ცენჭ. არქივი, ფ. 226, № 375.

25. 1782 წ. 14 ივნისი. არბა მუჟის ნახელეღ ითხებნისა მის-
წიგეში გაუტვლეღმისთვის ჰაჭიმიწიბიდან განმავის უღლების მუქახებ,
ურკვლე მუჟის ლუმიმ. ჰირი. ხელნაწ. ინსტ., Hd - 1062.

26. 1782 წ. 5 ნოქიბური. ბრძანება ურკვლე მუჟისა მინბა-
შებნისა და ლაშქარნივისებნისაღმი, ნახელისცვიღის მისნახტრის გაღავ-
ნის საშენებლად გიორგობისთვის მისწიგედან ბაბა უბბაშისთვის 30
კაცის მიბარების მუქახებ. დედანი. ხელნაწ. ინსტ., Hd-9535.

27. 1783 წ. 5 ივნისი ბრძანება ურკვლე მუჟისა ჟარეშიშ
ენერმონკაშვიღისაღმი მისწიგეში დაკლებულმა დარბეღვის მუქახებ.
დედანი. საქ. ც. არქ., ფ. 226, № 1451.

28. 1783 წ. 9 ივლისი. უღაქის გარშემო სოფლებნისა და
სომხინი-საბარბაშვიღის ლაშქარნივისობის წყაღობის წიგნი, მიცე-
მული ურკვლე მუჟის მიწრ მანჭარ ლუმიანიშვიღისათვის. დედანი საქ.

1. საქ. ც. არქივი, ფ. 226, №- 2862, 1220, 2875, 1217, 2879,
2880, 2868, 1223, 1222, 759, 2857, 1224, 2867, 760, 2875,
2874, 2869, 1087.

ფ.არქ., ფ. 226, № 3016 /მეფე კანსაკუთრებში აღნიშნავს, რომ მანუარშია მოწიგის საეფი მეფის ურთველებში შეასრულოს/.

29. 1784 წ. 30 ივნისი, მრძანება დარჯან დეოფლისა ლაშქარნივისებინსაჲში მისი ჯიდავარის მოწიგეში ჩაბეღის შესახებ. დეიანი. საქ. ფ.არქ., ფ. 226 № 1949.

30. 1784 წ. 11 სექტემბერი, არჩა მეფეებზე ავეფიქვა მათარაშვილის ხიზნისა მოწიგეიან განთავისუფლების შესახებ, ურველი მეფის ზემოთ. დეიანი. საქ.ფ.არქ., ფ. 226, № 3012.

31. 1785 წ. 7 აპრილი. კახეთის ჯარისა და მოწიგის ლაშქარნივისობის წყალობის წიგნი, მიცემული ირაკლი მეფის მიერ დავით უბუღოვისთვის. დეიანი. საქ.ფ.არქ., ფ. 227, № 560.

32. 1785 წ. 12 ოქტომბერი, მიწერილობა ირაკლი მეფისა უნისელ მოურავისშვილ გრიგოლისაჲში გაღმა მხარის საეფიებში გარნიგების შესახებ.

/საეფიებში გასარნიგებლად მეფე აძლევს გრიგოლს რიგით მოწიგეიან სამ კაცს/. ხელნაწ.ინსტ., *Ph*-589.

33. 1785 წ. 25 ნოემბერი. ღვინობისთვის მოწიგის მეფის მიმართვის წიგნი, მიცემული ნასახიზნაშ გლახა ციციშვილის მიერ ღვინა უზბაშისათვის /ციციშვილია ეს მეფე მიმდარა ფარაულეებისათვის მისაცემად/. პირი, საქ.ფ.არქ., 3.კარბ. პირადი არქ., რვ.9, საქ.52, 278, 8542.

34. 1785 წლის 6 დეკემბერი. წერილი ნასახიზნაშ გლახა ციციშვილისა მისი ძმის ბაბა უზბაშისაჲში, მისთვის ურთველებში მოწიგეიან 6 მინარეზის გაგზავნის შესახებ ფარაულეებისთვის გადამაცემად. დეიანი. საქ.ფ.არქ., ფ. 226, № 4835.

35. 1785 წ. 27 დეკემბერი. წერილი დავით სარდლისა უზბაშეების: ციციშვილისა და ჯავახიშვილებისაჲში, მისი ფიქრის მოწიგეში გაუსვლელობაზე დაურბელებების შესახებ.

/ჩვენი მოზრდეები მეფის ბრძანებით ვარაუდარ უნდა იყვნენ/.

ხელნაწერთა ინსტ., *Ad*-1952.

36. 1785 წლის დეკემბრის 29. მიწერილობა ნასახჩიძაძე გლა-
ხა ციციშვილისა უბაძე ჭეჭიასაჲში, იანვრის მორჩილის ქუთრიძან
თხის ჟღერის გაყვინის შესახებ. დეკანი. საქ.ც.არქ. ფ. 226
№ 4840.

37. 1786 წლის იანვრის 28. მიწერილობა ნასახჩიძაძე გლახა
ციციშვილისა ნიკოლოზ უბაძისაჲში, ჟებურჯის ჟვის ქორიძის
ქუთრიძან გიორგიშისაჲსა საგარაულო 9 მინაღჟის გაყვინის შე-
სახებ. დეკანი. საქ.ც.არქ., ფ. 226, № 2116.

38. 1786 წლის 2 ჟებურჯალი. ბრძანება ურეკლე მეფისა მა-
ნუჭარ ლაქარნივისსაჲში, ჟებურჯის მორჩილის ანკარნიშინი მორ-
ჩიღე გაყვინის მარანიშ გაგზავნისა და ჟურის ვარაუდებისაჲსა მი-
ცვინის შესახებ. დეკანი. საქ.ც.არქ., ფ. 226, № 485.

39. 1786 წლის 16 მარტი. ბრძანება ურეკლე მეფისა სენიონ
მულაშვილის, ჩიმიჩი მაჭიბაძისა და მაჭინაძისაჲში, ბერისა და ბო-
ღანის გვებზე საგარაულო წასვლის შესახებ. პირი. საქ.ც.არქ.,
3.კარბ. პირ.არქ.რვ.9, ს. 63, 289.

40. 1786 წლის 1 აპრილი. მიწერილობა იოანე სახლმუხუცესი-
სა ნიკორჭუბისაჲში, ბურთა ვარაუდისაჲსა მორჩილის ქუთრიძან ურთი
ჟღერის მიცვინის შესახებ. პირი. საქ.ც.არქ., 3.კარბ.არქ. რვ.9,
საქ. 62, 288, 9851.

41. 1786 წლის 4 აპრილი. მიწერილობა იოანე სახლმუხუცესისა
საგარაულოს ამინაშქარისაჲში ვარაუდებისაჲსა 18 დღის ხელშასის
მიცვინის შესახებ. პირი. საქ.ც.არქ., 3.კარბ.პირ.არქ., რვ.9,
საქ.63, 289,8552.

42. 1786 წლის 13 აპრილი. ბრძანება ურეკლე მეფისა ლაქარ-
ნივის მანუჭარ ჟუბანიშვილისაჲში ვარაუდებისაჲსა ჯამაგირის მი-
ცვინის შესახებ აპრილის ან მაისის მორჩილის ქუთრიძან. პირი. საქ.
ც.არქ., 3.კარბ. პირ.არქ. რვ.9, საქ.64, 290, 9553.

43. 1786 թվին 5 մասնո. ճժժանցժա յրճյր ճիցճոսա ճիցճան
 մանչխանոսաճից, ճիցճոսոն, սեպճնանոսա ճա ճիցճոն ճիցճոն ճանչյրճոն-
 սաճոն ճամաճոնոն ճիցճոն ճիցճաճը, մասնոն ճիցճոնոն ճիցճոնոն.
 ճիցճո. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.ճ.ճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.ճ.ճ., սաճ.66, 222.

44. 1786 թվին 7 մասնո. ճժժանցժա ճիցճոն ճաճոնոնճիցճոնոնսա ճիցճ-
 ճան մանչխանոսաճից սաճաճա ճիցճոնսա ճա ճիցճոնոնոն ճիցճոն ճանչյրճոնոն-
 ճոն ճամաճոնոն ճիցճոն ճիցճաճը. մասնոն ճն ճիցճոնոն ճիցճոնոն ճիցճ-
 ճոնոն. ճիցճո. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.ճ.ճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.ճ.ճ., սաճ.67, 223,
 8556.

45. 1786 թվին 5 ճիցճոնոն. ճժժանցժա ճիցճոն ճաճոնոնճիցճոնոնսա ճիցճ-
 ճոնճիցճոնոնսաճից, ճիցճոնճիցճոնոնսաճոն սաճանչյրճոն ճամաճոնոն ճիցճոն ճիցճ-
 սաճը, ճիցճոնոն ճաճաճոն ճիցճոնոն ճիցճոնոն. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.ճ.ճ.ճ.
 ճիցճ.ճ.ճ.ճ., ճ.ճ.ճ., սաճ.68, 224, 8557.

46. 1786 թվին 10 ճիցճոնոն. ճժժանցժա ճանչյրճան ճիցճոնճոնոնսա ճիցճ-
 ճանոնոնոնսաճից ճիցճոնոն ճանոնոնճիցճոնոն ճիցճոնոն ճիցճոնոն ճիցճաճը.
 ճիցճոն. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ. 226, № 1320.

47. 1786 թվին 20 ճիցճոնճիցճոն. ճնճա ճիցճոն ճիցճոնոնսա ճիցճոնոն-
 ճիցճոնոն ճիցճոն ճիցճոնոնճիցճոն ճիցճոնոնճիցճոն ճիցճաճը. ճիցճոն ճիցճոն
 ճիցճոն. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.226, № 3049.

48. 1787 թ.28 մասնո. ճժժանցժա ճիցճոն ճիցճոնոն ճիցճոնոն ճիցճոնոնոն-
 ճոնսաճից ճիցճոնոն ճիցճոնոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն
 ճիցճոնոն ճիցճոն. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.226, № 3045.

49. 1787 թ. 9 ճիցճոնոն. ճնճա ճիցճոնոն ճիցճոնոնոն ճիցճոնոնոն
 ճիցճոնոնոն ճիցճոն ճիցճոնոնճիցճոն ճիցճոնոնճիցճոն ճիցճոնոն. ճիցճոն.
 սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.226, № 1322.

50. 1787 թվին 26 ճիցճոնոն. ճժժանցժա ճիցճոնոն ճիցճոնոն ճիցճոն
 ճիցճոնոնսաճից մաճանճից ճիցճոնոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն ճիցճոն
 ճիցճոնոն սաճաճոնոն ճիցճոն ճիցճոնոն. ճիցճոն. սաճ.ճ.ճ.ճ.ճ., ճ.226,
 № 2101.

51. 1787 წ. 20 სექტემბერი. წერილი უცნობი პირისა მანუ-
ჭარ მიღონისადმი, უცნობი პირის ავადმყოფობისა და მისთვის მო-
წოდების მოთხოვნის შეუძლებლობის შესახებ. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ.,
Hd-593.

52. 1787 წ. 1 ნოემბერი. ბრძანება აღუქსანძრე მატონიძე-
ლისა მიღვან მანუჭარისადმი პეტრე ხანძაძე დილისთვის მოთხოვნის
მიუხაობის ჯამაგირის მოწოდების საბაძრუთი კამარების შესახებ.
პირი. საქ. ც. არქ., პ. კარბ. პირ. არქ., რვ. 11, საქ. 31, 367, 8624.

53. 1787 წ. 5 ნოემბერი. მიწურილობა ურჯულე მეფისა მთარ
ამილახვრისადმი კოორკობისთვის გეოქს ურდლის მოწოდების კამოყვა-
ნის შესახებ. ევანგი. ფ. 226. № 368.

54. 1787 წ. 20 ნოემბერი. ბრძანება ურჯულე მეფისა მთარ
ამილახვრისადმი გეოქს ურდლიდან კომიბე კაცისა და მოწოდების კა-
წვევის შესახებ, ევანგი. საქ. ც. არქ., პ. კარბ. პირ. არქ., საქ. 35,
365, 8628 რვ. 11, გვ. 208.

55. 1788 წ. 6 მარტი. ბრძანება ურჯულე მეფისა უნისური
მოურავი დიმიტრისადმი ცხენის მიტარის მთარ მოწოდების დატოვების
შესახებ. ხელნაწ. ინსტ. Hd-538.

56. 1788 წ. 30 აპრილი. მიწურილობა ურჯულე მეფისა მატონი-
ძე დილი იულონისადმი მიტარებისას კაცი მოწოდების კამოყვანის შესა-
ხებ. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ. Hd-172.

57. 1788 წლის 23 ივლისი. მიწურილობა ნუკრუსიელ უნისკოპო-
ლისა კოორკი მიღვდლისადმი, გრემიდან ყვარულამიკე მოსახლეობის
მეფის წიგნის წაკითხვისა და მოწოდებით კამოყვამე მათი მანხიმობის
ან არ მანხიმობის კარკვევის შესახებ. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ.

Hd -250.

მორიგეების საბუნიების ნუსხები

მორიგეების საბუნიების ნუსხები 1787 წლის მარტის თვისა:

58. იასე უბბაშის მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი. სატ.ყ.
არტ., ღ. 226, № 3483.

59. სოლომონის მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ.
Qel-7154.

60. დავითის მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი სატ. ყ. არტ.,
ღ. 226, № 4084.

61. ტეფიას მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ. Qel-
-3728.

62. კახალაშვილის მორიგის ნუსხა. ევანგი სატ.ყ. არტ., ღ. 226
№ 4075.

1788 წლის ენკუნისთვისა:

63. იასეს მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი. სატ.ყ. არტ. ღ. 226,
№ 7078.

64. სოლომონის მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ.
Qel-7157.

65. ტეფია უბბაშის მორიგე საბუნიის ნუსხა. ევანგი. სატ.
ყ. არტ., ღ. 226, № 4073.

66. 1789 წ. 12 მარტი. ბრძანება გიორგი ბატონიშვილისა დავით
გარეჯის იმერელი ფიქვის სამეფო კამოსალეშაგან განთავსის უფლებების
შესახებ. ევანგი. ხელნაწ. ინსტ. Qel-71 / ბრძანებაში აღნიშნულია,
რომ აღნიშნულმა ფიქვმა მორიგე ევანგი მონასტერში მისცენ/.

67. 1789 წ. 28 ივნისი. მიწერილობა ენკელე მუფისა ნინოწმინ-
დად იოანესაძემი დავით გარეჯის სამეფურეთ სატყეების მოგვარე-

მის შესახებ. ექვანი. ხელნაწ. ინსტ. *Ad*-917 / ურეკლე განსაკუთრებით ხაზს უსვამს იმას, რამე მოწინააღმდეგის მამულებიდან მას მოწინავე უარაულო არ დააკლდეს/.

68. 1789 წ. 17. IX - თარხნიანთ მიხარის მოწინავე უარაულის გამოყვანის ბრძანება ურეკლე მიუხედავად დიმიტრი თარხნიშვილისა და დიმიტრი ჯავახიშვილისადმი, უარაულები ნუსხით, ზვედისა და სოფლების მიხედვით. ექვანი. ხელნაწ. ინსტ. *Ad*-1151.

69. 1789 წ. 17. IX. ჯავახიანთ მიხარის მოწინავე უარაულის გამოყვანის ბრძანება ურეკლე მიუხედავად ვახაშვი ჯავახიშვილისა და სურმიტ მარალაშვილისადმი, უარაულები ნუსხით, ზვედისა და სოფლების მიხედვით. ექვანი. ხელნაწ. ინსტ. *Ad*-14066.

70. 1789 წ. 8 ოქტომბერი. ბრძანება პარეჯან ევოფლისა ურეკლეშვილის მოწინავესა და მამისახლისისადმი, მოყვარულ შვიანას-შვილებისა და ძაგისა ძმისწულის ნასყიდო კაცების სახელმწიფო გამოსაღებისა და ჯარიდან განთავისუფლების შესახებ, გარდა მოწინავეისა. ექვანი. საქ. გ. არქ., ფ. 229, პავთ. № 23, საქიე № 129.

71. 1790 წ. 26 მაისი. არზა გორიძეების ეკვანტისა გორიძეების ცხელი 2 მოწინავეს დატოვების შესახებ, ურეკლე მიუხედავად. ექვანი. ხელნაწ. ინსტ. *Ad*-564.

72. 1790 წ. 5 ივლისი მიწურილობა ურეკლე მიუხედავად მიწაში ბეჭად ავიღებურნიშვილისადმი, მისთვის მიწაშიშობის გამოწერაში ურეკლე-მის შესახებ. ექვანი. ხელნაწ. ინსტ., *Ad*-1860 / საბუთში ჩანს, რამე მოწინავე თითქმის მოლონაპ გამოქრალა: "ჯარი არსად არი და მოწინავე და მის მიწაშიშობი და უბაშიშობი ექვებობი"-თ/.

73. 1790 წ. 18 ოქტომბერი. არზა იასე საფუარელოძისა მოწინავე-დან და ჯარიდან განთავისუფლების შესახებ, ვახაშვი დამოწმებისადმი. ექვანი. ხელნაწ. ინსტ., *Ad*-3954.

74. 1791 წ. 14 მაისი, ბრძანება ურეკლე მიუხისა უნისიკო მითრავ დიმიტროსაპმი მორიგის გამოყვანის შესახებ. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ. *Del* -594.

75. 1791 წ. ივნისის მორიგე ჯარის ნუსხა ქალაქის განაპირა სოფლებიდან. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ. *Del* -8715.

76. 1791 წ. 8 ივლისი. წერილი ურეკლე მიუხისა ბუჯან ამი-ღახვარნიშვილთან კაცების პარბევის საქმიზე. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ., -1369 /მინაწერი: მორიგე საქმიზე ბეჯიში იყავით/.

77. 1791 წ. 28 აგვისტო. არმა ფეიქარ ოსუჯასი რამიქენიმი წილი სილარიშის გამო გამოსალეშიდან /და მორიგედან/ განთავისუფ-ლების შესახებ, იულონ ბატონიშვილის ოქმი. პირი. საქ. ც.არქ., ფ. 229 დავთ. 25, სპ. 55.

78. 1792 წ. 13 ნოემბერი. ბრძანება ურეკლე მიუხისა მუში მითრავ დურმიშხანისაპმი, მორიგის გამოყვანისა და პაკლებულა პარბევის შესახებ. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ., *Hol*-2894.

79. 1792 წ. 14 ნოემბერი. არმა სნეულბის გამო მორიგედან განთავისუფლების შესახებ, იულონ ბატონიშვილის ოქმი. პირი. საქ. ც.არქ., ფ. 229, დავთ. 25, სპ. 54.

80. 1792 წ. 19 დეკემბერი. არმა ივანე ლანჩაშვილისა ურეკლე მიუხისაპმი, მორიგეში პაკლებისთვის დაურბეულბის შესახებ. ოქმი. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ. *Del*-1325.

81. 1793 წ. 20 აგვისტო. ბრძანება ურეკლე მიუხისა ვუჯის ცხის მითრავ ურასტი ჩოლოყაშვილისაპმი მორიგის გამოყვანის შე-სახებ. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ. *Del*-576.

82. 1794 წ. 27 აპრილი. მიწერილობა ურეკლე მიუხისა მინბაში ბუჯან ამიღახვარნიშვილისაპმი მაისისა და ივლისის მორიგის გამო-ყვანის შესახებ. დეკანი. ხელნაწ. ინსტ., *Del*-1052.

83. 1795 წ. მაისის 11. მიწერილობა იულონ ბატონიშვილისა ამიღახვარისაპმი მორიგის გამოყვანის შესახებ. დეკანი. საქ. ც.

არქ., ფ. 226, № 2437.

84. 1795 წ. 4 ივლისი. ბრძანება დარეჯან დეგოჭინსა და ვით
ფულიანებისადმი ჭრუის ციხეში 4 უფხისციხელი კაცის /მოწი-
გის/ დატოვებისა და უნისელებისა და ჭრუშელი დიმიტრის ფიქვის
გამოწვევის შესახებ. დედანი. ხელნაწ. ინსტ. *Qd-587*.

85. 1799 წ. 27 ნოემბერი. არბა შინოელი ქუეხისა უსამარ-
თლოდ და კისრებური მოწიგისაგან განთავისუფლების შესახებ, გი-
ორგი მიუხის ოქმით /თვეში 15 კაცი გაგვყავდა, წელიწადში თითო
კაცი თითოჯერ, ახლა წელიწადში კაცი ორჯერ სამხრეთნ/. დედანი.
საქ. ც. არქ., ფ. 226, № 5692.

86. 1800 წ. 13 დეკემბერი. ბრძანება გიორგი მიუხისა მიერად
აღასადმი შინიხელების შაჰნის მოწიგის შესახებ. დედანი. საქ.
ც. არქ., ფ. 226, № 3993.

